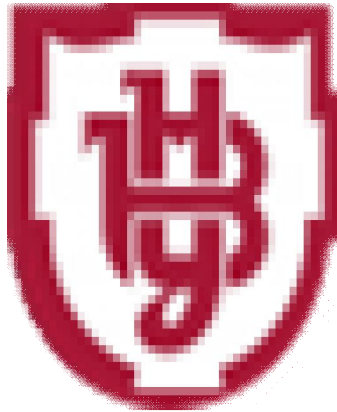

**Міністерство освіти і науки України
Волинський національний університет
імені Лесі Українки
Факультет іноземної філології
Кафедра практики англійської мови**

**XVI Міжнародна наукова онлайн-конференція
«Пріоритети германської і романської філології»
*імені професора Євгенії Гороть***

7-8 жовтня 2022 року

Збірник матеріалів конференції

Луцьк 2022

УДК 811.1/.2(08)
П 77

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Волинського національного університету
імені Лесі Українки (протокол № 12 від 29 вересня 2022 р.)*

Редакційна колегія

1. **Коляда Еліна Калениківна** – кандидат філологічних наук, професор кафедри практики англійської мови Волинського національного університету імені Лесі Українки.
2. **Павлюк Алла Борисівна** (*координатор конференції*) – кандидат філологічних наук, доцент кафедри практики англійської мови Волинського національного університету імені Лесі Українки.
3. **Угонь Лариса Миколаївна** (*координатор конференції*) – старший лаборант кафедри практики англійської мови Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Пріоритети германської та романської філології: збірник матеріалів XVI Міжнародної наукової онлайн-конференції, 7-8 жовтня 2022 року. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022. 112 с.

У збірці матеріалів XVI Міжнародної наукової онлайн-конференції «**Пріоритети германської і романської філології**» вміщено виступи та тези учасників, які окреслюють проблеми і узагальнення наукових досягнень у галузях граматичної та лексичної семантики, дискурсознавства, канадознавчих студій, когнітивної, комунікативної та контрастивної лінгвістики, лінгвокультурології, лінгвопрагматичного вивчення мовних одиниць, літературознавства, методичних аспектів викладання іноземних мов, міжкультурної комунікації, новітніх тенденцій лексикографії, прикладної та корпусної лінгвістики, соціолінгвістики, текстології, теорії і практики перекладу, термінознавства.

Матеріали друкуються в авторській редакції. Відповідальність за точність поданих фактів, цитат, цифр, прізвищ тощо несуть автори.

УДК 811.1/.2(08)

© Волинський національний університет
імені Лесі Українки, 2022
© Автори статей, 2022

ЗМІСТ

Белих Оксана	
Абревіація як продуктивний спосіб утворення військових термінів.....	6
Voichuk Valentyna	
Methods for investigating lexical units designating the phenomenon of pessimism in modern English.....	7
Vuhaichuk Olena	
Smalltalks im Deutschen als Fremdsprachenunterricht.....	10
Галян Оксана	
Методи та засоби навчання у закладах вищої освіти в умовах воєнного стану.....	12
Гончарук Світлана	
Особливості шкільної освіти Канади.....	13
Гордієнко Юлія	
Виправлення помилок на заняттях з іноземних мов у ЗВО.....	15
Гордун Світлана	
Формування лінгвокраїнознавчої компетенції під час вивчення іноземної мови.....	17
Грищенко Анастасія, Василенко Ольга	
Спільні та відмінні риси юридичної термінології Великої Британії та США.....	19
Yefremova Nataliia	
Conceptual space of positive tonality in Margaret Laurence’s novel “The Stone Angel”.....	22
Зубач Оксана	
Методологічні аспекти дослідження гумору.....	24
Калиновська Ірина	
До питання про класифікацію канадських ойконімів українського походження.....	26
Кисляк Вікторія	
Прагматичний потенціал перекладу інтернет-сайтів.....	28
Ковальчук Марія	
Особливості тестування як способу проміжного контролю під час дистанційного навчання.....	30
Коляда Еліна	
Вплив ідеології на мову.....	32
Кондрук Аліна	
Мовленнєвий акт нещирої згоди.....	34

Короліук Олена	
Ігрові форми роботи як засіб формування комунікативної компетентності учнів на уроці іноземної мови.....	36
Krysanova Tetiana	
Strategies of effective business communication.....	38
Кухарчук Христина	
Використання мовних ігор для формування лексичної компетентності учнів початкової школи.....	40
Левчук Вікторія	
Мовні особливості англійських рекламних слоганів та їх транскреція українською мовою.....	43
Ленартович Олексій	
Роль та місце маніпуляції у процесі комунікації.....	45
Diana Lerka	
Risk-stances in the media discourse.....	48
Литвин Ірина	
Етнокультурна установка українського перекладу сленгу повісті С. Кінга «The Body».....	51
Макарук Лариса	
Графічне відображення мови тіла, тактильної поведінки, дистанціювання та часових параметрів в англійськомовних інфографічних текстах на тематику COVID-19.....	53
Малімон Леся	
Особливості інклюзивної освіти: зарубіжний досвід.....	55
Миколайчук Марія	
Гра як потужний інструмент для навчання лексики.....	57
Нікончук Ольга	
Особливості формування англійськомовної комунікативної компетентності учнів старшої школи в умовах онлайн-навчання.....	59
Онофрійчук Анна	
Реалізація категорії інтертекстуальності в англійськомовних телесеріалах.....	61
Павлюк Алла	
Проблема міфопоетики в сучасній філології.....	64
Перванчук Тетяна	
Особливості локалізації англійськомовних фільмів українською мовою.....	66
Перебора Златослава	
Особливості оволодіння фразовими дієсловами в процесі навчання англійської мови в загальноосвітній школі.....	68

П'ятничка Тетяна, Дуда Олександра	
Різнопланова функціональність описового презенту.....	70
Поліщук Аліна	
Семантика і прагматика висловлень-побажань (на матеріалі сучасної англійської мови).....	74
Приступа Любов, Семенюк Антоніна	
Семантика та прагматика політичної промови.....	77
Процик Мар'яна	
Професійно-технічна освіта в Канаді.....	80
Rohach Oksana	
Current trends in applied linguistics.....	82
Семенюк Антоніна	
Гендерна варіативність реалізації комунікативної інтенції.....	84
Sivaieva Olha	
Words associated with health: medical students' point of view.....	88
Товстяк Марія	
Можливості використання пальчикових ігор та вправ у процесі навчання англійської мови учнів початкових класів.....	89
Філіпчук Анна	
Стратегії та методи перекладу туристичних текстів.....	93
Хилюк Анна, Василенко Ольга	
Сфери проникнення англіцизмів в українську мову, позамовні причини їх поширення.....	96
Хомич Орислава	
Прагмастилістичні особливості перекладу фразеологізмів у медіа-текстах (на матеріалі американських ЗМІ).....	99
Чернящук Діана	
Застосування методу-проектів для розвитку креативного мислення учнів початкової школи.....	101
Чукас Юлія	
Використання мультимедійних технологій у формуванні англомовної комунікативної компетентності учнів основної школи.....	103
Shyika Olena	
Exploring the components of translator's competence.....	106
Щурук Юлія, Василенко Ольга	
Брекзит: соціальні та лінгвістичні наслідки.....	107
Ярема Марія	
Особливості використання онлайн-ресурсів на уроках засвоєння лексики.....	109

*Оксана Бєлих, канд. філол. наук, доцент
кафедри німецької філології Волинського
національного університету імені Лесі Українки*

АБРЕВІАЦІЯ ЯК ПРОДУКТИВНИЙ СПОСІБ УТВОРЕННЯ ВІЙСЬКОВИХ ТЕРМІНІВ

У розвитку термінології, як відомо, паралельно існують дві тенденції: спеціалізація понять та ускладнення структури термінологічної одиниці і навпаки, прагнення до скорочення термінологічного поєднання.

Мета дослідження полягає в аналізі німецьких військових термінів, утворених за допомогою синтаксичного способу аббревіації.

Абревіація – продуктивно складний спосіб словотвору, так як він найкраще відображає тенденцію до економії мови і відповідає пред'явленим до засобів номінації вимогам компактності й цільнооформленості. Для сучасної мови війни є характерним прагнення до скорочення складних термінів і термінологічних сполучень з метою раціоналізації повідомлення.

Абревіатури виникають за певними моделями складних слів та словосполучень, які вже існують в мові і яких завжди сприймають як знаки-замінники, утворені в результаті прагнення до створення коротких слів.

Абревіація й абревіатури, зокрема, й у німецькій мові, були предметом вивчення як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників: О. Ахманової (мовні характеристики абревіатур), В. Борисова (семантичні особливості абревіатур), В. Кюршнера, М. Ярмашевич (структурні, семантичні й функціональні аспекти аббревіації), М. Степанової, Л. Шевельової, Т. Шиппан (класифікація абревіатур) [1].

На думку Л. В. Туровської, абревіатури «виникають як у писемному, так і в усному мовленні, відбиваючи розвиток суспільства, культури, науки, техніки, відображаючи сутність нашого повсякденного життя, тісно пов'язані з лексичним оточенням, де іноді досить натяку для того, щоб вказати на значення такої лексеми» [2].

Характерною рисою термінологічної аббревіації є те, що вона найчастіше використовується як паралельний варіант багатокомпонетних термінів, які, зазнаючи компресії, утворюють нові слова, не змінюючи значення вихідного терміна: *авіаційний двигун* – *авіадвигун* тощо [3].

В термінології скорочення варто цей процес пов'язувати не лише із бажанням до мовної економії, але й потрібно звернути увагу і на змістову складову. Виокремлюючи серед скорочень механічні й семантичні, під семантичними розуміють такі скорочення, в яких простежується семантична обумовленість. В німецькій мові прикладами таких скорочень можуть бути іменники на *-er*, наприклад: *Rechenanlage f* – *Rechner m*. Механічними скороченнями позначаються усі види скорочень: буквені, морфемні, складові та змішані: *WTD 71 (Wehrtechnische Dienststelle)* – технічний центр із корабельних і військово-морських озброєнь, морської техніки та досліджень збройних сил ФРН, *BAAINBw (Bundesamt für Ausrüstung, Informationstechnik und Nutzung der Bundeswehr)*, *IT-Unterstützung*, *BMDV (Bundesministerium für Digitales und Verkehr)* – Федеральне управління Бундесверу з обладнання, інформаційних технологій і технічної підтримки, *VPN (Virtual Private Network)* – віртуальна приватна

мережа, *FMS (Flug-Management-System)* – система управління польотом літака, *BMVg (Bundesministerium der Verteidigung)* – Федеральне міністерство, оборони Німеччини.

Акронімізації підлягають назви зброї, військових підрозділів: *EGB-Soldaten (Erweiterte Grundbefähigungs-Soldaten)* – десантники високої кваліфікації; *KSK-Soldat (Kommando Spezialkräfte-Soldat)* – солдат підрозділу спеціального призначення, *EGBlern* – члени десантних груп. Скорочення можуть утворюватися посередництвом самої мови або запозичуватися з інших мов в результаті міжнародних контактів: *DNA (Desoxyribonukleinsäure)* (з англійської *deoxyribonucleic acid*) – ДНК.

Військовслужбовці Бундесверу (збройні сили Федеративної Республіки Німеччини) у своїх інтерв'ю теж активно використовують абрєвіацію. Так, бригадний генерал Александер Кроне, командир бронетанкової піхотної бригади 37 «Фрайштат Саксен», відповідає за Сухопутні сили реагування НАТО на 2022-2024 роки і Об'єднану оперативно-тактичну групу дуже високої готовності у 2023 році. Він пояснює:

Die NATO Response Force umfasst in der Dimension Land immer drei Brigaden, die von einem Korps der NATO geführt werden. Die VJTF sei dabei Bestandteil der NRF, zeichne sich aber durch besonders kurze Reaktionszeiten aus. – Сили реагування НАТО завжди складаються з трьох бригад у сухопутному вимірі на чолі з корпусом НАТО. Об'єднана оперативно-тактична група дуже високої готовності VJTF входить до складу Сил реагування НАТО, але характеризується особливо коротким часом реагування.

Спостерігаємо акронімізацію міжнародного терміну *NATO* а також абрєвіацію: *VJTF – Very High Readiness Joint Task Force, NRF – NATO Response Force.*

Таким чином, можна стверджувати, що абрєвіація є одним із найефективніших способів утворення німецьких військових термінів, які відповідають військовим міжнародним нормам й ефективно використовуються військовслужбовцям членів-країн НАТО у фаховому спілкуванні.

References

1. Amelina, Switlana. 2015. "Abreviatsia v nimetskiz ahrarnii terminolohii: osoblvnosti perekklady". *Naukovyi zhurnal. Typolohii ta funksii movnykh odynyts.* 1(3): 5–12.
2. Turovska, Ludmila. 2009. "Abreviatury-neolohismy v suchasni ukrainskii terminolohii". *V Mizvuzivska nauk.-prakt. konf. z problem rozvytku ta funktsionuvannia derzhavnoi mowy.* 51–52.
3. Khalinovska, Liudmyla. 2010. Osoblvnosti abreviatsii v ukrainskii aviatsiynii termonolohii". *Visnyk natsionalnoho universytetu Lvivska politekhniky.* 675: 50–53.

Valentyna Boichuk, канд. філол. наук, старший викладач Луцького педагогічного коледжу

METHODS FOR INVESTIGATING LEXICAL UNITS DESIGNATING THE PHENOMENON OF PESSIMISM IN MODERN ENGLISH

The research into representation of the phenomenon of pessimism in modern English is based on the understanding of language as a unity of three most important modes of its manifestation – language, speech, communication [1].

Componential analysis may be applied to the investigation of the semantic aspect of language units used to signify the phenomenon of pessimism in Modern English. Dictionary

definitions of the lexemes *pessimism*, *pessimist*, *pessimistic*, *pessimistically* from major explanatory dictionaries of Modern English should be analyzed [4; 5; 6; 7; 8; 9]. It makes it possible to identify generic and specific semantic components, which indicate philosophical, psychological and socio-cognitive aspects of the phenomenon of pessimism in Modern English.

In order to form the corpus of lexical units which signify the phenomenon of pessimism, the samples are taken from basic thesauruses of Modern English (Macmillan Dictionary and Thesaurus, Merriam-Webster Online Thesaurus, Online Thesaurus, Roget's 21st Century Thesaurus, The Collins English Thesaurus, Webster's New Thesaurus, Webster's New World Thesaurus). They contain lexical units which enter synonymic groups of direct thesaurus, reverse thesaurus (in which analyzed lexical units are members of the series) and synonymic groups with secondary dominants (in which any member of the synonymic series of the direct thesaurus is dominant).

It is essential to take into account two aspects of the semantics of a word: 1) semasiological, which stresses intralingual semantic significance of words and 2) onomasiological, which makes it possible to identify the linguistic means chosen by English-speaking community to indicate areas of experience related to the phenomenon of pessimism [2, p. 56].

In order to clarify the inner structure of the word, dictionary definitions of the isolated lexemes were analyzed, their common and differential features were determined. Explanatory dictionaries of Modern English designed for a wide range of users (Collins English Dictionary, Longman Dictionary of Contemporary English, Merriam-Webster Learner's Dictionary, Oxford Advanced Learner's Dictionary) were used for the analysis

In the process of analysis, those lexical units which are not registered in at least two of the four lexicographic sources were removed from the general list. Lexemes whose semantic structure lacks semes, which are explicitly or implicitly correlated with semantic components, indicated in the semantic structure of lexical units *pessimism*, *pessimist*, *pessimistic*, *pessimistically* are also deleted. Semantic components, which indicate qualitative features of pessimism are named by the generalized term – the semes of pessimism.

The result of this work is a sample consisting of 611 lexical units, in the semantic structure of which 1832 cases of the semes of pessimism are singled out. It was noticed that the ability to accumulate these semes is demonstrated by different parts of speech – nouns (200 lexical units), adjectives (336 lexical units) and adverbs (75 lexical units), which reveal the potential for integration within the respective field.

Due to the fact that objects, phenomena, features and actions are designated not only by words, but also by phraseological units, 67 phraseological units, the semantic structure of which is marked by the semes of pessimisms, were selected from four phraseological dictionaries of Modern English (Cambridge International Dictionary of Idioms, Collins Cobuild Dictionary of Idioms, Dictionary of Idioms and Their Origins, Oxford Dictionary of Idioms) and Longman Dictionary of Contemporary English) using continuous sampling. Componential analysis and the analysis of dictionary definitions made it possible to reveal semantic features and nominative potential of the phraseological units designating the phenomenon of pessimism. Distributional analysis made it possible to describe their structure.

Lexical and phraseological units designating the phenomenon of pessimism are integrated within the lexical and phraseological field of pessimism, the two-level structure of which is determined by the character of its constituents.

The first level of the field is a complex unity of three part of speech lexical-semantic microfields, which are united on the basis of the expression of common semantic features. The basis for the modelling procedure of this level of the field is quantitative analysis, which enables to establish the portion of the seme of pessimism in the semantic structure of each analyzed word and determine the degree of its stability [3, p. 224]. The portion of the seme of pessimism is determined by the percentage ratio of the number of meanings of the word that contains these semes to the total number of its meanings. Since the portion of the seme of pessimism in the analyzed lexical units varies from dictionary to dictionary, we consider it appropriate to determine the degree of its stability (in %). For this, it is necessary to establish the difference between the maximum and minimum values of the portion of the seme of pessimism of each lexical unit. The smaller the portion, the more stable is the characteristic of the analyzed seme in the dictionaries.

The calculations show that the indicator of the degree of stability of the portion of the seme of pessimism ranges from 0 % (maximum degree of stability) to 100 % (minimum degree of stability) and is determined by the part of speech character of the field constituent. Disregarding the maximum degree of stability of the portion of the seme of pessimism, we divide the remaining lexical units into three groups: 1) those, which are characterized by a high degree of stability of the portion of the seme of pessimism; 2) those, which are characterized by an average degree of stability of the portion of the seme of pessimism; 3) those, which are characterized by a low degree of stability of the portion of the seme of pessimism.

To do this, we divide the difference between the indicators of the minimum degree of stability of the portion of the seme of pessimism and the first one after the maximum within each of the investigated lexico-semantic microfields. The obtained portion is a quantitative indicator of the boundaries that determine the radial zones of part of speech lexico-semantic microfields – perinuclear, central, transitional and peripheral. It is proved that the indicator of the degree of stability of the portion of the seme of pessimism in different areas of the field varies within each separate lexico-semantic microfield.

Regarding the onomasiological aspect of the problem, all analyzed lexical units are organized into thematic sectors, which extend from the nucleus through all radial zones of the first level of the lexico-phraseological field of pessimism to the periphery. These thematic sectors are built on the basis of the principle of invariance, since the localization of nominative units in a certain sector is determined by the nature of the semes of pessimism, which indicate basic, adjacent and related qualitative features of pessimism.

The second level of the lexico-phraseological field of pessimism is represented by the phraseological microfield of pessimism. The structure of this microfield is determined by the semantics of its elements. Componential analysis made it possible to segment the lexico-phraseological field of pessimism into separate zones that integrate phraseological units, which indicate individual psychological characteristics of pessimism, pessimistic personality as an agent of a certain type of activity, external factors that cause pessimism. Onomasiological approach enabled to single out thematic sectors that reflect the degree of manifestation of pessimism.

References

1. Batsevych, Florii. 2003. *Narysy z komunikatyvnoi linhvistyky*. Lviv: Lvivskiy nats. universytet im. I. Franka.
2. Borysov, Oleksii. 2005. "Movni zasoby vyrazhennia emotsiinoho kontseptu strakh: linhvokohnityvnyi aspekt (na materialy suchasnoi anhlo movnoi khudozhnoi prozy)". PhD diss., Zhytomyr.
3. Malimon, Lesia. 1999. "Systemni ta funktsionalni kharakterstyky imennykiv na poznachennia chasu v suchasni anhliiskii movi". PhD diss., Lutsk.
4. *Cambridge International Dictionary of English*. ed. by P. Procter. Cambridge: Cambridge University Press, 1995.
5. *Collins COBUILD English Dictionary for Advanced Learners*. Glasgow: HarperCollins, 2001.
6. *Dictionary.com Unabridged Based on the Random House Dictionary*. Random House, Inc., 2013. URL: <http://dictionary.reference.com> (Last accessed: 12.07.2022).
7. *Oxford Advanced Learners Dictionary*. ed. by S. Wehmeier. Oxford: Oxford University Press, 2005.
8. *The American Heritage college dictionary*. 4th ed. Boston: Houghton Mifflin Company, 2004.
9. *Webster's New World Dictionary of American English*. 3rd College Edition. ed. by V. Neufeldt. Cleveland; New York: New World Dictionaries, 1989.

*Olena Buhaichuk, асистент кафедри німецької
філології Волинського національного університету
імені Лесі Українки*

SMALLTALKS IM DEUTSCHEN ALS FREMDSPRACHENUNTERRICHT

Entspannt mit Freunden plaudern, sich über verschiedene Themen unterhalten, einfach miteinander reden. Wer Smalltalk richtig einsetzt, lernt schneller neu Menschen kennen. Und auch bei der beruflichen Kommunikation am Arbeitsplatz, bei Geschäftstreffen oder Tagungen, sind lockere Unterhaltungen für den Aufbau und die Pflege von Kontakten wichtig. Aber worüber unterhält man sich beim Smalltalk im deutschsprachigen Raum, wie beginnt man am besten eine oberflächliche Konversation und wie pflegt man das entspannte Gespräch Laut Westhofen [4] kann man Smalltalk lernen und insbesondere in der Fremdsprache sollte man das lockere Gespräch üben, um ein Gefühl für den passenden Einstieg und die richtigen Themen zu bekommen. Die interkulturelle Sensibilität ist auch dabei von großer Bedeutung. Fragen zu Gehalt und Einkommen sind in einigen Ländern und Kulturräumen normal, in anderen Ländern wie Deutschland sind sie ein Tabu.

Entsprechend Haselkamp [3] können die Deutschen die Geschäftsgespräche am Telefon maximal kurz, aber dabei inhaltsreich führen. Sie verlieren für den Einstieg keine Zeit. Das Gespräch selbst ist konkret, es wird nur das Wichtigste mitgeteilt. Bei einem Telefongespräch sollte man vorsichtig sein. Nach der Begrüßung sollte man nicht so viel Zeit mit Gesprächen über das Wetter vertun, sondern gleich das Ziel des Gesprächs nennen. Im Vergleich zu anderen Ländern ist die Einführung ins Gespräch in Deutschland sehr kurz. Wenn Sie mit einer unbekanntem Firma telefonieren, ist Smalltalk überhaupt nicht angemessen. Allerdings, nach Freund [2], wenn Sie mit dem Gesprächspartner nicht zum

ersten Mal telefonieren, kann das kurze Gespräch über die Kleinigkeiten eine lockere Atmosphäre beim weiteren Gespräch schaffen. Man kann einfach fragen, wie es dem Gesprächspartner geht oder wie es bei ihm mit dem Wetter steht. Man muss aber dabei unbedingt der Reaktion des Gesprächspartners folgen. Wenn er auf das Gespräch eingeht, kann man ein bisschen sprechen. Wenn seine Antworten kurz sind, muss man dann gleich auf den Punkt kommen.

Was die Schreibung des Begriffs betrifft, gibt der Duden als Varianten „Small Talk“ (empfohlene Schreibung) und „Smalltalk“ (alternative Schreibung) an.

Welche Smalltalk-Themen würden im Unterricht passen? Was sind gute Smalltalk-Themen und über was sollte man nicht im Smalltalk-Kontext reden? Sortieren wir folgende Themen in passend/unpassend: Wetter, Gehalt, Politik, Religion, Rezepte/Essen, Urlaub/Reisen, Hobbys, Sport, Orte, Filme, Musik, Kunst, Geld, (Haus-)Tiere, Lebensstil/Wohnen, Einkaufen, persönliche Probleme, Familie, Freunde, Geschäftspartner/-innen, berühmte Persönlichkeiten usw.

Was die Vorentlastung der Smalltalk-Situation angeht, kann im Unterricht eine Struktur für den Smalltalk vorgegeben werden: Einstieg/Vorstellung, Fragen stellen und/oder Themen ansprechen, Ausstieg aus dem Gespräch. Das Ende des Gesprächs sollte freundlich und der Situation angemessen sein.

Zu diesen Gesprächsteilen können die Studierenden in Kleingruppen im Internet recherchieren und erfahren, welche Tipps auf deutschsprachigen Internetseiten zu Smalltalk gegeben werden. Auf vielen Webseiten werden auch verschiedene Formulierungen zum Gesprächseinstieg und -ausstieg, sowie verschiedene mögliche Fragen zur Erhaltung des Gesprächs angegeben. Die Lernenden notieren sich die Fragen, Themen und Formulierungen. Die Ergebnisse können nach der Recherche in Kleingruppen im Plenum zusammengetragen werden und helfen den Kursteilnehmer/-innen als selbsterstellte Redenmittelsammlung.

Smalltalk kann weiterhin simuliert werden. Zur Simulation wird vom Lehrer ein Raum ausgewählt, in dem die Unterhaltungen stattfinden sollen. Dazu sollen die folgenden Fragen geklärt werden: **Wo?** (z.B. Party, Empfang an der Uni, in der Firma, Tagung/Konferenz, Weihnachts-/Geburts-/Umzugsfeier, Essen mit Kolleg/-innen, Mittagspause an der Uni, in der Schule oder am Arbeitsplatz); **Mit wie vielen Personen?** **Wie viel Zeit** haben die Studierenden pro Gespräch? Und dann kann die Smalltalk-Situation beginnen. Wir wünschen Ihnen fröhliches „Plaudern“!

Literaturverzeichnis

1. Demydova, Olena. 2022. „Osoblivosti dilovoyi telefonnoyi rozmovi na nimetskiy movi“ [Electronic recourse]. Mode of access: https://stud.com.ua/147367/literatura/osoblivosti_dilovoyi_telefonnoyi_rozmovi_nimetskiy_movi
2. Freund, Üwe. 2022. *Telefontaining: Freundliche, selbstsichere und zielgerichtete Gesprächsführung am Telefon*. Seminarhandbuch. München.
3. Hasenkamp, Michael. 2001. *Die Kunst, professionell zu telefonieren*. Junfermannsche Verlagsbuchhandlung.
4. Westhofen, Andreas. 2022. “Small Talk – Entspannendes Plaudern?” [Electronic recourse]. – Mode of access: <https://www.cornelsen.de/empfehlungen/deutsch-als-fremdsprache/unterrichten/gesellschaft/small-talk>

*Оксана Галян, канд. філол. наук, старший викладач
кафедри романської філології Волинського
національного університету ім. Лесі Українки*

МЕТОДИ ТА ЗАСОБИ НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Наукова діяльність у вищих навчальних закладах є невід'ємною складовою освітнього процесу й здійснюється з метою інтеграції наукової, навчальної та виробничої діяльності в системі вищої освіти. Успішність наукової діяльності неможлива без знання її методології, теорії, засобів, методів та організації дослідження.

Методологія – це вчення про систему методів наукового пізнання та перетворення реальної дійсності. В буквальному розумінні *методологія* – це вчення про метод. Головною метою методології є вивчення тих засобів, методів та прийомів наукового дослідження, за допомогою яких суб'єкт наукового пізнання одержує нові знання про реальну дійсність [2, с. 13].

Таким чином, щодо наукового дослідження *метод* визначається як сукупність визначених правил, прийомів, способів і норм пізнання певного суб'єкта чи явища [2, с. 14].

До основних методів, які використовуються на емпіричному рівні дослідження, можуть бути віднесені: *спостереження, порівняння, вимірювання, експеримент, абстрагування, аналіз і синтез*. До методів, які використовуються на теоретичному рівні дослідження, відносимо: *індукцію, дедукцію, ідеалізацію, формалізацію та інші* [1, с. 8]. Розглянемо деякі з цих методів.

Індукція – метод дослідження, при якому загальний висновок про ознаки множини елементів виводиться на основі вивчення цих ознак у частини елементів однієї множини.

Дедукція – метод логічного висновку від загального до часткового, тобто спочатку досліджують стан об'єкта в цілому, а потім його складові елементи [2, с. 17].

Конкретизація – метод дослідження предметів у всій їх різноманітності, у якісній багатогранності реального існування на відміну від абстрактного вивчення предметів.

Аналіз – метод дослідження, що полягає в уявному або практичному розчленуванні цілого на складові частини, кожна з яких аналізується окремо у межах єдиного цілого.

Синтез – метод вивчення об'єкта у його цілісності, у єдиному взаємному зв'язку його частин. У процесі наукових досліджень синтез пов'язаний з аналізом, оскільки дає змогу поєднати частини предмета (об'єкта чи явища), розчленованого в процесі аналізу, встановити їх зв'язок і пізнати предмет (об'єкт чи явище) як єдине ціле.

Порівняння – один із найбільш поширених методів пізнання, який дозволяє встановити подібність та розбіжність предметів та явищ. Недарма говорять, що «все пізнається в порівнянні». У результаті порівняння виявляється те загальне, що притаманне ряду об'єктів. Різновидом порівняння є аналогія [2, с. 15].

Аналогія – метод наукового дослідження, завдяки якому досягається пізнання одних предметів і явищ на основі їх подібності з іншими. Одним із різновидів методу аналогій є метод моделювання.

Моделивання – метод наукового пізнання, що ґрунтується на заміні предмета або явища, що досліджуються, на їх аналог – модель, що містить істотні риси оригіналу [2, с. 16].

Крім того, проведення навчальної діяльності на сучасному етапі неможливе без використання технічних засобів навчання (ТЗН). Зокрема, це демонстрація презентацій, робота з будь-якими програмами Microsoft Office: Word, Exel, Power Point та ін. У зв'язку із введенням в Україні воєнного стану здобувачам освіти, які були вимушені змінити місце проживання, місце навчання, гарантувалася організація освітнього процесу в будь-якій формі, що була найбільш безпечною для його учасників. Використання ТЗН в умовах воєнного стану є можливими завдяки застосуванню онлайн платформ, таких як: Teams, Moodle, Google Classroom тощо. Отже, всі заклади освіти, за можливості, здійснювали навчання в дистанційній формі, використовуючи вище вказані платформи [3].

В умовах воєнного стану основні методи, які використовуються в освітньому процесі та науковому дослідженні залишаються: індукція, дедукція, аналіз, синтез, порівняння. Зауважимо, що вказані методи застосовують у дистанційній формі при поданні інформації в онлайн режимі на основі найбільш поширених платформ таких як Teams, Moodle, Google Classroom.

References

1. Halyan, O. V. 2021. “Metodolohiia ta orhanizatsiia naukovykh doslidzhen: navch.-metod. Vydannia”. Lutsk: Vezha-Druk.
2. Korobochka, O. M. 2015. “Metodolohiia ta orhanizatsiia naukovykh doslidzhen: konspekt lektsii”. Dniprodzerzhynsk.
3. “Jak pratsiuiut zaklady osvity pid chas voiennoho stanu. MON”. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: https://buh.ligazakon.net/news/209657_yak-pratsyuyut-zaklady-osvti-pd-chas-vonnogo-stanu--mon

*Світлана Гончарук, канд. філол. наук, доцент
кафедри практики англійської мови Волинського
національного університету ім. Лесі Українки*

ОСОБЛИВОСТІ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ КАНАДИ

Канада є однією з найбільших та найкращих країн за якістю життя [3, Vicki с. 1]. Також Канада znana в усьому світі якістю освіти – від початкової школи до вищої школи. Згідно зі звітом U.S. News, у 2020 році Канада була третьою країною з найкращою освітою у світі та постійно входила до п'ятірки найкращих країн з 2016 року.

Освіта в Канаді є унікальною, адже там немає єдиного міністерства освіти. Проте ця країна має потужну та добре фінансовану систему державної освіти, якою керують переважно провінції. Деякі аспекти системи освіти можуть відрізнятися між провінціями. Однак, оскільки освіта контролюється федеральним урядом, рівень освіти залишається незмінно високим по всій країні. Хоча є багато подібностей у провінційному та територіальному поділах системи освіти в Канаді, існують значні відмінності в навчальних програмах, оцінюванні і політиці підзвітності, які відображають географію, історію, мову, культуру та особливі потреби населення. Це мультикультурна країна з двома офіційними мовами: французькою та англійською.

У рамках федеральної системи спільної влади Канади Конституційний акт 1867 року передбачає, що «для кожної провінції законодавча влада може приймати виключно закони стосовно освіти». У 10 провінціях і 3 територіях департаменти або міністерства освіти відповідають за організацію, надання та оцінку освіти на початковому та середньому рівнях, для професійно-технічної освіти, а також для вищої освіти. Деякі юрисдикції мають два окремі департаменти чи міністерства, одне з яких відповідає за початкову та середню освіту, а інше – за рівень професійної підготовки та підготовки у вищих навчальних закладах.

Система освіти в Канаді відображає суспільну віру у важливість освіти і має комплексний, диверсифікований та широкодоступний характер і поділяється на початкову освіту, за якою слідує середня освіта та вища освіта. У провінціях, підпорядкованих міністерству освіти, існують окружні шкільні ради, які керують освітніми програмами.

Середня освіта в Канаді є дворівнева: вона складається з молодшої середньої школи і середньої школи. Після того, як учні успішно закінчили останній рік початкової школи, або 6 клас, вони переходять до середньої школи. Проміжна школа – це дворічний етап навчання, який поділяється на такі два класи: 7 клас (12–13 років); 8 клас (13–14 років). У 7 класі, у віці 12 або 13 років, учні відвідують різних класів протягом дня та знайомляться з різними вчителями-предметниками [3].

Основною метою середньої освіти є підготовка учнів до наступного етапу середньої освіти або старшої школи. Їх навчають багатьох тих самих предметів, яким вони навчалися в початковій школі, хоча складність значно зростає. Інші предмети також додаються до навчальної програми в середній школі, особливо вивчення іноземних мов – французької, іспанської, англійської (для учнів Квебеку) тощо.

Коли учні успішно закінчують 8 клас, їх знову переводять, цього разу до середньої школи – чотирирічну програму, яка розбивається таким чином:

9 клас (14–15 років); 10 клас (15–16 років); 11 клас (16–17 років); 12 клас (17–18 років).

Лише в провінції Онтаріо учні можуть скористатися перевагами п'ятого курсу середньої школи, який зазвичай називають 12+ класом. За законом учні повинні залишатися в середній школі принаймні до 16 років, незалежно від їх класу. Це правило поширюється на всі провінції, за винятком Онтаріо та Нью-Брансвік, де учні повинні залишатися в школі до 18 років, або поки вони успішно не закінчать середню школу та не отримають диплом. Приблизно 90 відсотків учнів у Канаді успішно закінчують середню школу та отримують диплом відповідно до своїх зусиль.

Середня освіта в Квебеку триває до 11 класу (Secondary V), після чого зазвичай слідує коледж, дворічна доуніверситетська програма (університет для жителів Квебеку триває три роки, за винятком інженерії) або трирічна професійна програма після середньої школи [2].

Тут також діє безкоштовна державна система навчання аж до середньої та вищої школи, яка відома тим, що забезпечує найкращу технічну та професійну підготовку. Державна середня або старша школа безкоштовна в Канаді для жителів країни. Багато шкіл стягують плату за іноземних студентів, яка може коливатися приблизно від 8 000 до 14 000 канадських доларів на рік.

Шкільні години зазвичай тривають з 8 ранку до 15:00 або з 9 ранку до 16:00 з понеділка по п'ятницю. Діти повинні відвідувати школу до 16 або 18 років, залежно від провінції чи території.

Отже, діти, які отримали середню освіту в Канаді, готові до вступу в кращі університети світу і мають усі можливості для професійного розвитку. Школи в Канаді стабільно входять до топ-3 найбільш комп'ютеризованих і технологічних шкіл серед усіх країн світу. Це означає, що учні з молодших класів звикають максимально використовувати свої здібності, а сертифіковані вчителі зі свого боку допомагають їм визначитися з предметом, до якого лежить душа.

References

1. Christou, Theodore. 2006. Educational History in Canada https://www.academia.edu/7717151/Educational_History_in_Canada/
2. Dwayne, Donald. 2022. "Unlearning colonialism and renewing kinship relations". *DIVERSITY, EQUITY, INDIGENOUS LEARNING*.
3. Koole, Marguerite, Squires, Vicki. 2021. "The Education System of Canada: ICT and STEM Balancing Economics with Social Justice". *The Education Systems of the Americas* (pp. 1–22).

*Юлія Гордієнко, канд. пед. наук, доцент
кафедри практики англійської мови Волинського
національного університету ім. Лесі Українки*

ВИПРАВЛЕННЯ ПОМИЛОК НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНИХ МОВ У ЗВО

Будь-який процес навчання неможливий без відповідних помилок. Іноземна мова як предмет вивчення здобувачами освіти різних рівнів є чи не найскладнішою дисципліною, опанування якої потребує докладання чималих зусиль здобувачами, безперервного та системного підходу до організації освітнього процесу, рефлексії викладача стосовно помилок, які роблять студенти.

У методиці навчання іноземних мов науковці притримуються думки, що помилки, допущені учасниками освітнього процесу, є, перш за все, свідченням прогресу самих здобувачів в опануванні предметом. Як правило, такі огріхи є яскравим підтвердженням того, що студенти не бояться експериментувати з мовою, випробовуючи нові способи висловлення думок та ідей, намагаючись комунікувати з іншими, ризикуючи та приймаючи рішення використовувати різноманітний мовленнєвий матеріал. Метою нашої розвідки є *дослідити, які помилки найчастіше роблять здобувачі, та визначити найбільш ефективні способи та доцільність їх виправлення на заняттях з іноземних мов у ЗВО.*

Традиційно викладачі вважають своїм безпосереднім обов'язком максимальне виправлення помилок студентів, однак, вважаємо, що такий підхід до визначеної проблеми не є найпродуктивнішим, оскільки не залучає здобувача до активного самоаналізу допущених ними неточностей. Дослідивши це питання у різних розвідках з методики навчання іноземних мов, зокрема англійської, спробуємо систематизувати прийоми виправлення помилок таким чином. По-перше, назвемо види помилок, з якими

найчастіше можна стикнутись на заняттях: граматичні, лексичні, синтаксичні, пунктуаційні, неправильна вимова, інтонаційне оформлення висловлювання, вживання стилістичних особливостей тексту, наголос у словах та інші. Приступаючи до виправлення помилок та підбираючи найбільш придатний для цього прийом у кожному окремому випадку, викладач повинен усвідомити такі складові цього процесу. Допущена помилка є лише огріхом мовлення (який можливо допустити під час спонтанного мовлення, через надмірне хвилювання та інші об'єктивні причини) чи це систематичні помилки, що свідчать про прогалини у знаннях студентів? Якщо маємо справу з «грубими» помилками, то їх виправлення має бути здійснено в обов'язковому порядку і з використанням відповідних методів та прийомів. Важливо також розрізняти, коли саме та у якому контексті допущено помилки. Особливо актуальним залишається проблема – чи доцільно взагалі здійснювати виправлення чи краще не звертати уваги на огріхи у мовленні. Наступним значущим питанням є те, хто саме повинен здійснювати контроль – викладач, інші студенти чи сам здобувач. І нарешті, який прийом доцільно використати у кожному окремому випадку.

Помилки можуть виникати у письмових роботах здобувачів та усному мовленні. Що стосується помилок у листах, творах, есе, вправах та інших видах завдань, існує чимало способів вказати на допущені огріхи за допомогою відповідних позначок, що ідентифікують вид помилок (граматична, лексична, порядок слів і т. п.), підкреслень, коментарів, усного чи письмового зворотного зв'язку, детального аналізу проблемних моментів на наступних заняттях. Коли ж усні помилки допущено під час заняття, викладач може застосувати такі способи їх ідентифікації та виправлення [1; 2; 3]:

- 1) прямо вказати студентові, що допущено помилку у реченні (immediate correction);
- 2) використати невербальні засоби навчання, зокрема вираз обличчя, який вказуватиме на здивування, насуплення чи підняття брів, зацікавленість і т. п. (face expression);
- 3) застосувати жести у поєднанні з виразом обличчя (gestures and face expression, наприклад, стурбований вигляд та простягнута рука, що зупиняє мовлення, що означатиме неможливість продовжити заняття, доки помилку не буде виправлено);
- 4) використати пальці руки, що ідентифікують номер слова у реченні, де допущено помилку (finger correction);
- 5) повторити речення до того моменту, де була помилка (echo);
- 6) поставити уточнююче питання;
- 7) сформулювати однослівне запитання («Tense?», «Present?» і т. п.);
- 8) намалювати часовий відрізок на дошці (timeline);
- 9) зобразити схематично на дошці слова в реченні, вказавши де саме є проблема;
- 10) використати написане речення з помилкою для обговорення у групі;
- 11) застосувати почуття гумору, наприклад, перефразовуючи речення з помилкою (sense of humour, однак, треба пам'ятати, що цим прийомом не можна зловживати, щоб не демотивувати у студентів вивчення мови);
- 12) показати помилки у таблицях, схемах, якщо такі засоби наочності доступні для використання в аудиторії (charts, tables);
- 13) використати термінологію, що вказує на характер помилки (terminology: «Grammar», «Intonation» «Pronunciation» і т. п.);

14) перефразування висловлювань (reformulation);

15) відкладене у часі виправлення (delayed correction, викладач здійснює моніторинг помилок, класифікує їх та використовує на наступних заняттях чи після виконання певного виду діяльності для аналізу зі студентами);

16) самовиправлення (self-correction, студент самостійно корегує помилки, якщо відразу помічає їх самостійно, або ж після вказівки чи зауваження викладача);

17) виправлення іншими здобувачами (peer correction).

В окремих випадках, наприклад під час діалогічного мовлення чи дискусії, де головне завдання – розвивати комунікативну компетентність здобувачів та підвищувати швидкість мовлення, недоцільно перебивати студентів та корегувати комунікацію, оскільки це може завадити їм продовжити спілкування далі, збити з пантелику та спровокувати непорозуміння, або ж, що є найгіршим наслідком надмірного виправлення викладачем, створить психологічний дискомфорт, невпевненість у своїх вміннях і навичках та небажання висловлювати власну думку чи взагалі говорити.

Таким чином, корегування на заняттях з іноземних мов має позитивний навчальний ефект, якщо воно правильно організовано викладачем, не займає надмірного часу, спонукає здобувачів до самовдосконалення та самокорекції, відбувається у дружелюбній атмосфері та за допомогою різноманітних методів та прийомів.

References

1. Hedge, Tricia. 2008. *Teaching and Learning in the Language Classroom*. Oxford University Press: 288–292.
2. Scrivener, Jim. 2011. *Learning Teaching. Essential Guide to English Language Teaching. Third edition*. Macmillan books for teachers: 285–290.
3. Thornbury, Scott Watkins Peter. 2010. *The CELTA Course*. University of Cambridge: 39–42.

*Світлана Гордун, канд. філол. наук, старший викладач
кафедри іноземних мов гуманітарних спеціальностей
Волинського національного університету ім. Лесі Українки*

ФОРМУВАННЯ ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВЧОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Експерти ЮНЕСКО вважають, що вивчення іноземної мови, яка пов'язана з певною культурою та соціальними цінностями, може слугувати потужним інструментом порозуміння між народами. Окрім того, іноземна мова сьогодні потрібна практично в будь-якій сфері діяльності людини. Саме тому важливість вивчення іноземної мови уже не викликає сумнівів і є одним з пріоритетних завдань в освітньому процесі України.

Однак мова не є ізольованою і не може вивчатися лише як набір слів і граматичних правил, відокремлено від національно-культурного контексту країни. Вона існує в суспільстві та відображає культуру, традиції, історію своїх носіїв. Формування лінгвокраїнознавчої компетенції є важливим елементом вивчення іноземної мови як у школі, так і у вищих навчальних закладах, адже саме лінгвокраїнознавчі знання дозволяють нам асоціювати з мовними одиницями таку ж інформацію, що і носії цієї

мови, що є запорукою успішної комунікації, яка, своєю чергою, є основним завданням вивчення іноземної мови.

Лінгвокраїнознавчу компетенцію визначають, як цілісну систему уявлень про національно-культурні особливості країни, які зберігаються у мовних одиницях мови, яка вивчається, а також володіння особливостями мовленнєвої та немовленнєвої поведінки носіїв мови у різних комунікативних ситуаціях. При чому мовленнєва поведінка мовця розглядається як знання про лексичні одиниці, які мають семантичну національно-культурну складову та вміння використовувати фонові знання для порозуміння в міжкультурному спілкуванні, а немовленнєва поведінка є сукупністю невербальних засобів комунікації (жести, міміка, відстань між учасниками, які спілкуються, тон, ритм та паузи у мові) [1, с. 76].

Одним з найважливіших компонентів лінгвокраїнознавчої компетенції є фонові знання, які є зрозумілими людині і тому суспільству, до якого вона належить. Вони відображаються у певних групах лексики: словах-реаліях (без еквівалентна лексика, що служить для позначення понять відсутніх в інших національних культурах), паронімах (слова, які мають схоже написання, або вимову, але різне значення), антропонімах (власні імена, які можуть бути тісно пов'язані з культурою і психологією народу), фразеологізмах (усталені, неподільні словосполучення), метафорах, метонімії тощо. Знання цих груп мовних одиниць, дає можливість здобувачам освіти краще зрозуміти закони мови і її носіїв.

Існує багато способів розвитку лінгвокраїнознавчої компетенції. Одним з них є навчання читання текстів з лінгвокраїнознавчими елементами. Для того, щоб учням і студентам було цікаво вивчати іноземну мову, варто ретельно підбирати навчальні матеріали і сучасні лексичні одиниці, лінгвокраїнознавчі тексти відповідно до рівня та вподобань здобувачів освіти. Це можуть бути автентичні чи адаптовані тексти різних стилів, які містять цікаві й досі невідомі для учнів факти політичного, соціального, культурного, повсякденного життя в країні, мова якої вивчається. Задоволення, отримане від пізнання чогось нового, зазвичай стимулює інтерес до вивчення мови в цілому, мотивує здобувача освіти шукати детальнішу інформацію та розвивати свої вміння.

Так, наприклад, студентам історичного факультету буде цікаво читати незвичні історичні тексти, як от “Щоденник Самуеля Пепіса”, в якому детально описані побут, поведінка англійців під час великої епідемії чуми та великої пожежі у Лондоні. Для студентів юридичного факультету варто відбирати детективні історії, до прикладу, детективи Артура Конан Дойля, Агати Крісті, які насичені словами-реаліями, фразеологізмами, метафорами тощо. Також для них підійдуть реальні історії з нетиповими судовими справами. Для майбутніх вчителів корисними будуть тексти на зразок “Пригоди Олівера Твіста” Чарльза Дікенса, в яких описуються не лише культурні та історичні особливості Англії, але і порушуються питання виховання та навчання дітей.

Ще одним ефективним способом розвитку лінгвокраїнознавчої компетенції є використання відеоматеріалів. Завдяки відео студенти мають змогу побачити краєвиди, відомі пам'ятки країни, познайомитися з типовими моделями поведінки людей в повсякденному житті. Саме правильно підібрані відео можуть чи не найкраще познайомити здобувачів освіти з невербальними засобами комунікації, особливостями вимови, інтонації носіїв мови, а також підвищують мотивацію та прагнення до самоосвіти.

І читання текстів, і перегляд відеофільмів повинен бути підкріплений добре складеною системою вправ, яка допоможе здобувачам освіти засвоїти новий лексичний і граматичний матеріал, зверне їх увагу саме на лінгвокраїнознавчий аспект матеріалу і допоможе зрозуміти його особливості.

Не менш дієвим способом формування лінгвокраїнознавчої компетенції є метод проєктів, який стимулює здобувачів освіти самостійно підбирати матеріал, вчить систематизувати та узагальнювати його. Окрім того, цей метод допомагає розвинути м'які навички і навчити студентів чи учнів працювати в групах, що, своєю чергою, вимагає від них спілкування іноземною мовою. Зауважимо, що при виконанні проєктів не варто дуже сильно обмежувати студентів темами, джерелами і формою виконання.

Підсумовуючи вище сказане, зазначимо, що основним завданням формування лінгвокраїнознавчої компетенції є забезпечення здобувача освіти цілісною системою уявлень про національно-культурні реалії країни, мова якої вивчається, що дозволяє здобувачам освіти покращити міжкультурну комунікацію в майбутньому завдяки правильно розвинутим специфічним соціокультурним навичкам. Окрім того, лінгвокраїнознавча компетенція допомагає формувати правильну мовну і немовну поведінку студента як учасника комунікації з носієм іноземної мови.

References

1. Blyznyuk, Tetiana. 2016. "Formation of Students' Socio-Cultural and Lingual Competence at Foreign Language Lessons in Primary School". *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*: Vol. 3. No. 2-3: 73–78.
2. Bodnar, Svitlana. 2018. Developing Sociocultural Competence of Ukrainian University Students Majoring in Economics in the Process of Foreign Language Mastering. *Педагогічні науки* LXXXI, Том 1:126–130
3. Nurzhanova, Zhainash. Kurmanbayeva, Assel. Dauletbayeva, Gaukhar. Maden, Marfina. Temirkhan, Sagdat. 2017. Cross-Cultural Communication as a Factor of Modernization of Educational Activity. *Ijasos- International E-Journal of Advances in Social Sciences* Vol. III, Issue 7: 240–250.

*Анастасія Грищенко, студентка факультету
іноземної філології Волинського національного
університету ім. Лесі Українки*

*Ольга Василенко, канд. філол. наук, доцент
кафедри практики англійської мови Волинського
національного університету ім. Лесі Українки*

СПІЛЬНІ ТА ВІДМІННІ РИСИ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ТА США

Актуальність обраної теми обумовлена постійними процесами, які відбуваються в мові і які вплинули на розвиток юридичної терміносистеми. Мета нашого дослідження – простежити різницю і знайти спільні риси між юридичною термінологією США та Великої Британії та прослідкувати ці особливості в перекладі українською мовою.

Правова система США значною мірою походить від англійського загального права, формувалася під впливом юридичних традицій Англії і в цілому має структуру, аналогічну структурі загального права. Необхідно зазначити, що англійське право зазнало в колоніях певних змін. Це було обумовлено тим, що соціально-економічні умови в колоніях істотно відрізнялися від ситуації в метрополії. Унаслідок цього в США склалася нова правова система [1, с. 54–57].

Термінологія від часу свого становлення стала невід'ємним і важливим складником лексичної мовної системи в усіх країнах світу. І звичайно ж, важливою складовою англійської мови є юридична термінологія [4]. Її специфіка пояснюється історико-культурними особливостями розвитку правових систем англосовітських держав.

Англія та Сполучені Штати мають так багато юридичних відмінностей, що їх іноді називають “дві країни, розділені спільним правом”. Найбільш яскраві відмінності виявляються в сфері публічного права. Наприклад, Англія не має письмової конституції і обмежує судовий контроль, в той час як кожен суд у Сполучених Штатах має право виносити рішення щодо відповідності законодавства та інших офіційних дій конституційним нормам [2].

Правові системи Великої Британії та США мають однакові історичні корені, а отже, досить схожі одна на одну, але між ними є деякі ключові відмінності [2]. Обидві системи права та ролі її посадових осіб, таких як адвокати та судді, залишаються подібними. Однак без чіткого розуміння різних термінологій може бути складно зрозуміти, як порівняти ці дві системи [6]. У США кожного фахівця в галузі права зазвичай називають юристом, оскільки учасники судового процесу та особи, які не ведуть судовий процес, не мають окремої ліцензії, в той час, як у Великій Британії є соліситори та баристери. Така термінологія не використовується в інших країнах і при перекладі може викликати чимало питань [2].

Варто зазначити, що у Великій Британії існують різні терміни для звернення до соліситорів (*solicitors*) і баристерів (*barristers*) залежно від їхніх основних обов'язків щодо клієнтів. У США титули *attorney* або *lawyer* використовуються для опису будь-якої людини, яка має кваліфікацію для юридичної практики. Іншими словами, будь-який американський адвокат може представляти свого клієнта в суді. Однак у Великобританії, *solicitor* працює безпосередньо з клієнтами та займається більшістю позасудових справ, обігом документів, а також представляє інтереси клієнтів у незначних судових процесах [6].

При надсиланні запиту на переклад англійською мовою, користувач зазвичай стикається з тим, що потрібно обрати американську чи британську англійську мову. І цим не слід нехтувати з точки зору важливості. Вибираючи варіант англійської мови, важливо враховувати, де буде використовуватися переклад. Якщо його буде доставлено клієнту в США, то потрібно обрати американську англійську. Однак, якщо переклад призначено для Великобританії (або будь-якої іншої країни Європи), слід використовувати британську англійську мову [3; 5].

Юридичні документи американською та британською англійською мовами також мають відмінності у лексиці, що особливо заслуговує на увагу, адже саме це забезпечує точність перекладу юридичного тексту.

Словниковий склад обох варіантів англійської мови може значно відрізнятися. Ось декілька прикладів:

UK	US	Український переклад
Articles of association	Bylaws	Статут компанії
Competition law	Antitrust law	Конкурентне право
Bills	Notes	Рахунки
Company	Corporation	Компанія
Company law	Corporation law	Корпоративне право
Depreciation	Amortization	Амортизація
Employment law	Labor law	Трудове право
Flotation	Initial public offering (IPO)	Первинне публічне розміщення акцій
Maintenance	Alimony	Технічне обслуговування
Ordinary shares	Common stock	Прості акції
Solicitor	Attorney, lawyer	Адвокат
Stocks	Inventories	Акції
Theft	Larceny	Крадіжка
Turnover	Revenues	Товарообіг
Preference shares	Preferred stock	Привілейовані акції
Private limited company (Ltd.)	Limited liability company (LLC)	Приватна компанія з обмеженою відповідальністю ТОВ) [3]

Американська та британська англійська використовують різні формати при написанні дати. У той час як британський формат дотримується природної послідовності «день-місяць-рік», США використовує структуру «місяць-день-рік». Цікаво те, що багато інших країн світу дотримуються структури «день-місяць-рік». Це важливо розуміти, оскільки плутанина може призвести до пропуску зустрічей або дедлайнів [3].

Підсумовуючи вищенаведене, робимо висновок, що успішний переклад юридичної документації, і літератури в цілому напряму залежить від вміння користуватися юридичною термінологією як британського, так і американського варіантів англійської мови. Потрібно дуже ретельно підбирати слова, щоб уникати непорозумінь в тій чи іншій сфері повсякденного життя.[6]

References

1. Kravchuk Mykola: Pravova systema SShA. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy Ternopil'ska akademiia narodnoho hospodarstva (st.3, 54-57) – Rezhym dostupu : <http://dSPACE.wunu.edu.ua/bitstream/316497/575/1/book%20%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D1%81%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%B0%20%D0%A1%D0%A8%D0%90.PDF>
2. Shemet Uliana Romanivna. Suchasni protsesy v anhliiskii yurydychni terminolohii – Rezhym dostupu : <blob:https://web.telegram.org/eace6fc4-e548-4aac-a1c7-bbde08fe466>
3. Albion languages [Elektronnyi resurs] Alistair Binks Difference between UK and US Legal Terminology – Rezhym dostupu: <https://albionlanguages.com/difference-between-uk-us-legal-terminology/>
4. American and British English in legal [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: <https://www.transword.net/en/legal-translation-the-use-of-american-and-british-english/>

5. Britanica common law – Rezhyrn dostupu:

<https://www.britannica.com/topic/common-law/Criminal-law-and-procedure>

6. Law Absolute [Elektronnyi resurs] Differences between US and UK legal systems – Rezhyrn dostupu : <https://www.lawabsolute.com/recruitment-news/article/differences-between-us-and-uk-legal-systems/>

*Nataliia Yefremova, канд. філол. наук, доцент
кафедри практики англійської мови Волинського
національного університету ім. Лесі Українки*

CONCEPTUAL SPACE OF POSITIVE TONALITY IN MARGARET LAURENCE’S NOVEL “THE STONE ANGEL”

The cognitive aspect of semantics of a piece of fiction reflects the multifaceted nature of the relationship between the author of a text and reality presented in the narrative space of a literary text. Thus, the conceptual space of narration is a construct formed by the orderly combination and systematic interaction of all concepts that are explicated and/or implied in a certain piece of fiction and serve to realize the author’s goals and intention [2, p. 66].

In this aspect, the literary prose of Margaret Laurence, as the unity of the author’s reflections, is of considerable interest for linguistic research. Taking into account the specificity of the writer’s mode of thinking and the ways in which she comprehends human existence, identification of basic concepts that form the conceptual sphere of her literary works is the basis for the reconstruction of the author’s cognitive system, which is based on the features of the processes of individual authorial cognition.

The totality of a hierarchically ordered set of emotional concepts verbalized by lexical means, creates the emotional conceptual sphere of language, which is a coherent cognitive formation of a high level of abstraction. The universally recognized division of all emotions into positive and negative determines the fact that this sphere is the basis for profiling the domains of “positive and negative tonality, in the structure of which all verbally embodied conceptualizations of various emotions are presented” [1, p. 42].

To identify the domain of positive tonality in the novel “The Stone Angel” [3], an Automated Content Analysis (ACA) of its text was applied. To do this, *Tropes V8.4* software was used (it allows to analyze large volumes of data by compressing the text into multiple content categories).

The analysis confirms that the domain of positive tonality contains the following emotional concepts: 1. ADMIRATION & LIKING, 2. JOY & HAPPINESS, 3. LOVE & AFFECTION, 4. SYMPATHY & COMPASSION, 5. HOPE & OPTIMISM. In the text of the novel these concepts are verbalized by a number of linguistic means. Reference fields (RF), which determine the general level of presentation of the context are the basis for verbalization process.

Within the analyzed text, the concept ADMIRATION & LIKING is verbalized by the RF ADMIRATION and the RF FONDNESS.

Nominative representation of the concept ADMIRATION & LIKING within the RF ADMIRATION takes place due to the nominative unit *to admire* and its derivatives

admiration, admirable (the total number of word usages is 6). The results of the ACA indicate that the RF ADMIRATION shows a low potential for interaction with other reference fields, the closest of which is the RF BEHAVIOUR.

The nominative space of the RF FONDNESS is represented by the lexeme *to fancy* (the total number of word usages is 3), which indicates the heroine's indifference to the objects and phenomena of reality. The analysis of semantic relations between reference fields showed that the RF FONDNESS is in the zone of relative semantic proximity to the RF CREATURE and the RF THING.

The emotional concept JOY & HAPPINESS in the text of the novel is explicated by 6 RF: 1) HAPPINESS; 2) SATISFACTION; 3) EXHILARATION; 4) JOY; 5) SMILE; 6) LAUGH. Verbal actualization of this concept within the above-mentioned reference fields is characterized by considerable heterogeneity (RF HAPPINESS: the total number of word usages – 30; RF EXHILARATION: the total number of word usages – 4). The most representative in terms of verbal expression is the RF HAPPINESS, within which the concept JOY & HAPPINESS is verbalized by the lexemes denoting the feeling of happiness (*glad, pleased, pleasing, happiness*). It was found that the author of the novel does not use the lexical units *happy, happiness* to indicate the feeling of happiness. Such caution, in our opinion, is due to the writer's desire to emphasize the main character's restraint and her reluctance to become vulnerable to society.

The analysis of semantic relations between the reference fields showed that in the analyzed text the RF HAPPINESS is in the zone of relative semantic proximity to the RF CHILD and the PF BOY. This fact testifies to the real maternal feelings that Hagar, who is cautious in revealing her emotions, feels towards her children.

Verbal actualizers of this concept within the RF SMILE and the RF LAUGH are lexical units which indicate non-verbal components of communication – kinesic and respiratory. Face expression as a kinesic non-verbal component of communication reflects mental states of a person and his/her emotional and evaluative attitude to reality. The main characteristics of face expression are its integrity and dynamism. That is why the lexemes *to smile, smile* are the main means of verbalization of the emotional concept JOY & HAPPINESS within the RF SMILE (the total number of word usages – 34). ACA shows that the RF SMILE correlates with the reference fields FEEL, CHILD, LOOK, WORK. Each of the above-mentioned fields, with the exception of the RF LOOK, is in the zone of relative semantic proximity to the analyzed RF. The RF LOOK demonstrates partial semantic proximity.

Respiratory non-verbal components of communication are determined by peculiarities of the manifestation of individual psychophysiological articulatory-acoustic reactions, in the production of which the respiratory system takes an active part. Laughter, as one of these reactions, is verbalized within the RF LAUGH by the lexemes *to laugh, laughter* (the total number of word usages is 15). The analysis of semantic relations shows that the RF LAUGH is relatively close to the RF PAIN and the RF NERVOUSNESS. This points to the fact that not only happiness and joy are the cause of laughter. Pain and nervousness also cause laughter, which serves as an unreliable mask for the main character's despair.

The emotional concept LOVE & AFFECTION in the text of the novel is explicated by the RP LOVE & AFFECTION, within which this concept is verbalized by the nominations that designate love and passion *love and affection*. ACA shows that the RF LOVE & AFFECTION correlates with the RF GOD and the RF PLACE. Each of the above-mentioned fields is in the zone of relative semantic proximity to the analyzed reference field.

The main character's ability to sympathize with somebody is indicated by the emotional concept SYMPATHY & COMPASSION, which is reflected in the text of the novel by the RF SYMPATHY. The verbalization of this emotional concept takes place with the help of the lexeme *sympathy* (the total number of word usages is 4). The limited number of word usages of this lexeme testifies to the author's efforts to find other linguistic means of explicating the empathy of the main character of the novel.

The emotional concept HOPE & OPTIMISM is presented in the text of the novel by the RF HOPE. The verbalization of this concept within the RF HOPE is carried out with the help of lexical units which denote hope *hope, to hope* (total number of word usages – 8). During the analysis of semantic relations, it was found out that the RF HOPE is relatively close to the reference fields ANXIOUSNESS, NERVOUSNESS, WORLD, WORK, which allows us to make assumptions about the peculiarities of the expression and the object of hope of the main character.

To sum up, the domain of positive tonality in the structure of the emotional conceptual sphere of the novel "The Stone Angel" contains emotional concepts that correlate with main positive emotions: admiration, joy, happiness, love, passion, compassion, sympathy, hope, optimism. This testifies to the fact that Margaret Laurence sees her heroine as a person who, despite her pragmatism and external coldness, is capable of experiencing a whole range of sublime feelings and emotions. Love for children, her land, home is a source of admiration, joy and happiness, which give strength to young Hagar Shipley to maintain hope and optimism in order to survive in a cruel "male" world.

References

1. Borysov, Oleksii. 2005. "Movni zasoby vyrazhennia emotsiinoho kontseptu strakh: linhvokohnityvnyi aspekt (na materialy suchasnoi anhlo movnoi khudozhnoi prozy)". PhD diss., Zhytomyr.
2. Savchuk, Ruslana. 2009. "Osoblyvosti pobudovy kontseptualnogo mehaprostoru khudozhnoi prozy F. Sahan." *Naukovyi visnyk Chernivetskoho universytetu* 484:66–69.
3. Laurence, Margaret. 1993. *The Stone Angel*. Chicago: University of Chicago Press.

*Оксана Зубач, канд. філол. наук, доцент
кафедри німецької філології Волинського
національного університету ім. Лесі Українки*

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ГУМОРУ

Гумор координує нашарування інформації попередніх поколінь та формування свідомості мовної особистості в реальному часі, що прогнозує інформаційну та комунікативну складову Мовної та Культурної картин світу, яка сприймається представниками цільової лінгвокультури по-різному та часом викликає часткове або повне непорозуміння. Дослідження гумору зосереджено на відображенні концептуального простору сміхової культури або культури сміху.

Задля досягнення вірогідних результатів під час дослідження лінгвокультурної специфіки, зокрема гумору або комічного, у німецькомовному просторі застосовуються методи, які, з одного боку, тлумачаться як "спосіб організації пізнавальної й дослідницької діяльності науковця з метою вивчення явищ і закономірностей певного

об'єкта науки», з іншого – прогноуються як “система процедур вивчення об'єкта дослідження та / або перевірки отриманих результатів” [3, с. 339].

Метод виступає як система правил і прийомів підходу до вивчення явищ і закономірностей природи, суспільства і мислення; шлях, спосіб досягнення певних результатів у пізнанні і практиці, тобто спосіб організації теоретичного і практичного освоєння дійсності” [2, с. 207]. Системний підхід до вивчення лінгвокультурної специфіки передбачає застосування низки методів, що сприятиме вивченню не лише функціонального аспекту функціонування мови, а й використання знаряддя для мовленнєвої поведінки співрозмовників у міжкультурній комунікації.

Траекторія дослідження лінгвокультурних тенденцій зосереджена на системному зіставленні не лише здатності репродукувати мову та культуру, а й виявляти елементи самовираження або самоідентифікації мислення носіїв мови. Зіставний механізм дослідження візуалізує маркери когніції колективного досвіду, концептуалізуючи досвід та результати пізнавальної діяльності. Враховуючи порівняльно-історичний принцип зіставного методу можливе виявлення аспектів причиновості та системності у формуванні комічного елемента або ефекту у тексті.

Елементом матеріалізованого гумору є комічний текст, структура якого є результатом інтеграції змістових елементів у єдиний семантичний простір. Цільова функція комічних текстів спрямована на механізми актуалізації інформаційних та комунікативних аспектів формування менталітету, що відображає характер мислення народу, надає оцінку його інтелекту.

Метод компонентного аналізу застосовується з метою окреслення семантичних компонентів та їх парадигматичних відношень, де закарбовані система правил у суспільстві, закономірності у пізнанні дійсності та принципи її опанування. Комічний ефект може бути засвідчено безпосередньо через аналітичну діяльність розуму або як результат судження чи інтерпретування думок.

Лінгвокультурна специфіка вивчає процеси та механізми перебігу комунікації, що впливають на формування зворотної реакції комуніканта (застосування певної стратегії та тактики) та прогноують комунікацію з урахуванням культурного та мовного кодів. Дискурс-аналіз “має на меті виявлення ролі різноманітних соціальних, психічних, духовних, культурних чинників, які впливають на інтеракцію особистостей і створення ними різного типу дискурсів” [1, с. 36].

З метою розкриття актуальних інтенцій комунікантів та комунікативних смислів жартівливої комунікації застосовується інтент-аналіз, який “спрямований на виявлення актуальних намірів (інтенцій) учасників спілкування за особливостями їхнього мовлення, комунікативної поведінки загалом із використанням спеціальних прийомів аналізу живого мовлення. ... спирається на глибинне проникнення в експліцитні (матеріально виражені) та імпліцитні (матеріально не виражені, а часто приховувані) комунікативні смисли висловлень, дискурсів (текстів) та їх оцінку кількома експертами” [1, с. 33].

Дослідження феномену гумору у лінгвокультурологічній парадигмі зумовлює виявлення етнокультурної своєрідності менталітету німецької, австрійської та швейцарської народних сміхових культур, вибору засобів маркування та реалізації комічного. Системне застосування описового методу, інтерпретаційно-текстового та інтертекстуального аналізів є зваженим задля вивчення механізмів та принципів формування комічного ефекту та висвітлення стилістичних засобів його реалізації, що

зумовлює осягнення та розуміння лінгвокультурної специфіки гумору учасниками комунікації.

Специфіка структурування гумору сформована на суспільно-історичній системі пізнання цільового лінгвокультурного простору, що розкриває взаємодію категорій часу та простору на позначеннях соціального, економічного, політичного, культурного, мовного тощо середовищ. Застосування сукупності методів, прийомів та дослідницьких принципів сприятиме вивченню механізмів ідентифікації сміхової культури та принципів її комічного забарвлення в Мовній та Культурній картинах світу.

References

1. Batsevich F. S. 2011. Vstup do lingvistichnoї pragmatiki. K.: VTS «Akademiya».
2. Kochergan M. P. 2006. Osnovi zistavnogo movoznavstva. K.: VTS «Akademiya».
3. Selivanova O. O. 2006. Suchasna lingvistika: terminologichna yentsiklopediya. Poltava: Dovkillya.

*Ірина Калиновська, канд. філол. наук, доцент
кафедри практики англійської мови Волинського
національного університету ім. Лесі Українки*

ДО ПИТАННЯ ПРО КЛАСИФІКАЦІЮ КАНАДСЬКИХ ОЙКОНІМІВ УКРАЇНСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ

Топонімічні номінації відображають національні стереотипи сприйняття та інтерпретації дійсності. “Те, як суспільство називає своє оточення, розкриває, настільки люди осмислюють свій світ: як розрізняють форми рельєфу, як ставляться до землі, як нею володіють чи розподіляють, або як місця чи топографічні особливості важливі нам духовно, політично чи історично” [2, с. 393].

Роль топонімів у лексико-семантичній типології мов унікальна. “У топонімії закодоване буквальне значення, лексичне значення, історичні та народні етимології, конотації та фізичні властивості місця, яке описується” [2, с. 394]. Аналіз особливостей топонімів є на часі, що підкреслює **актуальність** нашого дослідження.

Вивченню українських топонімічних назв Канади присвячено низку праць Д. Неша, Д. Сіпсон, У. Кіркконелла, Б. Беррі, Я.-Б. Рудницького, Л. Гапон, С. Лісняк, О. Кавецького тощо.

Об’єктом нашого дослідження є один з різновидів топонімів, власне ойконіми канадської провінції Саскетчевану. **Мета** нашого дослідження - проаналізувати особливості їхньої класифікації, що включає розподіл ойконімів українського походження провінції Саскетчевану у лексико-семантичні групи.

Матеріалом дослідження слугують дані World Heritage Encyclopedia (2018), A Sociodemographic Profile of Ukrainian-Canadians (2022), Natural Resources Canada. Geographical Names (2019), The Encyclopaedia of Saskatchewan. Ukrainian Settlements (2006).

Слов’янські й українські географічні назви в Канаді, на думку Я.-Б. Рудницького, займали скромне місце в порівнянні з назвами індіанського, англійського, французького, ісландського чи іншого походження [4, с. 11]. Це підтверджується тим, що українська

масова імміграція до Канади почалася, коли її територію поряд з індіанськими й ескімоськими поселеннями майже повністю заселили англійці й французи, тому українські назви отримали лише невеликі населені пункти, переважно в західних провінціях, оскільки вони заселялися пізніше, зокрема в провінціях Манітоба, Саскачеван й Альберта [1, с. 87].

Як зазначає О. Кавецький, вживання власних назв українського походження в англломовному середовищі канадськими українцями є поширеним мовним явищем, яке має свої закономірності. Це насамперед збереження оригінальної української вимови, відповідна транслітерація, які фіксуються в різних лексико-семантичних групах слів (найбільше – антропоніми, топоніми, назви понять зі сфери культури і мистецтва) і пояснюються безпосереднім відношенням до реалій, які відображають важливі етнічні ознаки української етнічної групи Канади – їх культуру й історичну спадщину [2, с. 87].

Класифікація канадських топонімів Я.-Б. Рудницького відтворює походження географічних назв, власне: назви індіанського походження (*Saskatoon, Saskatchewan*); назви романського походження, до яких входять португальські (*Fundi, Nova Scotia, New Brunswick*), іспанські (*Quadra, Alberta, British Columbia*), французькі (*Montreal, Quebec*) та італійські топоніми (*Palermo, Ontario*), назви германського походження, які складають англо-саксонські (*Cambridge, Ontario*), німецькі (*Steinbach, Manitoba*), ісландські (*Reykjavic, Manitoba*), скандинавські (*Bergen, Manitoba*), голландські (*Bernegat, Alberta*) топоніми; назви кельтського походження (ірландського (*Belfast, Nova Scotia*), шотландського (*Scotland Farm, Manitoba*)); назви слов'янського походження (українського (*Halych, Manitoba*), російського (*Volga, Manitoba*), польського (*Wisla, Manitoba*) тощо походження); інші назви: латинського (*Regina, Saskatchewan*), грецького (*Alpha, Manitoba*), єврейського походження (*Jesus, Quebec*); штучні назви (*Transcona, Manitoba*) [4, с. 9–11].

За способом утворення канадські топоніми українського походження поділяються на:

1) переміщені назви, тобто топоніми перенесені з України (*Ukraina, Manitoba; Dobrowody, Saskatchewan*);

2) перенесені топоніми з назв святих, визначних діячів, героїв, перших поселенців тощо (*Bohdan, Manitoba; Wasel, Alberta*);

3) новотвори, тобто топоніми, утворені в Канаді відповідно до українських назв (*Hory, Saskatchewan*), утворені без відповідників (*Vilna, Alberta*) та штучні назви (*Myrnam, Alberta*) [4, с. 11–12].

За результатами аналізу, ми можемо розподілити ойконіми українського походження Саскетчевану у такі лексико-семантичні групи:

1) населені пункти: *Krasne* (a village west of Wishart), *New Yaroslau* (Ukrainian block settlement northeast of Yorkton);

2) локації (напрямки, райони): *Antoniwka* (a locality north of Canora), *Buchach* (a locality near Hazel Dell), *Kulykiv* (a locality north of Invermay), *Kolo Solomyanoho* (a locality west of Cudworth), etc.;

3) сільські громади, фермерські господарства, землі, дороги: *Bobulinci* (southeast of Rose Valley), *Beresina* (northeast of Churchbridge), *Peter Krysak Farm* (a farm near Krydor, Blaine Lake), *Dochylo Road* (at Christopher Lake), etc.;

4) школи, шкільні округи, інститути: *Dnister School District* (public school southeast of Canora), *W. S. Hawrylak School* (public elementary school in Regina), *St. Petro Mohyla Institute* (private college in Saskatoon), etc.;

5) парки, церкви, парафії, кладовища: *St. Volodymyr Ukrainian Park* (a campground owned by the Saskatoon branch of the Ukrainian Catholic Brotherhood of Canada), *St. John Boholav Krasne Church* (Ukrainian Catholic Church), *Krassna* (a parish south of Leader), *Halicz Cemetery* (a cemetery north of Stenen), etc.

Основними чинниками збереження української національної ідентичності та топонімічних назв українського походження Я.-Б. Рудницький вважав компактність та місце проживання (село / фермерське господарство чи місто), створення сімей із представників однієї етнічної групи, активну просвітницьку роботу церкви та громадських організацій, навчання рідною мовою, наявність власних засобів масової інформації тощо [5].

Отже, вивчення канадських ойконімів українського походження є актуальним та перспективним, оскільки вони відображають особливості української етнічної групи в Канаді, її культуру, розвиток та історичну спадщину. В перспективі варто звернути увагу на вивчення факторів, які впливають на найменування, перейменування й використання канадських топонімів українського походження. “Вони цікаві насамперед із погляду на вклад українців у культурну скарбницю Нового Світу [Канади]. Вони цікаві своєю структурою, змістом і традицією. Вони віддзеркалюють ідеали українського духу” [4], а тому неухильно зацікавлюють науковців.

References

1. Kavetskyi, Orest. 2008. Ukrainski fonetychni rysy u vzhyvanni imennykiv-vlasnykh nazv u movi kanadskykh ukrainsiv. *Visnyk Sumskoho derzhavnoho universytetu. Filolohiia*. 2: 82–87.
2. Nash, David; Simpson, Jane. 2012. Toponymy: Recording and Analyzing Placenames in a Language Area. *The Oxford Handbook of Linguistic Fieldwork*: 392–406.
3. Natural Resources Canada. 2019. “Geographical Names” [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www4.nrcan.gc.ca/search-place-names/>
4. Rudnytskyi, Yaroslav-Bohdan. 1951. Kanadiiski mistsevi nazvy ukrainskoho pokhodzhennia. Vinnipeh: nakladom Ukrainskoho Narodnoho Domu. 132 s.
5. Rudnytskyi, Yaroslav-Bohdan. 1956. Slavic Toponymic Neologisms in Canada. *Canadian Slavonic Papers* 1: 89–92.
6. Statistics Canada. 2022. “A Sociodemographic Profile of Ukrainian-Canadians” [Electronic resource]. – Mode of access: <https://www150.statcan.gc.ca/n1/pub/36-28-0001/2022004/article/00003-eng.htm>
7. The Encyclopaedia of Saskatchewan. 2006. “Ukrainian Settlements” [Electronic resource]. – Mode of access: https://esask.uregina.ca/entry/ukrainian_settlements.jsp
8. World Heritage Encyclopedia. 2018. [Electronic resource]. – Mode of access: <https://worldheritage.org>

*Кисляк Вікторія, студентка факультету
іноземної філології Волинського національного
університету ім. Лесі Українки*

ПРАГМАТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПЕРЕКЛАДУ ІНТЕРНЕТ-САЙТІВ

У наш час життя сучасної людини неможливо уявити без щоденного користування широким спектром інтернет-сайтів з метою пошуку необхідної інформації чи здійснення бізнес-транзакцій. В усьому світі технології та зміни у стандартних

процедурах сприяли тому, що ділове спілкування та комерційна реальність в основному стали віртуальними, і багато важливих операцій відбуваються онлайн, особливо після COVID-19. Саме тому професійний переклад інтернет-сайтів з урахуванням прагматичного потенціалу, є особливо на часі, оскільки це забезпечує значне збільшення цільової аудиторії, продажів та доходів міжнародних компаній.

Важливо розрізнати власне переклад та локалізацію інтернет-сайтів [2], оскільки локалізація – це значно ширший процес, який передбачає культурні, візуальні й технічні аспекти змін інтернет-сайтів. По суті, переклад становить складову частину глобального процесу локалізації – спеціалізованого процесу адаптації веб-контенту для використання у певному регіоні.

Локалізацію інтернет-сайтів визначаємо як переклад інтерфейсу та інформаційного наповнення сайту на мову, яка буде зрозуміла користувачам, а перекладена інформація доступною та близькою для цільової аудиторії [1]. Локалізація інтернет-сайтів охоплює не лише текстову, а й “культурну переробку” контенту [3], тобто адаптацію до певного мовно-культурного середовища, з метою залучення іноземних користувачів та впевненого виходу компаній на міжнародний ринок.

Переклад контенту інтернет-сайтів в жодному разі не зводиться до механічного перекодування інформації з однієї мови на іншу, а передбачає максимальну орієнтацію на потенційних користувачів і прагматичну адаптацію тексту шляхом виокремлення релевантної інформації та вилучення непотрібних деталей.

Процес локалізації інтернет-сайтів містить два рівні адаптації [4]: 1) власне переклад інформаційного наповнення з урахуванням культурного контексту та 2) фактичну локалізацію, що має на меті приведення у відповідність таких технічних елементів, як: формати дати та часу, валют, чисел, адрес, номерів телефонів, одиниць вимірювань тощо.

В процесі перекладу інтернет-сайтів особливого значення набуває використання різноманітних підходів до адаптації текстової інформації. До прикладу, комунікативно-прагматичний підхід передбачає урахування перекладачем-професіоналом комунікативних намірів автора оригінального контенту, його прагматичної спрямованості та адекватного сприйняття користувачами інтернет-сайтів. Не варто залишати поза увагою і стандартний дослівний переклад, який можна застосовувати при перекладі окремих сторінок інтернет-сайтів. Однак, для адекватного перекладу варто використовувати більш просунуті перекладацькі стратегії та інструменти. Деякі компанії ефективно використовують спеціальні технології для перекладу інтернет-сайтів. До найпопулярніших рішень відносяться Google Translate та інші безкоштовні онлайн-перекладачі, які в цілому непогано справляються з поставленими задачами.

Як свідчить перекладацька практика, навіть надсучасне програмне забезпечення не в змозі забезпечити на належному рівні адекватність перекладу інтернет-сайтів. Якість автоматичного перекладу є невисокою. Його не можна порівняти з роботою професійного перекладача, який досконало володіє мовою і застосовує її з урахуванням поточного соціокультурного контексту.

Багатомовність інтернет-сайтів надає чимало переваг. Найбільш очевидною перевагою є доступ до ширшої цільової аудиторії, оскільки глобальна присутність користувачів також збільшує фінансові можливості міжнародних компаній. Плагіни перекладу пропонуються хостинговими платформами як додаткові функції. Окрім цього, багатомовність інтернет-сайтів покращує імідж бренду, його впізнаваність та

надає конкурентну перевагу. До прикладу, майже 50% інтернет-користувачів перебувають в Азії. Адекватний переклад інтернет-сайтів забезпечить легкий доступ до цього прибуткового ринку та потенційно більш високу рентабельність інвестицій порівняно з більш зрілими та конкурентними англомовними ринками.

Хоча дубльований контент зазвичай тягне за собою штрафи з боку Google, все-таки пріоритет надається багатомовним інтернет-сайтам. Пошуковий гігант використовує атрибут тега hreflang, щоб визначити мову інтернет-сайтів та направити користувачів на відповідну сторінку. Теги дозволяють роботам індексувати кілька перекладів контенту інтернет-сайтів, не знижуючи їх в результатах пошуку. Це також збільшує трафік, тому що Google точно скеровує користувачів до потрібної версії в залежності від їхнього регіону або мови.

Таким чином, професійний переклад інтернет-сайтів з урахуванням прагматичного потенціалу створює свого роду цифрові візитні картки міжнародних компаній, що дозволяє користувачам з усього світу краще дізнатись про певні продукти чи послуги, здійснити ділові транзакції чи провести наукові розвідки. Переклад і локалізація інтернет-сайтів вимагають творчого підходу, оскільки не обмежуються перекладом інформаційного наповнення інтернет-сторінок, а є формою міжкультурної комунікації, ефективність якої можлива лише за умови врахування соціокультурних факторів мови користувачів.

References

1. Crystal, David. 2001. *Language and the Internet*. Cambridge: University Press.
2. Pym, Anthony. 2011. "Website localization" [Electronic resource]. Access mode: https://usuaris.tinet.cat/apym/on-line/translation/2009_website_localization.pdf
3. Sandrini, Peter. 2005. "Website localization and translation". *Challenges of Multidimensional Translation: Conference Proceedings*, 131-138 [Electronic resource]. Access mode: http://www.translationconcepts.org/pdf/MuTra_2005_Proceedings.pdf#page=135
4. Shneor, Rotem. 2012. "Influences of culture, geography and infrastructure on website localization decisions". *Cross Cultural Management: An International Journal*, Vol. 19 No. 3: 352–374. <https://doi.org/10.1108/13527601211247099>

*Ковальчук Марія, студентка факультету
іноземної філології Волинського національного
університету ім. Лесі Українки*

ОСОБЛИВОСТІ ТЕСТУВАННЯ ЯК СПОСОБУ ПРОМІЖНОГО КОНТРОЛЮ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Визначальною рисою останніх років стала активна інтеграція новітніх інформаційних технологій у навчальний процес. Уявлення людей про те, що таке «хороша освіта», неминуче змінилися в результаті величезних змін, які відбуваються в багатьох аспектах їхнього життя. Однією з форм контролю, що відповідає специфіці дистанційного навчання, є тестування, яке є набором завдань певного формату. Тестування дозволяє визначити навчальні досягнення учнів, їхні знання, уміння та навички в сукупності відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики.

Існує багато методів класифікації тестів (В. С. Аванесов, В. П. Беспалько, І. Є. Булах, О. Ківерялг та ін.) [5]. У теорії тестування існує дві основні школи: класична теорія та сучасна теорія тестування ІРТ (теорія відповіді на завдання).

Обидва вищезгадані методи ґрунтуються на додатковій статистичній обробці так званого «необробленого результату», або результату оцінювання певної кількості учнів [3].

Теорія ІРТ дає змогу належним чином порівнювати результати учнів, отримані на кількох іспитах, що може виникнути під час оцінювання обмеженої та однорідної вибірки предметів. Коли учень створює власну навчальну програму та складає особисто вибрані тести, така потреба зазвичай виникає лише при дистанційному навчанні.

Тестові завдання передбачають диференційований навчальний матеріал, створений з урахуванням унікальних здібностей кожного учня, узагальненого та свідомого вибору, автоматизму та швидкості дій. Під час виконання тестів учень виконує складні розумові дії, такі як аналіз, порівняння, абстрагування, ідентифікація та класифікація.

В. М. Кухаренко наголошує, що з психологічної точки зору важливо звернути увагу на три виміри – психофізичний, психологічний і соціально-психологічний, – які характеризують індивідуальні відмінності особистості, враховуючи при цьому рівень фундаментального розвитку учнів. Навчання та їх бажання продовжувати дистанційне навчання [2].

У сучасній вітчизняній методиці навчання тестології – науці про тести – виділяють такі ступені засвоєння змісту освіти, які пов'язані з навчальними досягненнями учнів:

- I: Рецептивно-продуктивний або низький;
- II: Репродуктивний або середній;
- III: Достатній або конструктивний;
- IV: Творчий або високий.

Перший рівень, також відомий як рецептивно-продуктивний рівень або рівень знайомства, передбачає розуміння, розрізнення та зв'язок між речами, якість та явищами.

Навчальна діяльність на II ступені потребує якісно іншого підходу учня до роботи над інформацією порівняно з першим рівнем засвоєння знань.

З трансформацією початкових даних і пошуком додаткових для адаптації завдання до типового алгоритму, завдання III рівня покликані сприяти формуванню в учнів умінь виконувати нетипові вправи (завдання), а також аналізувати, узагальнювати та систематизувати набуті знання.

Активізація здобувачів знань для здійснення аналітичної та дослідницької діяльності є основою для розробки завдань III–IV ступенів складності. Таким чином, виконуючи такі завдання, учні включаються в пошукову та творчу діяльність: розв'язують складні задачі, узагальнюють вивчену інформацію, встановлюють джерела окремих подій, пояснюють, як вони виникли, пропонують найбільш логічні розв'язки задачі.

Здатність тесту досягати заздалегідь визначених навчальних цілей є одним із ключових показників валідності тесту. В адаптивному тестуванні кількість тестів і їхня складність динамічно змінюються відповідно до того, наскільки точно людина виконала попередні завдання. Необхідність раціоналізації традиційного тестування робить адаптивний контроль доцільним. Кожен викладач усвідомлює, що ймовірність того, що

учень дасть правильну відповідь, велика, тому немає потреби давати елементарні завдання добре підготовленим учням.

References

1. Andreev L. A. Soldatkin V. I. 1999. *Distance learning, essence, technology, organization*. M.: MESI.
2. Bepalko, Volodymyr. 2002. *Education and learning with the participation of computers (pedagogy of the third millennium)*. M.: Publishing House of the Psychological and Social Institute, Kharkiv: Publishing House of NPO "MODEK".
3. Evstigneev, Andriy. 2000. *The concept of pedagogical test*. Kharkiv: "MODEK".
4. Kukhareno V. M. Ribalko O. V. Sirotinko N. G. 2002. *Distance learning, wash the stasis*. Kharkiv: TORSING.
5. *Management system for the quality of medical education in Ukraine: Monograph*. 2003. Col. ed. D.: "ART-PRES".

*Еліна Коляда, канд. філол. наук, професор
кафедри практики англійської мови Волинського
національного університету ім. Лесі Українки*

ВПЛИВ ІДЕОЛОГІЇ НА МОВУ

Кожному суспільству та кожній історичній епосі властива своя ідеологія як сукупність поглядів на світ, уявлень, упереджень. Ідеологічні прояви наявні в різних формах соціального буття, оскільки будь-якій дії можна надати певного значення, а отже, ідеологізувати її [4, с. 11]. Сучасним демократичним державам властивий ідеологічний плюралізм, коли в межах одного суспільства різні групи та спільноти людей мають неоднакові ціннісні пріоритети й при цьому вони можуть відкрито виражати свої погляди та переконання.

У комуністичному Радянському Союзі, тоталітарній державі ХХ ст., відбувалася абсолютизація проголошених цінностей за рахунок заперечення та заборони інших. На теренах Радянського Союзу єдиною офіційною ідеологією було визнано марксизм-ленінізм. Ідеологічна картина світу, що структурувалася і впорядковувалася в тоталітарному суспільстві, була аксіологічно неоднорідна: світ було чітко розділено на дві частини – "світлу" і "темну" [4, с. 15–16]. Ідеологічне протистояння передавалося антитезою "соціалістичного/капіталістичного" устроїв як відображенням конкретно-історичної ситуації, що на символічному рівні розгорталася в боротьбу двох світів [3, с. 236]. Наслідком ідеологічно зумовленого дихотомічного поділу світу стало формування бінарної системи цінностей тоталітарного суспільства, в якій усі предмети події і явища набували або позитивного, або негативного значення [4, с. 16].

Ідеологічна картина світу, витворена в СРСР, побудована з урахуванням архаїчних уявлень. Міфологічні складники картини світу, що сприймаються всіма як даність, посилюють її ефективність як регулятива світосприймання й норм поведінки [3, с. 238], в тому числі й комунікативної. М. Гловінський зазначає, що радянська мова окупувала всі рівні, всі аспекти мови: від інтонації до правил побудови висловлювання, від фонетики до риторики, а також стала зразком мовленнєвої діяльності в різних сферах, претендуючи на універсальність [1, с. 162–163].

Втілюючи в собі офіційну мовну картину світу, в якій дійсність представлена в застиглій системі ієрархічних відносин, тоталітарна мова упродовжувалася в усі сфери комунікативної діяльності, стаючи на перепоні формуванню мовленнєвої культури особистості [4, с. 26–27]. Преса, радіо, книжки, телебачення у тоталітарному суспільстві слугували поширенню поглядів, які сприяли переконанню людей у достовірності пропагованих цінностей, уніфікації їхнього мислення у термінах “правильно – неправильно”.

Вихідці з пострадянського простору, які володіють англійською мовою, відстоюючи свої погляди, послуговуються такими фразами: *You're wrong* (“Ви неправі”), *It's not true* (“Це неправда”), *That's not so!* (“Це не так”), що є неприйнятним для представників англійськомовного соціуму, основними цінностями якого є толерантність, стриманість, прагнення до компромісу, недоторканість особи на духовному та фізичному рівнях [2, с. 446]. В англійськомовних країнах зі шкільної лави вчать висловлювати власний погляд так: *It's possible you may be right, but ...* (“Цілком можливо, що ви маєте рацію, але ...”). Або: *This can be viewed another way, too* (“На це можна подивитися і під іншим кутом зору”).

З огляду на те, що кожен по-своєму має рацію: *You have your point of view and I have mine* (“У тебе своя думка, а у мене своя”), носії англійської мови уникають одномірних і категоричних суджень на кшталт *It's wrong* (“Це неправильно”) (виникає запитання: а ваше твердження правильне?). Для них неприпустима позиція *I am right* (“Я правий”), *You are wrong* (“Ти неправий”), бо хто ти (чи я) такий, щоб судити, хто з нас правий, а хто ні?

Мовленнєвий етикет визначає чітко регламентовану форму комунікативної поведінки, співвідносно з культурним простором, у якому знаходяться комуніканти. У суспільстві, де панує релятивізм, потрібно уникати категоричності і таких виразів, як *that's right/correct/objectively true*, які передбачають, що мовець знає істину в останній інстанції, інакше годі сподіватися на теплий прийом серед англійськомовних автентичних мовців. Для пом'якшення категоричності шляхом звуження універсальності висловленої думки можна використовувати такі фрази: *It seems to me that* (“Мені здається, що”); *In my opinion* (“На мою думку”); *There might be* (“Можливо”); *One might think that* (“Можна подумати, що”); *It could (also) be said that* (“Можна (також) сказати, що”); *We could also look at it this way* (“Ми також могли б подивитися на це так”), *I'm afraid that* (“Боюсь, що”) тощо.

Не варто також намагатися передати буквально англійською мовою безособові конструкції *“Треба йти в магазин”* (“It is necessary to go to the store”), *“Треба закінчити цю роботу”* (“It is necessary to finish this work”) тощо. У цьому випадку краще використати конструкцію – особовий займенник + дієслово *need/have/got to*. До прикладу: *I've/We've got/have to go to the store. /We need/have to go to the store. / I've/We've got to finish this job*. Інший смисловий відтінок має модальне дієслово *must*. Воно виражає нагальну необхідність діяти: *I must go to the store*. У цьому прикладі *must* підкреслює термінову необхідність іти в магазин.

Отож під час навчання англійської мови важливо звертати увагу на особливості індивідуалістичної культури англійськомовних країн, на соціальні установки та норми, що регулюють мовленнєву поведінку, незнання яких призводить до того, що граматично і фонетично правильне говоріння англійською мовою може сприйматися носіями мови як неприродне або навіть неввічливе.

References

1. Hlovynskiy, Mikhal. 2001. "Novomova". *12 polskykh eseyiv*. Kyiv: Krytyka, 158–180.
2. Huryna, Nataliya. 2022. "Komunikativna stratehiya natyaku u navchanni anhlomovnoyi intonatsiyi". *Proceedings of the III International Scientific and Practical Conference "Society and science. Problems and prospects"*. London: International Science Group, 446–450.
3. Korotych, Kateryna. 2006. "Do problemy ideolohichnoyi kartyny svitu (na materialii ukrayinskoï presy 20-30-kh pp. XX stolittya)". *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu im. V. N. Karazina* 727. Seriya: Filolohiya 47: 235–239.
4. Renchka, Inna. 2018. *Leksykon totalitaryzmu*. Kyiv: TOV "Vydavnytstvo "KLIO".

Аліна Кондрук, канд. філол. наук, старший викладач кафедри іноземних мов гуманітарних спеціальностей Волинського національного університету ім. Лесі Українки

МОВЛЕННЄВИЙ АКТ НЕЩИРОЇ ЗГОДИ

У контексті сучасної антропоцентричної парадигми у лінгвістиці важливими є питання прагматики спілкування, зв'язку мовленнєвих інтенцій та мовних засобів їх реалізації [5, с. 108]. Сьогодні неабиякої значущості набуває співвідношення щирості та нещирості в комунікації. Під мовленнєвим актом згоди розуміють вербальну взаємодію мовця та слухача, що являє собою позитивну відповідь-реакцію на попередню частину дискурсу, іллокутивною метою якої є маркування змісту висловлення співрозмовника як такого, що відповідає дійсності або інтересам (можливостям) мовця [4, с. 48].

Висловлюючи згоду, мовець демонструє комунікативному партнеру збіг їхніх поглядів, орієнтує його на співпрацю. Це забезпечує психологічну синхронізацію, створює атмосферу довіри, сприяє взаєморозумінню комунікантів, згуртовує їх [3, с. 358].

Проте, трапляються випадки, коли мовець висловлює згоду нещиро. Він розуміє, що саме це у конкретній комунікативній ситуації допоможе йому досягнути бажаного результату. Він готовий поступитися власними принципами на певний час, приховати справжні емоції, справити необхідне враження на співрозмовника та врешті-решт погодитися з ним лише для того, щоб пізніше отримати жадане. Розглянемо приклади:

1) *When Eve first heard the news about Briarcrest, she begged, "May I go alone? Please, Gran?"*

And Kate said, "No, darling. I think it's better if Alexandra goes with you."

Eve concealed her resentment. "Whatever you say, Gran."

She was always very polite and affectionate around her grandmother. Eve knew where the power lay. /.../ It was their grandmother who controlled the money. Eve knew they were rich. She had no idea how much money there was, but it was a lot – enough to buy all the beautiful things she wanted. Eve loved beautiful things [2, с. 444].

Комунікантка Ів просить у своєї бабусі Кейт дозволу поїхати в поїздку наодинці, без своєї сестри. Проте, бабуся радить їй взяти із собою Александрю. Ів, приховуючи своє обурення (*Eve concealed her resentment*) таки погоджується з Кейт, оскільки знає, що саме в її руках влада, гроші та розкішне майбутнє. Таким чином Ів, хоч і не розділяла

думку бабусі, але за допомогою мовленнєвого акту нещирої згоди (*Whatever you say, Gran*) намагалася створити образ покірної онуки та отримати прихильність Кейт.

2) *But when it came to school, Toby found that he had no influence with Alice. He talked to her about putting him in the next Showcase play, introducing him to casting directors, speaking to important studio people about him, but she was firm. "You'll hurt yourself if you push too fast, darling. Rule one: the first impression you make is the most important. If they don't like you the first time, they'll never go back to see you a second time. You've got to be ready."*

The instant the words were out, she became The Enemy. She was against him. Toby swallowed his fury and forced himself to smile at her. "Sure. It's just that I'm impatient. I want to make it for you as much as for me."

"Do you? Oh, Toby, I love you so much!"

"I love you too, Alice." And he smiled into her adoring eyes. he knew he had to circumvent this bitch who was standing in the way of what he wanted. He hated her and he punished her [1, p. 75].

У цьому прикладі зазначено, що лицемір Тобі неодноразово просить свою дівчину Еліс, яка була директором акторської школи, дозволити йому зіграти у п'єсі та представити його режисерам. Еліс постійно стверджує, що йому ще рано виходити на сцену, важливо дочекатися правильного часу, щоб не зіпсувати перше враження. Тобі, насправді, уже не може терпіти, але приховуючи свою лють (*Toby swallowed his fury and forced himself to smile at her*), посміхається і ввічливо висловлює свою згоду (*Sure*). У такий спосіб він намагається не сперечатися з Еліс, з якою він мав стосунки лише задля можливості навчання в даній школі, щоб отримати шанс бути поміченим відомими людьми.

Отже, як засвідчує аналіз ілюстративного матеріалу, мовець може послуговуватися мовленнєвими актами нещирої згоди задля досягнення в кінцевому результаті своїх егоїстичних цілей. Він демонструє згоду зі своїм комунікативним партнером (хоча все його нутро противиться), створює сприятливу атмосферу та впевнено крокує до бажаного результату.

References

1. Sheldon, Sidney. 2006. *A Stranger in the Mirror*. London: HarperCollins UK.
2. Sheldon, Sidney. 2012. *Master of the Game*. London: HarperCollins UK.
3. Shkitska, Iryna. 2012. "Manipulativna stratehiia pozytyvu v ukrainskii movi". PhD diss., Ternopil.
4. Yeremenko, Tetiana and Yumrukuz, Anastasiia. 2016. "Prosodiia movlennievoho aktu zghody v anhlomovnomu dialohichnomu biznes-dyskursi: melodiinyi komponent". *Visnyk KNLU. Seriia Filolohiia* 19 (1): 48–54.
5. Yumrukuz, Anastasiia. 2016. "Prosodiia movlennievoho aktu emotsiino-zabarvlenoi zghody v dialohichnomu biznes-dyskursi". *Naukovi zapysky Berdianskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu* 10: 108–115.

*Олена Королюк, студентка факультету
іноземної філології Волинського національного
університету ім. Лесі Українки*

ІГРОВІ ФОРМИ РОБОТИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ НА УРОЦІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Ефективне оволодіння учнями іноземною мовою належить до пріоритетних напрямів Нової української школи. Іноземна мова – це не лише навчальний предмет, а ціла галузь, яка розкриває перед учнями скарбницю іншомовної культури. Специфіка іноземної мови як навчальної дисципліни полягає в тому, що спілкування є одночасно кінцевою метою навчання та засобом її досягнення.

Серед усього різноманіття форм роботи при вивченні іноземної мови навчальній грі надається особливий пріоритет, оскільки ігрова діяльність є системним засобом організації іншомовного навчання, зокрема на початковому етапі, спрямованим на оптимальну побудову освітнього процесу та реалізацію його завдань.

У сучасній педагогіці феномен гри аналізується по-різному: як діяльність для вираження індивідуальності; як спосіб організації навчання і виховання; як невід’ємна частина виховної культури тощо (Л. Артемова, І. Бім, А. Богуш, А. Деркач, О. Савченко та ін.). Психологічні аспекти ігор досліджували Л. Божович, Л. Виготський, О. Запорожець, І. Зимня, Д. Ельконін, Г. Костюк, О. Леонтьєв та ін.

Навчальні ігри є невід’ємною складовою при формуванні комунікативної компетентності учнів початкової школи. Ігри дозволяють учителеві створити ситуацію, яка буде наближена до життя, роблять із звичайного навчання цікавий процес, а також сприяють засвоєнню школярами мовного матеріалу, формуванню вмінь і навичок іншомовного спілкування [4]. Т. Полонська розглядає ігри як засіб компетентісно орієнтованого навчання іноземних мов учнів початкової школи [3].

У методиці навчання іноземної мови розроблено декілька класифікацій ігор, що описують їх місце та можливості в процесі оволодіння мовним матеріалом та різними видами мовленнєвої діяльності.

Привертає увагу класифікація Ю. Федусенка [2]: 1. Дидактичні ігри, що готують до комунікативної діяльності, сприяють формуванню мовної компетентності (фонетичної, лексичної, граматичної, орфографічної). 2. Педагогічні ігри, що забезпечують комунікативну діяльність: а) сприяють розвитку мовленнєвої компетентності (аудіювання, говоріння, читання, письма); б) сприяють розвитку соціокультурної компетентності (регіональної, мовної). 3. Навчальні ігри (1 і 2 групи цих навчальних ігор), що сприяють розвитку загальних компетентностей. Класифікація Ю. Федусенка передбачає принцип наступності у викладанні іноземної мови, який розглядається вченими як засіб формування та вдосконалення знань, умінь і навичок у процесі вивчення іноземної мови [2, с. 48].

Провідною для оволодіння іноземною мовою здобувачами початкової освіти є компетентність “спілкування іноземними мовами”, тобто комунікативна компетентність, яка реалізується через предметні компетентності: мовну, мовленнєву, соціокультурну, загальнонавчальну [1; 7].

Комунікативний метод у вивченні іноземної мови вважається основним методом, оскільки сприяє активному формуванню навичок розмовного мовлення. І це закономірно, адже в основі навчання іноземної мови закладено формування комунікативних компетентностей. Як зауважує Н. Ціпан, “комунікативна компетентність – це здатність гнучко і ефективно користуватися іноземною мовою в цілях розуміння і передачі інформації” [6, с. 53].

У методичному посібнику О. Саприкіної та А. Гуріної “Ігрові форми роботи як засіб формування ключових компетентностей особистості на уроці іноземної мови в умовах Нової української школи. Інтелектуальна гра “Брейн-ринг”” комунікативну функцію ігрової діяльності схарактеризовано як таку, що “сприяє засвоєнню елементів культури спілкування учнів і реалізується через організацію спілкування, регулювання міжособистісних відносин, виникнення механізму саморегуляції поведінки. Гра – діяльність комунікативна, хоча за виключно ігровими правилами і конкретна. Вона вводить учня в реальний контекст складних людських відносин” [5, с. 10]. Окрім цього, використання гри в процесі оволодіння іноземною мовою робить навчання більш емоційним, сприяє живому спілкуванню.

На уроках іноземної мови доцільно проводити ігри на різних етапах заняття: як у процесі ознайомлення з новим матеріалом, так і тоді, коли треба закріпити мовленнєві навички учнів. Ефективним видається використання рольової гри, адже різні соціально-психологічні моделі поведінки, елементи творчого підходу й невимущена атмосфера забезпечують органічне засвоєння матеріалу, збільшують навчальні можливості. Важливою умовою є посиленість завдань, урахування часу, використання наочності, формування навчальної мотивації.

Наведемо приклади ігор на розвиток різних компетентностей на уроці іноземної мови.

1. Гра “Кубик погоди”.

Мета гри: навчання монологічного мовлення.

Обладнання: куб із зображенням погоди.

Хід гри: кожна з шести граней куба зображує різну погоду (сонячну, хмарну, вітряну, дощову, сніжну тощо). Учні по черзі кидають кубик і за зображенням на бічній стороні куба складають монолог, інші слухають та доповнюють.

2. Гра “Що в пакунку?”.

Мета гри: розвивати вміння говорити на тему “Різдво”.

Обладнання: коробка, іграшкові подарунки.

Хід гри: вчитель повідомляє учням, що вони отримали пакунок від гостя. Він містить новорічні подарунки для дітей. Учні повинні вгадати, які предмети є в пакунку. Для цього їм потрібно пригадати, що у Великобританії дарують один одному різдвяні подарунки, як прикрашають свої будинки, ялинки тощо. Перемагає той учень, який назве більше слів на запропоновану тему.

3. Гра “Соняшник”.

Мета гри: закріпити правила читання та засвоєння транскрипційних знаків.

Обладнання: плакат із зображенням на ньому соняшником, де на аркушах написані знаки транскрипції (аркуші пронумеровані від 1 до 10), картки зі словами, в яких жирним шрифтом виділено і підкреслено по одній букві.

Хід гри: вчитель кладе на першу парту плакат, показує дітям, які зібрались навколо, картку зі словом і голосно читає його. Діти повторюють слово за вчителем, потім називають номер аркуша, на який слід покласти картку.

Отже, використання ігрових форм роботи у процесі формування комунікативної компетентності учнів з іноземної мови сприяє досягненню високої результативності навчального процесу. Ігри створюються відповідно до вимог шкільної програми з урахуванням вікових і психологічних особливостей та пізнавальних можливостей учнів. Процес оволодіння іноземною мовою через ігрові форми навчання поєднується із емоційним задоволенням учнів як у процесі гри, так і при досягненні позитивних результатів навчання, що виховує любов до іноземної мови.

References

1. “Derzhavnyi standart pochatkovoї osvity / Zatverdzheno postanovoiu Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 21 liutoho 2018 roku № 87” [Electronic resource]. Mode of access: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#n12>
2. Fedusenko, I. I. 2009. “Dydaktychna hra yak zasib navchannia inozemnykh mov molodshykh shkolariv”. PhD diss., Kyiv.
3. Polonska, T. K. 2017. “Hry yak zasib kompetentnisno oriietovanoho navchannia inozemnykh mov uchniv pochatkovoї shkoly”. *Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal*. 3: 109–115.
4. Reminna, V. 2013. “Rol hry v navchanni inozemnoi movy u pochatkovii shkoli” [Electronic resource]. Mode of access: <https://sno.udpu.edu.ua/index.php/naukovo-metodychna-robota/103-osvitniy-protses-pochatkovoyi-shkoly-dosvid-problemy-perspektyvy-15-16-kvitnia-2021-roku/694-rol-gri-u-navchanni-inozemnoji-movi-u-pochatkovij-shkoli>
5. Saprykina, O., Hurina, A. 2018. “Hrovi formy yak zasib formuvannia kluchovykh kompetentnosti osobystosti na urotsi inozemnoi movy v umovakh Novoi ukrainskoї shkoly. Intelktualna hra “Brein-rynh” [Electronic resource]. Mode of access: http://umo.edu.ua/images/content/depozitar/posibnyky/navchalnyi/11__%D0%A1%D0%B0%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%BAi%D0%BD%D0%B0_I%D0%B3%D1%80%D0%BE%D0%B2i.pdf
6. Tsipan, N. H. 2005. “Rozvytok komunikatyvnykh zdibnosti uchniv pry vyvchenni anhliiskoi movy”. *Inozemni movy*. 2: 51–57.
7. “Typova osvithna prohrama dlia zakladiv zahalnoi serednoi osvity / Rekomendovano MON Ukrainy dlia vykorystannia v pochatkovykh klasakh zakladiv zahalnoi serednoi osvity vid 20.08.2018 r. № 1/9” [Electronic resource]. Mode of access: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyishkoli>

Tetiana Krysanova, доктор філол. наук, професор кафедри практики англійської мови Волинського національного університету ім. Лесі Українки

STRATEGIES OF EFFECTIVE BUSINESS COMMUNICATION

Communication is one of the central constituents of human experience. Business communication is an interactive process, which aims at fostering business contacts, exchanging business information, and reaching organizational goals. These aims can be achieved by the implementation of semiotic rules: semantic, concerned with relationship between verbal/nonverbal signs and their representants, syntactic, including formal properties of signs, and pragmatic, which comprise the relationship between signs and their users. The specified

regulations determine the characteristic features of business communication, which consist in its regulative character, i. e. the subordination to fixed restrictions stipulated by national and cultural traditions, professional and ethical principles; the conventional character since business communication follows strict generally accepted norms and rules, such as forms of address, the use of clichés, business etiquette, etc.; and the situational character as business communication always takes place in a certain communicative environment.

The key notion in business communication is communicative behaviour which is understood as rules and traditions of communication used by a certain linguacultural community [1]. The comprehension of communicative behavior basics is decisive for successful business interaction. It is related to national, cultural, and professional aspects as well as the communicative traditions of interpersonal relations.

Effective business communication is regulated by a set of strategies or speech patterns which are accepted as normative in a particular business group. The theoretical backbone of these strategies includes theories of cooperation [4] and politeness [2], which represent the willingness of communicants to collaborate.

One of the key aspects of effective communication is the demonstration of a benevolent attitude towards the interlocutor, which, according to the claims of the psychological science, can cause a positive response. It is realized with the help of descriptive epithets, which characterize the speaker's attitude towards the interlocutor, e.g., *kind, good, brave, beautiful, noble, friendly, extraordinary, incredible, etc.* Thus, it is the strategy of genuine interest. Consider the example:

(1) *Our best customers deserve an **outstanding** offer. This means preferred rates on checking, savings and CDs. You can enjoy many **exclusive** benefits starting with waived fees* [3].

The strategy of common ground is directed to involve the interlocutor into the speaker's social group and to make them a like-minded person. It can be achieved by using address forms *friend, partner, fellow* or pronouns *we, us, our, etc.*

(2) *When you visit **our** banking centers, **our** knowledgeable associates and welcoming environment will make **you** feel at home* [3].

In order to decrease the social distance between the communicants and to draw them closer to each other one can employ a small talk, for instance, a conversation on 'safe topics'. To avoid disagreement, the speaker may wander from the direct expression of their ideas using hesitation phrases, e.g., 'yes, but...'; 'in a way'; 'to my mind'; 'I don't know but I think...'.

(3) ***I don't know, but I think**, that such behavior does not conform to Norfolk International, Inc.'s policies of appropriate workplace behavior as set out in Chapter Five of the Employee Handbook* [3].

The strategy of mutual benefit is to realize the desire to be approved and appreciated in communication. Linguistically, it is implemented on the syntactic level through the implication of a certain condition. The following example conveys the condition to provide an attractive discount for buyers, but only under favorable terms to the seller:

(4) *We are certain that a trial order would convince you that, at the prices quoted, the goods we are offering are excellent value for money. From all list prices we allow a trade discount of 20% and a further special discount of 5% on all orders received on or before 31st October. Under pressure of rising costs we shall not find it possible to extend these favorable terms beyond that date* [3].

The strategy of a free hand aims at emphasizing the avoidance of imposition on the interlocutor. It implicates the human desire to have freedom of choice and save their point of

view. As showing the distance between the communicants is peculiar to the Western culture, it has its realization in the use of specific verbal forms, such as the use of modal verbs, adverbs *perhaps, evidently*, indirect questions, requests, etc. ;

(5) **Evidently**, the television was damaged in transit, and your claim is with the railroad. The shipment was fully insured so you should have no difficulty recovering the cost of the set [3].

The strategy of situational relativity presupposes the ability to be flexible in the particular communicative situation, for, instance, be optimistic (example 6) or pessimistic (example 7) in the conversation due to the speaker's pragmatic aim. This strategy is realized both on the lexical and syntactic levels: *to be sure, to hope, no doubt, modal verbs, conditional sentences, negative-interrogative sentences, interrogative sentences with a compound modal predicate, etc.*

(6) Thank you for your letter of 21th March, 2011. **Be sure**, we are pleased to acknowledge your order for 400 men's silk shirts and enclose the copy of it, duly signed, as requested [3].

(7) Time slips by so fast that we can understand how it happened that your May 8 check contained a discount deduction of \$32.70 – although the 10-day discount period had expired. **Would you not send us a check for \$32.70?** [3].

Thus, strategies of effective business communication serve to minimize the distance between business communicants in their social interaction and decrease the threat to their social status demonstrating the solidarity and sincerity in the process of communication.

References

1. Bargiela-Chiappini, Francesca, Nickerson, Catherine, and Planken, Brigitte. 2007. *Business Discourse*. London: Palgrave Macmillan.
2. Brown, Penelope and Levinson, Stephen. 1987. *Politeness: Some Universals in Language Usage*. Cambridge: Cambridge University Press.
3. Dwyer, Judith and Hopwood, Nicole. 2007. *The Business Communication Handbook*. Harlow: Pearson Higher Education.
4. Grice, Paul. 2001. *Aspects of Reason*. Oxford: Oxford University Press.

Христина Кухарчук, студентка факультету іноземної філології Волинського національного університету ім. Лесі Українки

ВИКОРИСТАННЯ МОВНИХ ІГОР ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Постановка проблеми. Формування англомовної лексичної компетентності учнів початкової школи є надзвичайно важливим завданням для вчителів, оскільки лексика є основним елементом будь-якої мови, а тому її вивченню має приділятися значна увага. Лексична компетентність – це здатність вимовляти та розуміти слова мови, а також є аспектом мовної та комунікативної компетентності.

Новий формат освітнього процесу вимагає проведення навчання у формі гри, залучення сучасних та ефективних методів навчання, до яких належать й інтерактивні. Принципи інтерактивної роботи з учнями початкової школи полягають в одночасній взаємодії усіх учасників навчального процесу, коли останні (учні) виступають не лише

слухачами або сторонніми спостерігачами, а беруть активну участь у тому, що відбувається на уроці [2, с. 6].

НУШ виділяє наскрізні вміння, якими повинен володіти учень після здобуття освіти: розуміння прочитаного, вміння висловлювати свою думку усно та письмово, критичне та системне мислення, вміння логічно обґрунтовувати свою позицію, креативність, ініціатива, вміння керувати емоціями, оцінка ризику, вміння вирішити проблему та приймати рішення, здатність поставити запитання та співпрацювати з однокласниками.

Мета дослідження – розкрити специфіку лексичної компетентності учнів початкової школи, зазначити основні види і методи застосування мовних ігор та встановити ефективність використання мовних ігор в Новій українській школі.

Результати дослідження. Лексичний аспект є одним із найважливіших аспектів з теорії та практики викладання іноземних мов. Неможливо вивчити мову, якщо не орієнтуватися в перекладі слів.

На нашу думку, слід розрізнити поняття «компетенція» і «компетентність», оскільки компетентність, на відміну від компетенції (що містить в собі ключові поняття «знання», «уміння» та «навички» та ін.), які передбачають дію людини за стандартною ситуацією, має в собі елемент готовності до ситуації через особистісну характеристику людини, через перехід від якості знання до якості діяльності, яка може бути нестандартною. І тому за своєю суттю *поняття «компетентність» є значно ширшим від поняття «компетенція».*

Саме тому, за умовами навчальної програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів, базовий загальноосвітній рівень передбачає оволодіння учнями іншомовним досвідом, який забезпечує сформованість у них іншомовної комунікативної компетентності на рівні незалежного користувача, що означає не лише засвоєння комплексу умінь, знань та навичок успішного використання мови у професійній діяльності та у ході самоосвіти, але й особисту готовність та спроможність учня до спілкування англійською мовою на достатньому рівні. Задля досягнення цієї мети у закладах освіти максимальна увага повинна приділятися формуванню мотивації до вивчення англійської мови, володінню основами міжнародного спілкування у межах країни та за кордоном, сучасних ціннісних орієнтацій, а також розвитку усіх складових іншомовної компетенції – соціолінгвістичного, прагматичного та лінгвістичного компонентів.

У «Загальноєвропейських рекомендаціях із мовної освіти» пропонують розуміти лексичну компетенцію як здатність використовувати мовний словниковий запас, що складається з граматичних та лексичних елементів.

Термін *«лексична компетентність учня початкової школи»* містить дитиноцентризм, гнучкість мислення, здатність долати труднощі, передбачення мовних ситуацій, цілеспрямованість та самостійність дитини. Під лексичною компетентністю учня ми розуміємо його здатність до практичної, когнітивної, мотиваційної, рефлексивної лексичної діяльності з опорою на відповідний запас слів та доцільне вживання виразів.

Знання лексики, а також граматики є основою для подальшого розвитку іншомовної комунікативної компетентності та оволодіння іноземною мовою у процесі мовленнєвої діяльності (в аудіюванні, говорінні, читанні та письмі). Лексична компетентність є найважливішою серед усіх, оскільки, на думку Девіза Уілкінса: «Без граматики можна сказати дуже мало, без лексики – нічого!».

Діти в початковій школі добре сприймають та запам'ятовують інформацію, але це відбувається в них мимовільно. Тому завдання вчителя полягає в тому, щоб заохотити дітей до навчального процесу, використовуючи цікаві та пізнавальні методи навчання в ігровій формі.

Гра – ефективний засіб активізації навчально-пізнавальної активності учнів на уроці. Ігри допомагають запам'ятовувати матеріал глибоко і надовго, оскільки відбувається вплив на мимовільну пам'ять дітей [4]. Сьогодні існує велика кількість ігор, зокрема мовленнєвих, які є не лише розважальними, а й навчальними. *Метою мовленнєвих ігор* є: розвиток мовлення і мислення дітей; активізація та збагачення їхнього словникового запасу, покращення фонематичного слуху у дітей та прищеплення цікавості і любові до мови. Найефективнішими видами мовленнєвих ігор є:

1. Read and group (Прочитай і запиши по групах). Учням пропонується набір слів з двох або трьох тем. Перед ними стоїть завдання: записати слова по групах. Ця технологія розвиває логічне мислення, зокрема аналіз та синтез.

2. Read and cross the odd word out (Прочитай та підкресли зайве слово). Метою даної технології є формування умінь визначати зайве слово. Для цього вчитель підбирає слова, які є близькими до однієї теми, а також зайві. Завдання учнів знайти зайве слово [3].

3. Good memory (Хороша пам'ять). Клас ділиться на групи по 3-4 учня. На дошці вчитель записує 10-15 слів за темою, яка вивчається. Учні повинні запам'ятати якомога більше слів за декілька хвилин, після чого вчитель стирає слова з дошки. Група, яка записала найбільше слів і зробила найменше помилок, перемогла.

4. Do you believe me (Ти віриш мені). Вчитель просить стати учнів біля своїх парт і підіймає картку зі словом на задану тему. Якщо слово співпадає із малюнком, учні повинні стрибнути, якщо ні, то вони повинні стояти рівно та не рухатися [1].

Висновки. Отже, у ході дослідження встановлено, що знання лексики є необхідним елементом вивчення будь-якої іноземної мови. Інтерактивні методи та мовні ігри у навчанні допомагають краще запам'ятовувати нові слова. У роботі з'ясовано, що найефективнішими іграми для формування лексичної компетентності вважаються: “*Read and group (Прочитай і запиши по групах)*”, “*Read and cross the odd word out (Прочитай та викресли зайве слово)*”, “*Good memory (Хороша пам'ять)*”, “*Do you believe me (Ти віриш мені)*”. Таким чином, зазначені ігри створюють невимушену та веселу атмосферу, яка дозволяє школярам переключитися, не боятися робити помилки та вивчити якомога більше слів.

References

1. Maltseva, Viktoriia. 2020. “Ihry na urokakh anhliiskoi movy v NUSH”. URL: <https://vseosvita.ua/library/igri-na-urokah-anglijskoi-movi-v-nus-229674.html> (дата звернення: 04.09.2022).

2. Kovalenko O. Ya. 2003. “Kontseptualni zminy u vykladanni inozemnykh mov u konteksti transformatsii inshomovnoi osvity”. *Inozemni movy v navchalnykh zakladakh*. 6 с.

3. Reva, Viktoriia. 2020. “Leksichni ihry na urokakh anhliiskoi movy u pochatkovii shkoli”. URL: <https://naurok.com.ua/leksichni-igri-na-urokah-angliysko-movi-u-pochatkoviy-shkoli-201328.html> (дата звернення 04.09.2022).

4. Minenko, Tetiana. 2021. Rozrobka “Leksichni ihry na urokakh anhliiskoi movy”. URL: <https://naurok.com.ua/rozrobka-leksichni-igri-na-urokah-angliysko-movi-220687.html> (дата звернення: 03.09.2022).

*Вікторія Левчук, студентка факультету
іноземної філології Волинського національного
університету ім. Лесі Українки*

МОВНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛІЙСЬКИХ РЕКЛАМНИХ СЛОГАНІВ ТА ЇХ ТРАНСКРЕАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

В останні роки спостерігається масовий розвиток реклами у всьому світі. Саму рекламу можна розглядати у різних контекстах: соціологічному, економічному, юридичному, філософському, лінгвістичному тощо. З інтенсивним розвитком українського ринку і глобалізацією світових економічних процесів актуальним стає переклад рекламних текстів і слоганів. Міжнародним компаніям, котрі приходять на український ринок товарів і послуг, потрібно не створення нових рекламних сюжетів, а переклад і адаптація текстів і роликів, які вже довели свою ефективність на ринках інших країн. Однак проблема перекладу рекламних текстів продовжує залишатися актуальною, адже жодна інтерпретація будь-якого рекламного повідомлення не здатна передати усі особливості й креативність того чи іншого тексту, які є у першоджерелі.

Реклама існує майже в усіх сферах сучасного соціуму, вона відображає взаємодію та взаємовплив різних суспільних форм. Основну роль у рекламі відіграє мова. Незважаючи на різноманітні невербальні засоби в рекламі (шрифт, ілюстрації, звукові та світлові ефекти тощо), саме текст якнайбільше привертає увагу реципієнтів. Тому одна з центральних проблем і завдань реклами в цілому і рекламного тексту зокрема – ефективність, дієвість наданої споживачеві інформації, результативність, що знаходить своє вираження, насамперед, у зростанні споживчого попиту на товари, котрі рекламуються.

Відтак переклад реклами вимагає величезної попередньої підготовки. Наукові дослідження показують, що через свою специфіку рекламний текст майже ніколи не вдається перекласти дослівно, оскільки в цьому випадку він втрачає сенс і силу впливу або прагматичну цінність. Наприклад, при перекладі з англійської мови на українську слід враховувати, що дані мови відрізняються типологічно. Тому прямий і дослівний переклад фрази досить часто неможливий, а якщо і можливий – він не передасть того значення, яке в нього вклав автор. До того ж при перекладі реклами необхідно враховувати етичні та психологічні особливості аудиторії, її поведінкові стереотипи, які можуть досить сильно відрізнятися в різних країнах: іноді текст, який змушує посміхнутися жителів однієї країни, може викликати подив і навіть гнів у мешканців інших країн. Тому обов'язково потрібно враховувати традиційні національні та соціальні особливості, стереотипи поведінки конкретної аудиторії.

Слоган – це центральне висловлення у рекламі, яке завдяки своїй стислості та лаконічності посилює вплив на адресата, спрощуючи процес запам'ятовування інформації. Перекладати слоган іншою мовою, наприклад українською, та адаптувати його до сприйняття надто складно. Тому бажано не лише віднайти необхідний відповідник, а й передати емоційне наповнення, так би мовити, дух оригіналу. Саме тому в рекламі, на відміну від інших текстів, дозволяється значне відхилення від змісту і форми оригінального варіанту.

Перекладознавці, працюючи з текстом комерційного характеру, рідко використовують метод дослівного перекладу, здебільшого вони вдаються до

прагматичної адаптації, іншими словами, приведення рекламного слогану до такого вигляду, який би максимально спрощував сприйняття інформації. Переклад стилістичних прийомів, що несуть образний заряд рекламного тексту, часто викликає труднощі в перекладачів через національні особливості стилістичних систем різних мов. Усі лінгвісти підкреслюють необхідність збереження образу оригіналу в перекладі, справедливо вважаючи, що, перш за все, перекладач повинен прагнути відтворити функцію прийому, а не сам прийом.

При передачі стилістичних фігур мови (порівнянь, епітетів, метафор тощо) перекладачеві щоразу потрібно вирішити: чи доцільно зберегти образ, що лежить в їх основі, чи замінити його іншим. Причиною заміни можуть бути особливості українського слововжитку, сполучуваність слів. А ось зберегти алітерацію, більш властиву англійській мові, в перекладі досить складно і зовсім необов'язково. Передача анафори, епіфори або фонетичного повтору не викликає великих труднощів. Найчастіше ці прийоми передаються еквівалентними або варіантними відповідниками, так як головне завдання перекладу таких стилістичних засобів є збереження позиційних відносин одиниць.

Чим краще людина володіє мовою, тим більше вона усвідомлює, що правила в ній надзвичайно гнучкі, і тому їх можна і треба порушувати. Саме цим і користуються передусім у рекламних кампаніях, аби привернути увагу споживачів та зацікавити їх. Таким чином, слово чи граматична конструкція, тобто слоган, стає проявом творчості.

Людина, котра читатиме чи сприйматиме на слух рекламний слоган, має відчувати приємні враження про товар або послугу, що продається чи надається, його виробника та вже з перших секунд реклами хотіти придбати його. Тобто, у мові, якою перекладається рекламний слоган, мають відтворюватися всі складові, задумані автором, як-то: гра словом, емоційне забарвлення, нетипова структура та будова речення тощо.

Розглянемо чотири стратегії перекладу англomовних рекламних слоганів:

1) відсутність перекладу – слогани, що не перекладаються іншою мовою, стають частиною візуального оформлення реклами, а тому, залежно від їх виконання, привертають увагу і сприяють посиленню експресивності. Наприклад, слоган «*Make Up*» бренду «*Dolce&Gabbana*»: дієслово в наказовому способі *Make Up*, що дослівно перекладається як «*Намалюйся (прикрась) себе!*» у рекламі добре поєднується з невербальними компонентами – тушшю для вій та помадою, що відіграють роль перекладеного варіанту.

2) прямий переклад – використовують, коли необхідно передати велику кількість інформації. До прикладу: «*My world. My style. My Ecco*» перекладається як «*Мій світ. Мій стиль. Мій Ессо*». Стратегія прямого перекладу є ефективною у деяких рекламних слоганах, щоб зберегти ідею рекламодавця. Однак прямий переклад слогану можливий тільки за повного збігу лексичного, синтаксичного та граматичного співвідношень мови оригіналу та мови перекладу, у нашому випадку – англійської та української;

3) адаптація – це коли специфічні відтінки значень слів повністю змінюють смислове навантаження рекламного повідомлення. Тобто, адаптація використовується у випадках, коли вихідну рекламну фразу неможливо просто перекласти українською. Тоді перед перекладачем постає завдання перекласти вихідний текст, адаптуючи його до норм мови перекладу. Наприклад, «*Relax. You wear Braska*» – «*Позслабся. Ти носиш*

Braska»: в англійській мові прості на перший погляд фрази можуть мати глибоке смислове навантаження, яке було б втрачено при прямому перекладі;

4) ревізія – ця стратегія передбачає розробку абсолютно нового рекламного слогану. Фотоматеріал може бути збережений, але це ризиковано, оскільки фотоматеріал і текст повинні відтворювати єдину рекламну концепцію. Ревізія досить широко використовується в рекламних перекладах харчових новинок.

Таким чином, при будь-якому перекладі мають місце певні перестановки, перегрупування, перерозподіл окремих смислових елементів. Все це прийнято називати перекладацькими трансформаціями. При виборі способу перекладу потрібно враховувати багато чинників. Якщо ними нехтувати, то можуть траплятися значні недопрацювання. Наприклад, компанія Colgate-Palmolive вивела на французький ринок нову зубну пасту Sue. Пізніше американці дізналися, що це назва популярного французького порнографічного журналу. Ще один приклад: американська авіакомпанія American Airlines встановила на своїх літаках шкіряні сидіння з написом «Fly in leather!», що для мексиканських подоружувальників означав – «Літай у шкірі!», а для іспанців – «Літай голим!».

*Олексій Ленартович, студент факультету
іноземної філології Волинського національного
університету ім. Лесі Українки*

РОЛЬ ТА МІСЦЕ МАНІПУЛЯЦІЇ У ПРОЦЕСІ КОМУНІКАЦІЇ

Маніпуляція завжди присутня у мовленні, оскільки це не лише засіб передачі інформації в просторі та часі, а це також спосіб досягнення не мовленнєвих цілей, отримання якогось іншого, додаткового прагматичного результату. Кінцевою метою спілкування є контроль подальшої діяльності співрозмовника. Неможливо висловлюватися нейтрально, тому навіть неформальна розмова передбачає «реалізацію влади», тобто вплив на світосприйняття та структуру картини світу іншої людини.

Лінгвістичні аспекти ролі маніпуляції, які почали вивчати значно пізніше, ніж економічні, політичні, соціальні та психологічні аспекти, можна пояснити складністю визначення справжніх цілей та мотивів маніпулятора, оскільки потрібне розуміння психології маніпулятивних об'єктів і наявність вербального впливу [1]. Українські мовознавці О. В. Дмитрук, Т. Ю. Ковалевська, Т. В. Крутько розглядали питання мовленнєвих маніпуляцій. Аналізуючи праці вчених, ми дослідили, що у широкому розумінні маніпуляція, або маніпулювання, це своєрідний спосіб програмування думок, настрою, психічного стану різних соціальних верств на зміну їхньої поведінки в бажаному напрямку; мистецтво управління поведінкою працівників за допомогою цілеспрямованого впливу на суспільну психологію, свідомість та інстинкти людини [2]. Під маніпуляцією у вузькому розумінні вважають вплив на співрозмовника, що передбачає порушення мовцем етичних норм. Маніпуляцію не вважають мовним явищем. За родовою ознакою більшість науковців розглядають її як духовний, психологічний вплив.

Підставами для визначення того, що маніпуляція впливає на факти, є такі екстралінгвістичні фактори: а) наявність наміру маніпулювати; б) спрямованість спілкування на отримання психологічної чи матеріальної односторонньої вигоди; в) ставлення адресанта до адресата як до супротивника, якого необхідно перемогти, ввести в оману; г) зосередження уваги маніпулятора на потребах, слабкостях і пристрастях адресата; д) прагнення мовця створити в адресата ілюзію самостійності прийняття рішень [1].

Роль маніпулятора передбачає ставлення до співрозмовника як до засобу досягнення своїх цілей, однак проблему збалансування інтересів і намірів сторін не можна спростити шляхом зменшення цільового впливу виключно в інтересах маніпулятора, оскільки маніпуляція може здійснюватися і в інтересах того, ким маніпулюють.

Часто маніпуляцію розглядають у межах опосередкованої комунікації та трактують як прихований вплив. Водночас це не означає, що будь-який прихований вплив є маніпуляцією. Критеріями диференціації вчені вважають цілі, які ставить перед собою суб'єкт впливу, та результат впливу [3].

Продуктивна маніпуляція □ вид прихованого впливу, під час якого мовець шляхом формування атракції прагне позитивно налаштувати комунікативного партнера під себе, використовуючи його слабкі сторони. Непродуктивне маніпулювання зумовлене бажанням приховано вплинути на свідомість співрозмовника з метою викликати у нього стан фрустрації, тобто психологічний дискомфорт.

Поділяючи думку науковців про те, що маніпулятивний вплив прихований, ми стоїмо на тому, що доцільно розрізняти продуктивні та непродуктивні види маніпуляції та вважати продуктивною ту маніпуляцію, яка не суперечить інтересам адресата.

Маніпулятивні стратегії широко використовують як на рівні масової свідомості, у ЗМІ, зокрема в політичному та рекламному дискурсах, так і на міжособистісному рівні. За сферою маніпулювання виділяють такі стратегії: 1) маніпулювання суспільною свідомістю (у тоталітарному/демократичному суспільстві): а) під час передвиборчих політичних кампаній; б) для рекламування послуг чи товарів; 2) міжособистісні маніпулятивні стратегії.

За аксіологічною характеристикою інструментарію впливу комунікативні стратегії поділяються на «позитивні» (меліоративні) та «негативні» (пейоративні). «Позитивні» стратегії передбачають схвалення, згоду, демонстрацію солідарності з адресатом, свідчать про планомірне, заздалегідь визначене позитивне ставлення до нього, спрямоване на зміцнення соціального іміджу співрозмовників. «Негативні» стратегії спрямовані на уникнення загроз території чи соціальному іміджу партнера, попередження мовленнєвих дій, які загрожують хоча б одному з комунікантів, або пом'якшення наслідків таких дій, якщо вони мали місце [1].

Дослідники маніпулятивного впливу поділяють думку про деструктивність маніпуляції [4], однак, це стратегія, у якій немає конфліктної взаємодії, оскільки вона ґрунтується на функційному принципі позитивної оцінки, схваленні, ідентифікації прихильності та співчуття. Маніпулятивна стратегія позитиву є продуктивною маніпуляцією, оскільки базується на гармонізації стосунків із співрозмовником, використанні позитивної інформації для здійснення впливу. Відповідно, маніпулятивна стратегія позитиву має подвійну природу: будучи меліоративною, вона спрямована на маніпуляцію, яка має негативну конотацію.

Р. Чалдіні виділяв такі принципи маніпулятивного впливу [5]:

1) принцип взаємообміну, суть якого полягає в тому, що людина робить співрозмовнику незначну послугу, про яку її не просили, або виявляє доброзичливість, після чого звертається до неї з проханням. Як зазначає Р. Чалдіні, навіть непрохана послуга породжує зобов'язання;

2) принцип стереотипності та автоматичних інструкцій, що виявляється у стереотипності поведінки людини. Наприклад, стереотипи «Дорого = якісно», «Імпортні товари кращі за вітчизняні» можуть змусити людину діяти автоматично;

3) принцип обов'язковості, в основі якого лежить принцип послідовності: людину, яка поступилася в дрібницях, легше змусити піти на значні поступки;

4) принцип соціальної доказовості, який полягає у визначенні суб'єктом правильності чи цінності чогось з огляду на думку/поведінку загалу або більшості («так думають/роблять багато людей», «це те, що думає / робить більшість», «це те, що думають / роблять усі»);

5) принцип доброго ставлення, який базується на використанні компліментів і похвали на адресу співрозмовника, повідомленні про своє позитивне ставлення до нього, застосуванні фактора схожості з об'єктом впливу, перебільшенні значення спільності. На думку Р. Чалдіні, навіть незначна схожість може сприяти виникненню позитивної реакції на іншу людину;

6) принцип підпорядкування псевдоавторитетам, який зводиться до використання авторитетів або їх атрибутів і символів для здійснення маніпулятивного впливу. Передумовою застосування цього принципу є суспільно визнана та усталена система авторитетних осіб, яка викликає некритичне ставлення оточуючих до їхніх думок, дій і вчинків;

7) принцип дефіциту (обмеженість часу, ресурсів, можливостей), який полягає у значному збільшенні цінності позитиву в сприйнятті людей, коли вони стають недоступні.

Отже, маніпуляція у процесі комунікації є важливим фактором впливу на співрозмовника з метою спонукання його до певної дії. Процес комунікації завжди супроводжується впливом, однак маніпуляцію не вважають мовним явищем. Визначити вплив маніпуляції на співрозмовника можна за допомогою екстралінгвальних факторів: наявність наміру маніпулювати; спрямованість спілкування на отримання психологічної чи матеріальної односторонньої вигоди; ставлення адресанта до адресата як до супротивника, якого необхідно перемогти, ввести в оману; зосередження уваги маніпулятора на потребах, слабкостях і пристрастях адресата; прагнення мовця створити в адресата ілюзію самостійності прийняття рішень.

References

1. Shkitska I. 2012. *Manipulativna stratehiia pozytyvu v ukrainiskii movi*. Ternopil: Ternop. nats. ekon. un-t.
2. Zyrka V. 2004. *Manypuliatyvnye ihry v reklame: lynchvystycheskyi aspekt*. Dnepropetrovsk: DNU.
3. Sheinov V. 2000. *Rytoryka*. Mynsk: Amalfeia.
4. Panchenko N. 2001. "Manypuliatyvnost polytycheskoi reklamy". *Yazykovaia lychnost: problemy kohnytsyy u kommunykatsyy*. Volhohrad: Kolledzh: 225–230.
5. Chaldyni R. 2019. *Psykhohohiia vplyv*. Kharkiv: Klub simeinoho dozvillia.

Diana Lepka, студентка факультету іноземної філології Волинського національного

RISK-STANCES IN THE MEDIA DISCOURSE

The expression of personal ideas and thoughts in communication takes place in a form of conversational sequence, where each new utterance preserves a direct or indirect reference to the previous one. These references also function as a manifestation of an interlocutor's personal position towards the discussed object and, thereby, verbalize a particular stance. Speakers take stances in communication when they express new viewpoints or simply evaluate the ideas of each other, which makes it practically inevitable to interact without any stances.

The terms “stance” and “stancetaking” are often used in the scientific literature almost interchangeably. And, although there is no immediate difference between the two notions, in this work I will use the dynamic verb “stancetaking” to denote the process of positioning itself, because “it is intersubjectively negotiated in interaction” [3]. The static noun “stance” will be implemented to signify the so-called “end result”, even though, according to Kiesling, “a stance is never really finished being taken” [3].

The theoretical background for this research embraces socio-constructionist and socio-cultural approaches to sociolinguistics and discourse analysis, namely, critical discourse analysis [2; 7], socio-cognitive discourse studies [4; 5; 6].

The scientific relevance of the study is caused by the fact, that there is a lack of comparative analysis of the representation and perception of the RISK concept in the digital discourse, in the correlation with the stancetaking theory.

The aim of the study is to analyze the features of stances representing the concept of RISK in media, both covert and overt means of their expression.

The object of research is the concept of RISK, represented in the foreign media resources. **The subject of research** is lexical-semantic and functional features of the concept of RISK in media discourse. The material of the research encompasses media publications that contain both expert assessment of the situation and subjective emotions of the members of Internet communities that emerged or became especially active in the media space during 2020-2022 years.

Stancetaking is a versatile concept in linguistics, which has no general, universal definition. The fundamental contribution to the theory of stancetaking was done by Du Bois [1], who suggested and theorized in his works the concept of the “stance triangle”. Du Bois's idea of the “stance triangle” dwelled on three key aspects of the researched phenomenon, which include evaluation, positioning, and alignment (or disalignment). Du Bois interpreted these concepts not as three different types of stance, but rather “as subsidiary acts of a single overarching, unified stance act”, which is dialogic in nature, thereby encompassing these distinctive subsidiary acts.

However, fluid measures of the phenomena have led to the idea that stances can be expressed both overtly and covertly in the process of communication, yet most researchers have mainly been focused on the explicit linguistic stance markers. In this work, instead of following the above-mentioned viewpoint, I will try to analyze whether implicatures can be used to take a particular stance.

The relational aspect of stances, marked implicitly in the discourse, has already been considered in Du Bois's "stance triangle" [1]: "participants routinely monitor who is responsible [...] for any given stance, the very act of taking a stance becomes fair game to serve as a target for the next speaker's stance" [1, p. 141]. This means that the stance object can only be understood through the immediate prior discourse, and should thereby be implicitly marked by an interlocutor, who requires that prior discourse (for the sake of sufficient contextualization) to resolve the reference. And, since stances themselves can become stance objects for any subsequent positioning in the discourse, the implicit markedness of some stances becomes a plausible explanation for the speaker's ability to reasonably react on what was previously expressed. These processes result in the communicative model, which corresponds to the algorithms of Du Bois's stance triangle. Moreover, even when stances are overtly expressed (e.g. epistemic stances, with the help of "I think" or "I know"), the stance object is still perceived through the prism of its sequential and activity contexts. Therefore, the stance object would be implicitly marked by the speaker, as the one requiring prior utterance context to recover the context-dependent indexicals in the process of stancetaking.

As far as, both implicatures and stances, which they are marking, are heavily context-dependent, also requiring that communicants would share the common ground, it can also be assumed, that in some cases, due to the visible challenges of online interaction, conversational implicatures can be presumed as non-recoverable for some Twitter users. This would, in turn, make it impossible for the outside participants to be a part of a joint stance activity during real-life communication. However, since the scope of this work encompasses primarily online interaction, it is quite plausible to assume that despite the users' inability to draw inferences from previous utterances (with the additional load posed by conversational implicatures), Twitter users would still make attempts to take stances in their succeeding tweets. This can partially explain the high frequency of misunderstandings, regularly taking place on social media.

Twitter communication does not occur in the formal setting, even though the platform is often used by governmental organisations or even politicians to make their position towards particular events public. Certain character limit, leading to a generally typical exactness of tweets, have become the prerequisites for users' posts being quite abrupt. Therefore, people are often trying to implement different communicative strategies, to express their ideas concisely, but still reach their target audiences. One of these communicative strategies is the deliberate usage of conversational implicatures, which can be understood only by Twitter users, who share the common ground. Thus, Twitter communication presents a different type of interaction, influenced by the digital discourse, that enables multiple interlocutors to interact at the same time, using highly contextual language and making messages ambiguously constructed.

On the other hand, the scope of topics discussed on Twitter is limitless, which poses additional pressure on interlocutors, who are expected to employ more interactional resources to be able to correctly select prior utterances as the stance object for joint stance activity with other communicants. Hence, Twitter users have to apply their subjective judgement to understand possible references and choose the correct expression prior in discourse, with respect to which they are taking a stance.

Therefore, apart from the overtly marked stances with respect to the new COVID variant, the Twitter thread may also contain covert stances, expressing speakers' attitudes towards other notions.

Admittedly, it can be expected that Twitter users may sometimes deliberately employ conversational implicatures in their posts, as they are more cognitively loaded and may even intensify expressed stances. These activities can thus be characterized by higher intentionality, and since stancetaking is inherently cooperative (i.e. based on the shared intentionality), the success of these tweets (and threads) will depend on the extent to which the interlocutors, trying to decode the conversational implicatures, share the common ground. In this sense, Twitter posts, containing stances marked by conversational implicatures, exemplify a different mode of communication in discourse, which poses its own rules on the intersubjective public acts.

All in all, the notion of stance is quite versatile, due to the vagueness of its definition, different perspectives on the theoretical framework, and insufficient research into the linguistic patterns, which may signify particular stances. The fundamental contribution to the theory of stancetaking was done by John Du Bois, who developed the concept of “stance triangle”, however there have been numerous previous studies in linguistics and psychology, that dwelled on the notion of stance. Du Bois’s “stance triangle” suggested three key aspects, characteristic to the notion of stance. They include evaluation, positioning, and alignment (or disalignment), and created the premise for the classification of stances into epistemic, attitudinal and stylistic.

It was proved, that, in the selected tweets, there have been no unified way of how interlocutors manifested their stances – covert patterns (i.e. conversational implicatures) were frequently used in a combination with overt linguistic means (e.g. mental state verbs, adverbs, interjections). Moreover, conversational implicatures in the selected tweets may also be treated as an ostensive form of verbal communication, which does not contradict the public nature of stance acts. And, since Twitter posts are the example of “broadcast communication”, where the addressee of the message is “whoever finds it relevant”, conversational implicatures were frequently used to delimit the audience, as far as particular references are only recoverable to those users, who share the common ground.

References

1. Du Bois, John. 2007. The Stance Triangle. In R. Englebretson (Ed.), *Stancetaking in Discourse: Subjectivity, Evaluation, Interaction*, Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 139-182 <http://dx.doi.org/10.1075/pbns.164.07du>
2. Fairclough, Norman. 1995. *Critical discourse analysis: the critical study of language*. Boston: Addison Wesley.
3. Kiesling, Scott. 2005. Homosocial desire in men's talk: Balancing and re-creating cultural discourses of masculinity. *Language in Society*, 34(5), 695–726. <https://doi.org/10.1017/S0047404505050268>
4. Ushchyna, Valentyna. 2015. Stancetaking on risk: a socio-cognitive approach to situated discourse analysis. *Science and Education: a New Dimension. Philology III*, 9(56), 34-37.
5. Ushchyna, Valentyna. 2018. Manipulative use of RISK as a stance in political communication. *Discourse and Society*, 29(2), 198-221.
6. van Dijk, Teun. 2008. *Discourse and Context: A Sociocognitive Approach*. New York: Cambridge University Press.
7. Wodak, Ruth. 2009. *Critical Discourse Analysis. Theory and Interdisciplinarity*. New York: Palgrave Macmillan.

*Ірина Литвин, канд. філол. наук, доцент
кафедри теорії та практики перекладу Черкаського
національного університету ім. Б. Хмельницького*

ЕТНОКУЛЬТУРНА УСТАНОВКА УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ СЛЕНГУ ПОВІСТІ С. КІНГА «THE BODY»

Однією із дискусійних проблем сучасного художнього перекладу є традиційне питання про доместикацію – від терміну Л. Венуті *domesticating strategies* (одомашнення), форенізацію – від *foreignizing strategies* (очуження) [4, с. 240–244] та нейтралізацію (англ. *neutralisation*, термін Г. Фоге). Питання виникає щодо визначення статусу цих понять: чи це методи (Ф. Шлейхермахер «Über die verschiedenen Methoden des Übersetzens» 1813 р., І. Левий, П. Ньюмарк), чи принципи (О. Тайлер «Essay on the principles of translation» 1791), чи максими (Й. Гьоте), чи стратегії (Л. Венуті «Strategies of translation» 1998), чи установки (О. Селіванова). Також перекладознавців і лінгвістів традиційно цікавить сутність цих понять (І. Корунець, Т. Андрієнко) і звісно те, чому перекладач має віддати перевагу. Завжди досліджується й аргументується вибір перекладачів шляху доместикації, форенізації чи нейтралізації в той чи інший історичний період.

Ще Й. Гьоте, услід за Ф. Шлейхермахером, проголошував дві перекладацькі максими. Згідно з першою, іноземний автор має постати перед читачами в такому вигляді, щоб читачі сприймали його як свого; інша ж максима, навпаки, вимагає, щоб читачі самі відправлялися на чужину, вжились у його середовище й засвоїли його особливості мови та характеру. Г. Фогг пропонує додати ще один вид стратегії – нейтралізацію (англ. *neutralisation*), у процесі якої перекладач намагається ліквідувати будь-який слід, який би характеризував ту чи іншу культурну спільноту, адже у багатьох випадках перекладач не має іншого вибору, аніж використати нейтральний, немаркований стиль. О. Селіванова виокремлює відповідно *етнокультурну, відчужену й універсалістську* установки перекладу [2, с. 673].

Мета цієї перекладознавчої розвідки: визначити й проаналізувати установку (стратегію), яку обирає сучасна перекладачка Олена Любенко в процесі українського перекладу сленгу повісті Стівена Кінга «The Body».

Повість Стівена Кінга «The Body» – це розповідь про американських підлітків 60-х років 20 століття, дванадцятирічних хлопчаків, які практично весь свій час проводять на вулиці, в клубі за картами, тож їхнє мовлення рясніє сленгом, жаргонними ідіомами, лайливими словами, іноді вульгаризмами. Щоб донести такий стиль мовлення персонажів джерельного тексту до читача українського перекладу, О. Любенко застосовує низку трансформацій, спираючись на єдино можливу в такій ситуації установку на повноцінність й адекватність – етнокультурну:

«'Gordie's out, ole Gordie just bit the bag and stepped out the door,' Teddy **bugled**, and then **gave out with his patented Teddy Duchamp laugh**» (King, The Body) // «– Горді в прольоті, старий Горді склеїв дурня і пролетів, як фанера над Парижем, – проголосив Тедді й захихотів так, як умів лише Тедді Дючамп» (Переклад О. Любенко).

Мовлення персонажа повісті пересипане сленговими виразами, характерними для американської молоді 60-х, які перекладачка замінює низкою українських розмовних виразів:

• **в прольоті** – так кажуть у неформальному мовленні про щось очікуване і не отримане,

• **клеїти дурня** – безвідповідально ставитися до виконання своїх обов'язків, вдаючи, що не розумієш, що потрібно робити / що від тебе вимагають,

• **пролетіти, як фанера над Парижем** – стійкий розмовний вираз, що позначає упущену можливість отримати що-небудь або здійснити які-небудь дії; потерпіти невдачу.

Такий тип перекладацьких трансформацій О. Селіванова називає формально-змістовими з прагматичним компонентом, які передбачають зміну форми та змісту одиниць оригіналу в тексті перекладу з метою збалансування прагматичного впливу перекладу на свого читача (2, с. 467).

Для збалансування прагматичного впливу на рецепієнта Олена Любенко застосовує заміни з прагматичним компонентом в наступному фрагменті українського перекладу повісті Кінга «Тіло»:

«**'Piss up a rope,' I said, and tossed my cards onto the table face-down**» (King, The Body) // «– **А я лузер, – і я жбурнув свої карти на стіл спинками догори**» (Переклад О. Любенко).

'Piss up a rope // **А я лузер** – сленгові вирази в оригіналі та перекладі повісті Кінга, що передають емоційний стан героя. Пор.: Ідіома **'Piss up a rope** – «To do something totally pointless, fruitless, or futile; to waste one's time doing something that will not or cannot come to pass» (1) або вживається як вигук: «exclamation. Get out of here! Leave me alone!» [1]. Українське **лузер** від англійського *loser* – похідного від дієслова *to lose* в одному із його значень, зокрема «програти». Тож *loser* – це той, хто весь час програє, слабак.

Олена Любенко і в наступному фрагменті звертається до етнокультурної установки, яка визначає адаптацію тексту оригіналу до культури та ментальності читачів перекладу:

«**'Man, you're crazy.'** Vern's house was two miles down Grand Street» (King, The Body) // «–**Чувак, у тебе стріха поїхала...** Будинок Верна стояв за дві милі від Гранд-стріт» (Переклад О. Любенко).

Man перекладено молодіжним жаргонізмом із кримінальної лексики **чувак** – «крим., мол. Молодий чоловік; юнак» (3).

Речення **you're crazy** (букв. *ти божевільний*) перекладено жаргонно-іронічним сталим виразом **у тебе стріха поїхала. Дах (криша, стріха) відлітає, їде / поїхала у кого (кому)** вживається в українському розмовному мовленні зі значенням: «жарт.-ірон. 1. Хтось божеволіє, втрачає здоровий глузд та самоконтроль, 2. Хтось переживає сильні емоції, почуття екзальтації» [3].

Олена Любенко орієнтується на українську мовну картину світу в наступному фрагменті перекладу:

«**'Can you guys camp out tonight?'** Vern was looking at us earnestly, excitedly. His eyes looked like raisins pushed into dark circles of sweat 'I mean, if you tell your **folks** we're gonna tent out in my back field?'» (King, The Body) // «**Пацани, вас предки** пустять сьогодні переночувати в наметі? – Верн дивився на нас наполегливо й дуже схвилювано. Його очі нагадували родзинки, втоплені в темні кола поту. – Ну, як скажете, що ми поставимо намет у мене за хатою на полі?» (Переклад О. Любенко).

Прямий відповідник англійського *guys* є українське слово *хлопці*, проте Олена Любенко перекладає його жаргонним *пацани* – «Молодіжне. Поважна авторитетна людина в молодіжному угрупованні» [3]. Перекладаючи англійське сленгове *folks*

(батьки), перекладачка використовує відповідно український молодіжний жаргонізм *предки* – «Молодіжне. Батьки» [3].

Олена Любенко додає в перекладі повісті конотації немаркованим в оригіналі словам, які є у мовленні героїв повісті Кінга, наближаючи англомовний текст до українського читача-підлітка:

Vern Tessio said: 'You guys want to go see a dead body?' (King, *The Body*) // «**Пацани, трупешиник побачити хочете?**» (Переклад О. Любенко).

Нейтральну словосполуку джерельного тексту *a dead body* замінено конотативно забарвленим похідним словом *трупешиник* в перекладі. У такий спосіб перекладачка компенсує деякі втрати у відтворенні ідіостилю Стівена Кінга.

Таким чином, сучасна українська перекладачка Олена Любенко під час перекладу англійського сленгу застосовує етнокультурну установку (доместикацію), яка визначає адаптацію адресата перекладу до чужої культури й онтології шляхом переключення етнокультурної домінанти оригіналу на іншу, близьку етносвідомості читача перекладу.

References

1. *Farlex Dictionary of Idioms* [Electronic recourse]: <https://www.amazon.com/Farlex-Idioms-Slang-Dictionary/dp/1539588874>
2. Selivanova, Olena. 2012. *Svit svidomosti v movi*. Cherkassy : Yu. Chabanenko.
3. *Slovnuk zhargonnoi leksyky ukrainskoi movy* [Electronic recourse]: <http://ukr-zhargon.wikidot.com/ch>
4. Venuti, L. 2001. *Strategies of translation* L. *Routledge Encyclopedia of translation studies*, N.Y.

*Лариса Макарук, доктор філол. наук, професор
кафедри прикладної лінгвістики Волинського
національного університету ім. Лесі Українки*

ГРАФІЧНЕ ВІДОБРАЖЕННЯ МОВИ ТІЛА, ТАКТИЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ, ДИСТАНЦЮВАННЯ ТА ЧАСОВИХ ПАРАМЕТРІВ В АНГЛОМОВНИХ ІНФОГРАФІЧНИХ ТЕКСТАХ НА ТЕМАТИКУ COVID-19

Упродовж двох останніх років тексти малої форми на тематику COVID-19 усе частіше з'являються в англомовному масмедійному комунікативному просторі. Вони різняться формою, розмірами, кількістю складників, що входять до їх складу, кольоровою гамою та низкою інших параметрів [1–3]. Вочевидь, вони також підлягають тематичному групуванню, оскільки порушене питання зумовило чимало проблем, які постали перед людством. На фоні інших типів текстів, інфографічні тексти малої форми на тематику COVID-19 мають відносно компактну форму та лаконічний зміст.

Кожен із цих текстів віддзеркалює один, або кілька аспектів невербальної семіотики. Ураховуючи той факт, що йдеться про письмову (друковану) площину, щонайменш цікавим та, поза сумнівом багатобічним й перспективним, видається мультимодальний аналіз текстів малої форми, у яких репрезентовано кінесичні, такесичні, проксемічні й хронемічні параметри. Окрім цих, у сучасному англомовному масмедійному комунікативному просторі висвітлюють й інші особливості, однак превалюючу роль відіграють перелічені вище. Принагідно зауважимо, що в одному

тексті можуть одночасно висвітлювати як один, так і кілька параметрів одночасно. Беручи до уваги частотність їх використання, обґрунтуємо докладніше кінесичні, такесичні, проксемічні й хронемічні аспекти.

В англomовному масмедійному комунікативному просторі в текстах малої форми на тематику COVID-19 натрапляємо на схематичні статичні зображення індивідів, часто у формі піктограм, які жестикулюють та мімічно реагують на щось, виступаючи водночас прототипом певного кроку, ситуації чи реакції на те, що відбувається, або в якому стані хтось перебуває чи може перебувати. Такесичні параметри до певної міри взаємодіють з окремими кінесичними та покликани актуалізувати тактильну поведінку. Зауважимо, що актуальність цього дослідження полягає в аналізі кінесичних, такесичних, проксемічних й хронемічних аспектів у письмовій (друкованій) площині. Традиційно, їх докладно вивчали в усному мовленні. Однак, нині видається доцільним вести мову про статичну репрезентацію мови тіла: жестів, міміки, пози.

Оскільки інфографічні тексти мають передусім інформативну мету – схематичні зображення, на які у них натрапляємо переважно відображають дозволені та недозволені алгоритми поведінки, які складаються з низки дій та свідчать про поведінку того чи того індивіда, який перебуває в певних обставинах. Фактично, це набір усталених правил, яким слід слідувати, щоб не захворіти, або віддзеркалення того, що робити під час хвороби чи після одужання, до прикладу в аспекті психологічного відновлення чи в період постізоляції.

Доволі неординарним та новаторським видається вивчення такесичних особливостей у статичній площині. З огляду на те, що тактильна комунікація зводиться до обіймів, поцілунків, рукостискань – а саме це застерігають не робити в період ковіду, радше схиляють до думки уникати будь-яких контактів, тим паче надто близьких, адже якщо вести мову про дотики, вочевидь, що комуніканти перебувають близько один до одного.

В рамках досліджуваного матеріалу у випадку аналізу текстів малої форми на тематику COVID-19, цей аспект репрезентовано графічно, причому з залученням додаткових графічних позначок, які слугують знаками застереження не вдаватися до низки кроків, так як останні можуть коштувати життя. Більше того, доведено, що на поверхнях також певний час можуть «жити» віруси, тому будь-які дотики небажані і це також підтверджує актуальність означеного аспекту та його вагомість для подальших пошуків. У цьому випадку не йдеться про тактильну поведінку під час безпосереднього спілкування, однак про графічні виміри, які унаочнюють небажаність тактильної інтеракції.

Вагомим та вартим уваги є простір, як засіб комунікації. Особливо актуальним цей аспект є в період COVID-19, так як дистанціювання є найбільш обговорюване та важливе. У письмовій (друкованій) площині це питання актуалізоване за допомогою зображень, які уможливають швидке розуміння дозволених та недозволених відстаней між комунікантами. Цьому аспекту відводять чи не найбільшу роль та приділяють чи не найбільше уваги в плані графічного вираження. І це закономірно, адже систематичне дотримання рекомендованої відстані запобігає зараженню та забезпечує інших від можливого інфікування.

Вартою уваги, на нашу думку, є також й хронеміка, оскільки цей аспект також відображено в англomовних інфографічних текстах малої форми. Йдеться про те, щоб:

дотримуватися рекомендацій уникати контактів протягом певного періоду часу; у період ізоляції намагатися знайти цікаві розваги для себе та сім'ї задля зміни рутинного способу життя; проводити певний час на свіжому повітрі тощо.

Таким чином, проведений аналіз дає підстави стверджувати, що кінесичні, такесичні, проксемічні й хронемічні аспекти знаходять своє відображення в англійських інфографічних текстах малої форми на тематику COVID-19. Оскільки саме у такій площині їх ще не досліджували, вважаємо перспективними подальші розвідки, спрямовані на ґрунтовне полівекторне дослідження мови тіла, тактильних реакцій, просторових та часових параметрів, сукупність яких лежить в основі побудови значного сегменту означених текстів й сприяє одночасному логічному висвітленню найактуальніших питань, що стосуються життя та здоров'я людей.

References

1. Makaruk, Larysa. 2018. "Paralinhvalni zasoby yak mekhanizmy vplyvu ta manipuliatsii v suchasnomu anhlomovnomu multymodalnomu reklamnomu dyskursi". *Psycholinguistics. Psykholinhvistyka. Psykholynhvistyka*, 23(2): 148–164.
2. Makaruk, Larysa. 2014. "Problemy doslidzhennia semiotychno uskladnenykh tekstiv". *Naukovyi visnyk Chernivets. Universytetu "Hermanska filolohiia"*. 692–693: 67–70.
3. Makaruk, Larysa. 2012. "Vizualizatsiia yak kharakterna oznaka suchasnoho anhlomovnoho hazetnoho dyskursu". *Nauk. visn. Volyn. nats. un-tu im. Lesi Ukrainky. Filolohichni nauky. Movoznavstvo*. 6 (231): 47–52.

*Леся Малімон, канд. філол. наук, доцент
кафедри практики англійської мови Волинського
національного університету ім. Лесі Українки*

ОСОБЛИВОСТІ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Одним з пріоритетів розвитку сучасної освіти у всьому світі є забезпечення рівних прав на освіту для усіх дітей без винятку. 2017 року було ухвалено Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про освіту» щодо особливостей доступу осіб з особливими освітніми потребами (ООП) до освітніх послуг». Згідно цього закону, заклади загальної середньої освіти зобов'язані створити інклюзивні та/або спеціальні класи на підставі письмового звернення особи з ООП, її батьків чи законних представників. Було визначено пріоритетні завдання для впровадження інклюзивної освіти, подано тлумачення таких понять, як «особа з особливими освітніми потребами», «інклюзивне навчання», «індивідуальна програма розвитку» [2].

У країнах Західної Європи та США реформа системи освіти, спрямована на впровадження інклюзивного та інтегрованого підходу для дітей з особливими освітніми потребами, розпочалася ще у 70-х роках ХХ ст.

У США право осіб на інклюзивну освіту закріплено на законодавчому рівні Законом 1990 року «Individuals with Disabilities Education Improvement Act» було замінено поняття «дитини з інвалідністю» на «дитина з особливими освітніми потребами» та визначено принципи надання інклюзивних послуг, а саме:

✓ Безоплатне здобуття освіти відповідного рівня (розробка індивідуальних освітніх планів та програм, що відповідають потребам кожної дитини);

✓ Належне оцінювання можливостей і досягнень дитини (розробка стратегій оцінювання, яка враховує функціональні порушення у дитини, особливості розвитку, академічні труднощі);

✓ Створення сприятливого освітнього середовища (пристосування шкільних приміщень, забезпечення спеціальними навчально-методичними засобами та обладнанням, навчання дітей з ООП в одному класі з іншими дітьми, залучення дітей з ООП до позашкільних занять);

✓ Участь батьків (у розробці індивідуального навчального плану) [3].

Оскільки в американській системі освіти кількість спеціалізованих шкіл є незначною, діти з ООП зазвичай навчаються у звичайних школах. Під час зарахування до школи, комісія зі шкільних фахівців (директора, шкільного психолога та ін.) і спеціальних лікарів (окуліста, логопеда та ін.) визначає особливі освітні потреби дитини. В кожній школі є вчитель зі спеціальної освіти, який долучається до розробки індивідуального навчального плану. Також навчальний процес може передбачати наявність спеціального помічника для дитини з ООП зі складними порушеннями розвитку.

Серед країн Західної Європи, Італія однією з перших запровадила інклюзивну освіту для дітей з ООП. На сьогодні вона досягла 99,6 % включення учнів з особливими освітніми потребами в загальну середню освіту. Освітня реформа в країні почалася на початку 1970-х років за ініціативи громадського руху «Демократична психіатрія». Було ухвалено новий «Закон про освіту», який передбачав право всіх дітей навчатися у загальноосвітніх школах та запроваджував ряд заходів щодо створення умов для безперешкодного навчання дітей з ООП (безкоштовний транспорт від дому до школи, усунення бар'єрів, допомога учням зі складними порушеннями розвитку) [1]. Спеціальні класи у школах було скасовано, всі класи стали інклюзивними. Максимальна кількість учнів у класах повинна бути не більше 20 дітей, з яких не більше двох може навчатися за індивідуальною програмою. Діти з ООП отримують додаткову допомогу з боку педагогів та різнопрофільних фахівців.

Корисним може бути також досвід ще однієї країни Європи – Австрії. До 80-тих років ХХ ст. там була задіяна система спеціальної освіти, в якій мали місце спеціалізовані школи для дітей з різними порушеннями, а саме: з порушеннями зору, слуху, опорно-рухового апарату та навіть з інтелектуальними, емоційними та комплексними порушеннями розвитку. В кінці ХХ ст. була проведена робота з реалізації чотирьох моделей інтегрованого навчання: інтегровані класи, взаємодіючі класи, малокомплектні класи, звичайні класи.

В інтегрованих класах навчалось до 20 учнів, з яких 4 могли бути діти з особливими освітніми потребами, що навчалися за індивідуальним планом. У взаємодіючих класах проводилася спільна позашкільна робота, хоча навчання у спеціальних класах і класах закладів загальної середньої освіти проводилося окремо. Також у закладах загальної середньої освіти створювалися спеціальні малокомплектні класи з 6-11 дітей із затримкою психічного розвитку, такі діти проходили програму початкової школи, розрахованої на чотири роки, за шість років. Учні з особливими освітніми потребами могли навчатися й у звичайних класах, де вони, їхні батьки й вчителі мали змогу користуватися послугами спеціальних шкільних консультантів [3]. Проаналізувавши досвід навчання дітей з ООП у різних умовах, Австрійський центр

експериментальної освіти дійшов висновку, що інтегровані класи є найбільш дієвою моделлю освіти.

Оскільки досвід роботи з інклюзивним підходом значно більший у провідних країнах світу, нашій країні варто скористатися здобутками та напрацюваннями у цій сфері, щоб вибудувати систему, де кожна дитина, незалежно від стану здоров'я або наявного фізичного чи інтелектуального порушення, могла б отримати якісну освіту.

References

1. Madoe, F. (2010). Insegnante di sostegno; possibile la presenza per tutte le ore di frequenza scolastica dello student disabile grave. *Giurisprudenza costituzionale*, II. 1831-1839.
2. Pro osvitu : Zakon Ukrainy vid 05.09.2017 № 2145-VIII // *Uriadovyi kurier* vid 04.10.2017. № 186.
3. Six principles of IDEA. The Individuals with Disabilities Act. Cited 2012, 28 May [Elektronik resource]. Available from <http://wwwaskresource.org>.

*Марія Миколайчук, студентка факультету
іноземної філології Волинського національного
університету ім. Лесі Українки*

ГРА ЯК ПОТУЖНИЙ ІНСТРУМЕНТ ДЛЯ НАВЧАННЯ ЛЕКСИКИ

За останні кілька десятиліть викладання англійської мови стало чи не найактуальнішим питанням серед вчителів, методистів та науковців. Англійська мова викладається як основний предмет ще з дитячого садка та в початковій школі. Як і будь-які інші діти, українці легко сприймають нові іноземні мови, але дітям може швидко набридати процес навчання, якщо вчитель проводить уроки за старими традиційними методами та прийомами.

Саме учитель є відповідальним за пошук цікавих і продуктивних способів навчання та мотивації своїх учнів. Вчителі повинні приділяти багато часу дослідженню та розумінню того, як діють і думають їхні учні. Діти люблять розважатися та грати, тому вчителі повинні вибрати відповідні методи навчання, які відповідають характеру дітей.

Ігри є одним із методів, який можна використовувати, щоб уникнути нудьги на уроці. Вони відіграють особливу роль у навчанні іноземної мови. І учні, і вчителі отримують користь від використання ігор під час занять. Крім того, вчителі можуть досягти всіх бажаних навчальних результатів, застосовуючи використання ігор, особливо під час викладання лексики. Вивчення лексики за допомогою ігор стало надзвичайно важливим для тих, хто вивчає англійську мову, оскільки вони отримують задоволення та інтерес до навчання та заохочують використовувати мову.

Джеремі Хармер, автор посібників з методики викладання іноземної мови, у книзі «*The Practice of English Language Teaching*» порівнює мову з тілом, а словниковий запас з життєво важливим органом. Безумовно, словниковий запас є основною частиною та ключовим елементом вивчення будь-якої мови. Щоб говорити та писати англійською, дітям потрібно вивчити щонайменше одну-дві тисячі слів.

Під час впровадження ігор у класі, вчителю слід звертати увагу на певні особливості. Важливо, щоб учні працювали у групі, оскільки їм подобається, коли поруч з ними є інші однолітки під час гри. Також це спонукає учнів до розвитку навичок співпраці, але це не означає, що вони повинні бути в групах весь час під час роботи. Важливо чітко пояснити правила гри, щоб досягти бажаного результату та мети, яка стоїть за її впровадженням. Вчителі відіграють невід'ємну роль у класі під час застосування гри, оскільки вони повинні давати чіткі пояснення та інструкції, щоб учні розуміли, як грати, і практикували словниковий запас.

Різноманітність ігор у сучасному світі вражає. Прикладами ігор, спрямованих на збагачення лексичного запасу є: *Hot Potatoes*, *Memory Challenge*, *Last One Standing*, *Pictionary* та *Bingo*. Існує безліч підходів і методів, які можна використовувати для навчання іншомовної лексики учнів. Одним із таких методів є загальна фізична відповідь (TPR), який використовують вчителі, оскільки діти часто не можуть зосередитися протягом тривалого часу. Використання цього методу, який містить ігри та різноманітні дії, дозволить учням дуже швидко засвоїти словниковий запас мови.

Незважаючи на те, що ігри є успішним методом навчання лексики, вони викликають певні труднощі для вчителя та учнів. Першою проблемою є шум і неорганізованість у класі. Діти іноді багато рухаються і занадто багато говорять, коли вони збуджені, що ускладнює контроль над ними. Для того, щоб керувати класом, учитель повинен розуміти особливості учнів, щоб створити комфортне середовище для навчання. Інша проблема, з якою можуть зіткнутися вчителі, полягає в тому, що учні іноді хочуть говорити рідною мовою під час уроку та гри, щоб спілкуватися між собою чи з вчителем. У цьому випадку педагоги повинні відповідати англійською, навіть якщо учень запитує вчителя щось рідною мовою. Незважаючи на те, що ігри дуже популярні серед учнів, не слід зловживати ними. Їх слід вибирати відповідно до рівня, інтересів і можливостей учнів. Крім того, вони повинні стосуватися певної теми. Будь-яка гра може бути ефективною, якщо вона використовується відповідно до теми і контролюється мудрим і вмілим учителем.

Отже, робота над розширенням словникового запасу учнів триває під час усього процесу навчання. Вміло організувати цю роботу – одне із головних завдань вчителя іноземної мови.

References

1. Кравченко М. І. *Шляхи збагачення словникового запасу учнів у процесі вивчення англійської мови*. URL: <http://for-teachers.at.ua> › NEW › zbagachennja_s
2. Harmer, J. 1991. *The Practice of English Language Teaching: New Edition*. New York: Longman.

*Ольга Нікончук, студентка факультету
іноземної філології Волинського національного
університету ім. Лесі Українки*

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ ОНЛАЙН-НАВЧАННЯ

Через запровадження карантинних обмежень в усьому світі, і в Україні зокрема, школи змушені адаптуватись до нових реалій сьогодення, надавши пріоритет онлайн-навчанню як альтернативній формі організації навчального процесу.

Формування англомовної комунікативної компетентності учнів старшої школи в умовах онлайн-навчання потребує значної уваги. Важливо проаналізувати ці особливості та створити перелік онлайн-ресурсів, які стануть у нагоді при вивченні іноземної мови.

Сучасні методи навчання іноземних мов орієнтовані на розвиток і самовдосконалення особистості, розкриття її внутрішнього творчого потенціалу та створюють підґрунтя для ефективного навчального процесу учнів. Як засвідчує досвід європейських країн, компетентнісний підхід є надзвичайно ефективним у навчанні іноземних мов [2]. Цей підхід спрямований на розвиток практичних умінь, формування й вдосконалення навичок на основі здобутих знань та застосування сформованих навичок на практиці. Враховуючи особливості навчального процесу, основними принципами сучасних методів викладання іноземної мови для старших школярів є орієнтація завдань на учнів; (learner-centered lessons); змістовність уроків, їх спрямованість на подолання міжмовних бар'єрів; засвоєння міжкультурних особливостей; формування комунікативної компетентності [6].

Комунікативна мета вивчення іноземної мови реалізується шляхом формування мовних та мовленнєвих навичок, у такий спосіб забезпечуючи знання мови і спілкування в контексті іншомовного середовища (освітнього, професійного, соціокультурного та на рівні побуту). Тому слід врахувати, що аудіювання, читання, говоріння і письмо є також базовими компонентами змісту навчання іноземної мови під час онлайн-навчання, оскільки ці види діяльності власне і формують уміння, що пов'язані із спілкуванням.

Moodle, Sakai, LOTUS Learning Space, eFront, ClassDojo та 24 Easy Steps є одними із найпоширеніших платформ для онлайн-навчання. Практика онлайн-навчання показує, що для оволодіння іноземною мовою проведення онлайн-занять для учнів старшої школи є високоефективним. Це обумовлено тим, що основні види діяльності, які використовуються для проведення такого типу занять, подібні до видів діяльності на офлайн-уроках у школі. Саме тому вчителі використовують такі програми як Zoom, Google Meet та Skype. Завдяки інноваційним технологіям частиною уроку можуть бути такі види діяльності, як дискусії, обговорення, бесіди, рольові ігри з вирішенням навчальної проблеми, проектна діяльність, інтерактивні форми та методи навчання тощо. Онлайн-навчання забезпечує розмаїття підходів до формування англомовної комунікативної компетентності учнів старшої школи, а вище наведені види діяльності

спонукають здобувачів освіти до роздумів, висловлювання думок, сприяють виникненню зацікавленості та мотивації.

Активні нестандартні методи та форми роботи почали впроваджуватись у навчальний процес для кращого сприйняття та засвоєння матеріалу під впливом сучасної комунікативної методики. Такі форми роботи, як індивідуальна, парна, групова і робота в команді, мають високу ефективність на уроках іноземної мови [3]. Обмін думками, вираження власного бачення проблеми, парні інтерв'ю та мозковий штурм є найбільш поширеними формами парної і групової роботи також в умовах онлайн-навчання.

Мережа Інтернет є невід'ємним компонентом для створення мовленнєвого середовища для учнів, оскільки існує безліч сайтів для самостійного вивчення англійської мови, онлайн-курси та вебінари і, звісно, соціальні мережі, які дають змогу спілкуватися із носіями мови. Щоб урізноманітнити процес навчання вчителі залучають сучасні пристрої для пошуку та обробки інформації – смартфони, ноутбуки, навчальні дошки. Є безліч культурно-освітніх заходів для учнів, що проводяться іноземними мовами, наприклад, мовні клуби, олімпіади, міжнародні конкурси, англійськомовні табори тощо [3].

Беручи до уваги щорічний звіт Global Digital, людство витрачає понад 1,3 мільярда років на користування Інтернетом, зокрема соціальними мережами Facebook, Instagram, TikTok, YouTube. У середньому щодня користувачі проводять дві години, гортаючи стрічки цих ресурсів [1]. Учні старшої школи не є виключенням, тому залучення вищезгаданих соціальних мереж у навчальний процес значно урізноманітнює процес пізнання.

Популярними TikTok каналами для вивчення англійської мови є d.a.r.i.a_kovalchuk30, linguamaria, d.jane_english, exsellme, englishmakesnosense, languagesimp [4]. Серед YouTube каналів з вивчення англійської мови відомими стали Let's talk, English with James, TED, Now you see it, Go Natural English, Learn English with Misterduncan, Learn English with EnglishClass101.com, BBC Learn English, VOA Learning English, JenniferESL, EF podEnglish, engVid.

Відео з цих каналів можна застосовувати на різних етапах уроку для тренування вимови, пояснення граматичних конструкцій, запам'ятовування слів, ідіом, виразів, а також розширення знань про побут та культуру іноземців. Цитати з відео можна використовувати як тему для бесіди чи діалогу, написання есе. Такі види діяльності як warm-up, word-research grid, мозковий штурм, асоціативний куш, круглий стіл, вікторина та інтерв'ю також можуть базуватися на певних відеороликах із соціальних мереж. Деяких відео часто подаються вправи для тренування та закріплення мовного матеріалу (лексики, граматики) та комунікативні вправи, що значно полегшує роботу вчителя й економить час.

Для організації інформаційного наповнення уроку доречно використовувати інтерактивні дошки Zoom, Twiddla, MIRO, Awwapp, IDroo, Whiteboard Fox, Conceptboard, Groupboard, NoteBookCast, Drawchat, Limnu, Glogster та Classroomscreen. За допомогою цих онлайн-ресурсів можна створити власні схеми для діалогічного або монологічного мовлення, плакати, записати ідеї під час мозкового штурму, ознайомити із планом уроку, візуалізувати текстову інформацію тощо.

Відкриті освітні ресурси (Open Educational Resources, OER) – це матеріали для викладання, навчання та різноманітних досліджень. Вони охороняються авторським правом і перебувають у вільному доступі з можливістю редагування (зокрема, Google

Classroom) без обмежень або з певними обмеженнями. У системі OER можна знайти цілі курси або ж їх модулі за рівнями навчання, навчальні підручники, програми, лекції, плани-конспекти уроків, домашні завдання, відео, інтерактивні матеріали, такі як симуляції чи рольові ігри. Корисними також будуть програмне забезпечення і мобільні додатки для виконання завдань та відслідковування прогресу навчання учнів. Прикладами OER є наступні сайти: OERcommons, OpenLearn, Prometheus, MyEducationKey, VideoLectures.net, Coursera, Open Yale Courses [5].

Таким чином, формування англомовної комунікативної компетентності учнів старшої школи в умовах онлайн-навчання є не лише можливим, а й має чимало переваг. На даний час існує безліч освітніх платформ та інтернет-ресурсів для успішного вивчення іноземної мови, які вчитель може використати для ефективного проведення онлайн-занять для учнів старшої школи.

References

1. Kurenkova, Olena. 2021. "Sotsmerezhi-2021: TikTok starshaye, Facebook – perevazhno zhinochuy, a strichku my hortayemo 400 milyoniv rokiv". Hromadske [Electronic resource]. Mode of access: <https://hromadske.ua/posts/socmerezhi-2021-tiktok-starshaye-facebook-perevazhno-zhinochij-a-strichku-mi-gortayemo-400-miljoniv-rokiv>
2. Stepko, Mykhaylo. 2009. "Kompetentnisnyy pidkhid do orhanizatsiyi pidhotovky fakhivtsiv, yoho rozuminnya i problemy vykorystannya u vyshchiy shkoli Ukrainy". Pedahohika i psykholohiya 63 (2): 42-51.
3. Strykun, Ol'ha. 2007. "Navchannya inozemniy movi shlyakhom vykorystannya multymediynykh tekhnolohiy". Pedahohichni nauky. Suchasni metody vykladannya [Electronic resource]. Mode of access: http://www.rusnauka.com/14.NTP_2007/Pedagogica/21872.doc.htm
4. Torhonska, Kateryna. 2021. "TOP 10 TikTok kanaliv dlya vyvchennya anhliyskoyi z fanom". Green Forest [Electronic resource]. Mode of access: <https://greenforest.com.ua/journal/read/top-10-tiktok-kanalov-dlya-izucheniya-anglijskogo-s-fanom>.
5. Ukrayinskyy derzhavnyy universytet nauky i tekhnolohiy. 2022. "Vidkryti osvitni resursy" [Electronic resource]. Mode of access: <https://library.diit.edu.ua/uk/page/OER>
6. Vyshnevskiy, Omelyan. 2016. "Korinnya problem u vyvchenni inozemnykh mov". Osvita.ua [Electronic resource]. Mode of access: <http://osvita.ua/school/reform/53026/>

*Анна Онофрійчук, студентка факультету
іноземної філології Волинського національного
університету ім. Лесі Українки*

РЕАЛІЗАЦІЯ КАТЕГОРІЇ ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТІ В АНГЛОМОВНИХ ТЕЛЕСЕРІАЛАХ

На сьогодніцентральне місце серед досліджень у лінгвістиці та суміжних науках, таких як літературознавство, лінгвокультурологія, етнолінгвістика, займає текст, який вивчається з погляду його внутрішнього розвитку та взаємозв'язку з іншими текстами. Відповідно, широко та глибоко розробляється теорія інтертекстуальності у різних жанрах. При цьому у дослідженнях наявні різні підходи, що зумовлено різноманітністю досліджуваного матеріалу, що відрізняється за жанрово-стилістичним характером.

Так, найпоширенішими підходами до вивчення тексту можна назвати:

1) антропоцентричний, за яким текст інтерпретується щодо його породження (позиція автора) та сприйняття (позиція читача), а також його впливу на читача, внаслідок чого акцент зміщується з власне тексту на мовну особистість реципієнта та його пізнавальну діяльність, а також на автора та його комунікативну мету організовану засобами тексту;

2) когнітивний, за яким художній текст розглядається як складний знак, який виражає знання письменника про дійсність, втілені у його творі у вигляді індивідуально-авторської картини світу за допомогою культурних концептів;

3) культурологічний, за яким текст вивчається на основі низки ознак та засобів вираження історичних фактів та культурних особливостей автора або зображуваної ним дійсності та здатності реципієнта, що належить до іншого культурного простору та історичної епохи, їх декодувати;

4) інтертекстуальний підхід, заснований на вивченні функціонування інтертекстів у дискурсивному просторі та їх взаємозв'язків та здатності впливати на реципієнта [5, с. 47].

Традиційна інтерпретація тексту заснована на інтерпретації системи знаків, що моделюють семантичний простір окремо взятого тексту. Тим часом текст виконує семіотичну функцію не лише як ізольована система, а як система у просторі культури. Таким чином, будь-який текст може вивчатися з точки зору його включеності до загального семіотичного простору культури. Кожна система є елементом більшої системи та підпорядковується її структурним законам. Тому, на наш погляд, інтерпретація тексту як самодостатньої системи (структурно-семіотичний аналіз) має бути доповнена описом тексту як тексту культури та описом інтертекстуальної природи такого тексту, виходу тексту за свої межі у мегатекст культури. Це означає, що структурно-семіотичний аналіз літературного тексту не дозволить нам наблизитися до розуміння його суті, якщо не поєднуватиметься з семіотико-культурологічним аналізом з осмисленням семантичних зв'язків тексту з іншими текстами культури. Для цього необхідно відстежувати та інтерпретувати ті інтертекстуальні зв'язки, що є у тексті.

Не зважаючи на той факт, що питання інтертекстуальності широко висвітлюється у вітчизняних та закордонних дослідженнях, однак однозначної інтерпретації щодо її природи, функціонування та засобів вираження в учених і досі немає. У зв'язку з цим тема інтертекстуальності в англomовному дискурсі набуває особливої актуальності.

У ході нашого дослідження, ознайомившись із різними інтерпретаціями явища інтертекстуальності та інтертексту, ми дійшли до висновку, що найбільш точно суть інтертекстуальності можна пояснити як наявність у тексті взаємозв'язку між літературними текстами, їх взаємодію, а також співіснування в одному тексті різних жанрів. Як зазначають вітчизняні лінгвісти, практично кожному тексту властива інтертекстуальність, оскільки він формується у вже створеному до нього текстовому середовищі. Більш того, всі тексти перебувають у діалогічних відносинах [4, с. 32].

Щодо поняття інтертексту, то сучасні науковці можуть розглядати його як у широкому, так і у вузькому значенні. У широкому розумінні інтертекст інтерпретують як єдиний текстовий простір, в якому співіснують і взаємодіють різні тексти, а у вузькому значенні під інтертекстом розуміють окремі вкраплення «чужого» тексту, такі, наприклад, як цитати та алюзії.

На думку, французького дослідника Ж. Женнет, інтертекстуальність може бути також розглянута як факт присутності в одному тексті двохабо більше текстів, що реалізуються в таких прийомах як цитата, алюзія, плагіат тощо [3, с. 340].

Однак такий погляд на сьогодні видається дослідникам дещо штучно обмеженим, оскільки феномен інтертекстуальності вміщує не лише факт запозичення елементів текстів, що існують, а й наявність спільногоєдиного текстового простору. Саме за умови існування єдиного текстового простору стає очевидною можливість для текстів вільно проникати один в одний за допомогою інтертекстів: цитат, алюзій, ремінісценцій тощо.

При інтертекстуалізації відбувається поглинання вторинним текстом первинного тексту, при цьому логіка осмислення вторинного тексту, нав'язується його автором і знаходить вираження в його прагматичній структурі.

У рамках теорії інтертекстуальності також переосмислюються взаємини автора та тексту, а також функції автора та реципієнта соціального тексту. Концепція тексту, згідно з якою текст завдяки своїм засобам вираження та кодамозначає набагато більше, ніж міг би означати один конкретний знак, наштовхнула Р. Барта на думку, що автор тексту припиняє своє існування в загальноприйнятому розумінні. Як пише про це учений: «Автор вмирає, і народжується скриптор» [1, с. 379]. Тут, швидше за все, правомірно говорити не про зникнення автора як такого, а про зміну якості авторської свідомості.

Матеріалом для нашого дослідження ми обрали інтертексти, що зустрічаються в дискурсі англійських телесеріалів, оскільки дослідження даного жанру є досить актуальним, враховуючи той факт, що саме телесеріали мають великий вплив на аудиторію, поширюючи певні звички, ритуали, моделі поведінки, установки тощо. З точки зору дослідження тексту, беручи до уваги наявні підходи до його вивчення, можемо дійти до висновку, що кінодискурс, це прогресивний процес взаємодії між сценаристом та глядачами, який відбувається одразу на кількох рівнях: міжкультурному та міжмовному. При цьому йому притаманні свої засоби інтертекстуальності, що спрямовані перш за все на реалізацію обраної автором комунікативної мети [2, с. 242].

Досить часто, під час перегляду серіалу, можна помітити, що персонажі, їх зовнішній вигляд, модель поведінки чи стиль спілкування здається вже досить знайомими або нагадують фрагмент колись прочитаного твору, почутої пісні, репліку відомого персонажа чи назву вже відомої кінострічки. Це все засоби вираження інтертекстуальності, які більшість учених називають алюзіями. У загальному розумінні під алюзією розуміється стилістична фігура, виражає натяк через слово, що подібно звучить, або згадка загальновідомого факту [4, с. 73].

Під алюзіями можна розуміти точні або трансформовані цитати, створені раніше та давно відомі широкому колу носіїв мови, символічні поняття, власні імена. Слова, фрази, тексти, що лежать в основі алюзій, називаються прецедентними текстами. Прецедентні тексти, як правило, у дискурсі представлені не в повній формі, а у вигляді переказу, фрагмента або натяку, за винятком притч, байок, казок, які деколи можуть вводитись у дискурс у повній формі.

Алюзія створює асоціації з макроконтекстом претексту: подіями, творами, вчинками, характером та проблемами героїв, ідейним навантаженням та тональністю твору чи творчістю автора в цілому. Це означає, що цитата не обмежена мікроконтекстом претексту. Дуже часто в новоствореному тексті вона встановлює

метонімічні відносини з претекстом. Однак не зважаючи на це, цитата насамперед належить мікроконтексту та мікроситуації.

У ході нашого дослідження ми виявили низку алюзій такого виду:

- 1) ремінісценції (літературні цитати);
- 2) трансформовані висловлювання вчених, діячів культури, політиків, інших видатних людей;
- 3) біблеїзми (факти, імена, фрази з Біблії та Євангелія);
- 4) цитати з популярних пісень, у тому числі трансформовані;
- 5) цитати та назви фільмів чи серіалів у повній та трансформованій формі;
- 6) назви творів мистецтва та імена відомих культурних діячів.

Інтертекстуальність у проаналізованих нами англійських телесеріалах формується за допомогою алюзійна культурно-значущі складові американської культури, зрозумілі та здатні захопити середньостатистичного представника цільової аудиторії. Інтертекстуальність виступає сполучною ланкою між прецедентним текстом або подією та самим кінофільмом, допомагаючи актуалізувати кінотвір у часі та просторі.

До найбільш поширених прецедентних текстів і подій англійських телесеріалів належать культові кінофільми, літературні твори, історичні події світового та національного значення, біографії відомих особистостей. Менш частотними є алюзії до біблійних сюжетів.

References

1. Barth, Roland. 1996. "From the work to the text". *Slovo. Sign. Discourse: Anthology of world literary criticism thoughts of the 20th century*. Lviv: Litopys. P. 378–384.
2. Budny, Vasyasylii. 2008. *The concept of intertextuality in comparative studies*. K.: Kyiv-Mohyla Academy.
3. Genette G. 1982. *Palimpsestes: La litterature au second degree*. Paris: Seuil.
4. Perelomova O.S. 2008. *Linguistic and cultural codes of intertextuality of Ukrainian artistic discourse: diachronic aspect*. Sumy: Publishing House of Sumy State University,
5. Vysotska N.L. 2014. "Modern studies of the concept of text in linguistics". *Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Ser. Philology*. 10 (2): 46–48.

*Алла Павлюк, канд. філол. наук, доцент
кафедри практики англійської мови Волинського
національного університету ім. Лесі Українки*

ПРОБЛЕМА МІФОПОЕТИКИ В СУЧАСНІЙ ФІЛОЛОГІЇ

У сучасній науці інтерес до міфологічного як значущого елемента поетики твору є однією із провідних тенденцій. Теорії міфопоетики присвячено роботи українських та зарубіжних науковців, а саме: М. Бахтіна, Л. Белехової, С. Волкової, М. Еліаде, О. Забужко, О. Кобзар, О. Лосева, Ю. Лотмана, Є. Мелетинського, В. Мусій, О. Киченка, Р. Сігала, Дж. Кемпбел, Дж. Фрейзера, та ін.

Антична філософія дала поштовх до вивчення міфу, проте лише у ХІХ столітті зароджується так звана міфологічна школа, представники якої досліджували міфологію як джерело національних культур та фольклору. Розвиток цієї школи відбувався двома

напрямами: 1) етимологічним, що передбачав лінгвістичну реконструкцію міфу шляхом етимологічних зіставлень (А. Кун, М. Мюллер, Ф. Буслаєв, О. Міллер та ін.) і 2) демонологічним, представники якого порівнювали подібні за змістом міфи (В. Шварц, В. Маннгардт, О. Афанасьєв).

Термін «міфопоетика» був запропонований Дж. Р. Толкіном у 1931 році на позначення міфотворення. Проте як метод дослідження вона сформувалася у другій половині ХХ століття і розвивалася науковими школами та окремими дослідниками за певними напрямами: 1) реконструкція архаїчних міфів і міфологічної семантики засобами семіотики (К. Леві Стросс, В. Топоров); 2) поєднання структури і семантики міфу з літературним текстом (Г. Грабович); 3) вивчення функції міфу у культурологічній системі (У. Еко, Ю. Лотман, Є. Мелетинський, та ін.); 4) естетичні концепти міфопоетики (Д. Кремер) та ін.

За Є. Мелетинським та О. Лосєвим, міфопоетика – це динамічна система, яка полягає в процесі «перетікання» міфу в літературу, що здійснюється в парадигмі: переживання – наслідування – реконструкція – стилізація – трансформація – створення авторських міфів [1].

І. Піонтковська визначає міфопоетику як природну, органічну мову культури, максимально символічну, оскільки в її основі знаходяться метафоричні конструкції, властиві усім сферам культури [4, с. 151].

Незважаючи на велику кількість робіт, присвячених теорії міфопоетики як способу конкретизації та оприлюднення міфу, думки дослідників, які стосуються витлумачення поняття міфопоетики та її структурних ознак, є діаметрально протилежними. Складність тлумачення терміну міфопоетика викликана тим фактом, що це поняття поєднує у собі два різні творчі процеси: міфорецепцію (процес художнього прочитання та сприйняття міфу, його подальшого переосмислення та освоєння) та міфотворення (процес продукування нових міфів) [3, с. 136].

Предметом міфопоетичного аналізу є проблеми міфологічного, символічного, архетипічного як найвищого класу універсальних модусів буття у знаку [4, с. 135]. Кожна історична доба має власний культурний міф і власний художній прийом підключення міфоритуального контексту до поетичного задуму, а розвиток культури, ґрунтуючись на концентрації й трансформації існуючого досвіду й творчих надбань, зводиться до перечитання відомих архетипів під новим кутом зору. Міфопоетичне є результатом включення міфу в іншу культурну систему, міфологічного тексту – в неміфологічну свідомість та трансформацію міфу за законами і формами поетики [4, с. 149].

О. Киченко систематизував підходи до визначення поняття міфопоетика і виокремив чотири головних:

1. Міфопоетика у загальнокультурному плані відображається як відображення міфологічних ходів мислення, які «спливають» в індивідуально-творчій свідомості.

2. У дослідженнях, присвячених проблемам «неоміфологічної традиції» в літературно-художній творчості, термін міфопоетика використовується в значенні міфологічна традиція і розцінюється як поетичний прийом, який полягає у творчому використанні, переосмисленні та уживлянні в культуру пізніх історичних періодів стійких світоглядних моделей, на основі яких з'являються самобутні художні форми.

3. Міфопоетика як власне творча форма, яка втілює індивідуально-творчі світоглядні установки.

4. Міфопоетика є методологічним принципом дослідження семантики літературної творчості [2, с. 6–7].

Цей метод дозволяє досліджувати як інтертекстуальні зв'язки, так і позатекстові, тобто взаємозв'язки з культурою, релігією та біографією автора. Він є одним із можливих аналітичних способів, що дозволяє виявити у творі міфологічні сюжети та образи, які дають можливість автору надати твору значного й багатозначного змісту. Тому міфопоетика містить цілий комплекс літературознавчих понять, серед яких є «міфема», «міфологема», «архетип», «поетичний космос», а найважливішими модусами вираження міфологічного фактору є міфологізація, реміфологізація, деміфологізація.

References

1. Zuienko M. Katehoriia "mifopoetyka» v suchasnomu literaturoznavstvi [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/4177/1/Zuenko.pdf>
2. Kichenko A. S. 2003. Mifopoeticheskie formi v folklоре i istorii russkoi literaturi XIX veka. Cherkassy: Izd-vo Cherkasskogo universiteta.
3. Kobzar O. I. 2010. Mifopoetyka yak predmet i metod literaturoznavchoho doslidzhennia. Naukovi zapysky. Seriia "Filolohichna". Materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii 22-23 kvitnia 2010 roku "Mizhkulturna komunikatsiia: mova – kultura – osobystist". Ostroh: Vydavnytstvo natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia». 15: 131–139.
4. Piontkovskaya I. N. 2001. Ob izuchenii problem mifopoetiki v sovremennom literaturovedenii. Visnyk Cherkaskogo universytetu: Seriya filologichni nauky. Cherkasy, 25: 146–153.

*Тетяна Перванчук, асистент кафедри
англійської філології Волинської
національного університету ім. Лесі Українки*

ОСОБЛИВОСТІ ЛОКАЛІЗАЦІЇ АНГЛОМОВНИХ ФІЛЬМІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Кіноіндустрія займає істотне місце в комплексі соціальних комунікацій не лише індустріально розвинених країн, але і таких, що розвиваються. Користуючись сучасними технічними досягненнями, ми можемо дивитися фільми різних режисерів, різних країн й різними мовами, як з перекладом, так і без нього. Саме через це ми стикаємось з питаннями якісного перекладу та локалізації кінострічок.

Мовна локалізація – це процес перекладу різного контенту, одночасно з яким здійснюється адаптація до реалій визначеної місцевості. Поняття «локалізація» виникло відносно недавно, приблизно в кінці 20 століття. Це пояснюється безпосередньою зв'язком з процесами глобалізації, які активізувалися саме в цей період.

Якщо говорити про локалізацію у сфері кінематографа, то тут можна виділити кілька напрямків, де вона застосовується, а саме: заголовок фільму та безпосередньо його текстова частина. Під час перекладу назв фільмів локалізація враховує культурні особливості глядачів забезпечує дотримання юридичних норм. Локалізація також забезпечує передачу стилістичних особливостей художнього твору та адаптацію жартів. Традиційно текст виступає для перекладача важливішою сутністю, ніж реципієнт, тобто особливе місце займає адекватність і еквівалентність тексту перекладу та тексту

оригіналу. Локалізація ж зміщує вектор на адресата та розглядає його як активного учасника комунікативного акту автор-читач.

На мовну локалізацію картини впливають різні чинники, у кожному індивідуальному разі підшукується максимально прийнятне текстове рішення. У зв'язку з відсутністю єдиного алгоритму роботи, сучасні традиції перекладу назв складаються часом випадково та стихійно.

З одного боку, локалізація продуктів різниться від ринку до ринку. Основною причиною перекладу назви кінопродукту є те, що, по-перше, цільова аудиторія краще розуміє про що йтиметься у фільмі, а по-друге, локалізатори, перекладачі, візьмуть до уваги місцеву специфіку у сфері ідеології, релігії, гендеру чи культури.

З іншого боку, переклад назв простіший у менш канонічних жанрах. Оригінальні назви фільмів та сучасні назви серіалів зберігаються частіше, ніж у минулому. Назви мультфільмів, як правило, перекладаються, іноді цілком вільно. Документальні фільми зазвичай перекладають буквально. Зрештою, аудіовізуальний режим також впливає на вибір. Фільми із субтитрами частіше зберігають свої оригінальні назви, тоді як дублювання надає перевагу перекладеним назвам [1].

У більшості випадків назви фільмів не можна перекласти буквально. Часто це трапляється через культурні відмінності, каламбури чи ідіоми, які не мають відповідників у цільовій мові. Хоча з іншого боку, якщо назву перекладають дослівно, це може спричинити ще більше непорозуміння, і потенційна аудиторія може скласти хибне враження про кінопродукт.

Незважаючи на зростаючу популярність фільмів, їх назвам присвячено дуже мало праць, які б розкрили цей феномен. Виробництво кінострічок за кордоном переросло в кіноіндустрію, та через велику кількість нових фільмів, які з'являються дуже швидко, перекладачі не встигають приділяти належну увагу перекладу чергового фільму, внаслідок чого глядачі інколи отримують неякісний або незрозумілий переклад назв фільмів.

Назва художнього фільму виконує інформативну і маркетингову функцію: за назвою потенційний глядач розуміє зміст і головну ідею фільму. Крім цього, назва фільму наділена такою важливою функцією, як спонукання інтересу у глядачів, а значить, вона повинна бути цікавою і неординарною. Заголовок багато в чому визначає популярність і затребуваність кінофільму, так як назва це найшвидший спосіб привернення уваги аудиторії. Останні дослідження психологів показали, що близько сорок відсотків аудиторії при читанні статей або при виборі кінофільму приділяють увагу саме заголовкам.

Переклад заголовків кінофільмів є найважливішою етнолінгвістичною проблемою, являє собою серйозний науковий інтерес до сучасних тенденцій глобалізації, що обумовлює актуальність даної статті. При перекладі назв фільмів виникає протиріччя між необхідністю в адекватному перекладі назв фільмів і відсутністю розробленої стратегії їх перекладу.

Якщо назва фільму написана рідною мовою глядачів, усі ці функції реалізуються без особливих проблем. Але коли фільм беруть у прокат за кордоном, його необхідно перекласти мовою цільової аудиторії. Разом з тим слід зазначити, якщо переклад неякісний, вищезазначені функції не будуть реалізовані або будуть реалізовані лише частково. Причиною можуть стати труднощі, з якими стикається перекладач під час перекладу назв фільмів. Працюючи над назвою фільму, перекладач створює кілька

синонімічних варіантів назви кінострічки, які зазвичай відрізняються лише смисловими акцентами та благозвучністю [2; 3].

Найчастіше локалізація відбувається успішно, роблячи для глядача назву фільму простою і зрозумілою, залишаючись при цьому адекватною та еквівалентною оригінальній назві. Однак іноді відбувається так, що фільм отримує абсолютно не відповідний йому заголовок, виключно через те, що фільми такого жанру, до якого відсилає локалізовану назву, отримує у прокаті великі збори.

References

1. Bravo, Gozalo. 2004. *A New Spectrum of Translation Studies*. Universidad De Valladolid.
2. Cintas, Jorge. 2009. *New Trends in Audiovisual Translation*. Multilingual Matters.
3. Sinner, Carsten. 2020. *Translation in the Digital Age: Translation 4.0*. Cambridge Scholars Publishing.

*Перегора Златослава, студентка факультету
іноземної філології Волинського національного
університету ім. Лесі Українки*

ОСОБЛИВОСТІ ОВОЛОДІННЯ ФРАЗОВИМИ ДІЄСЛОВАМИ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ

Вивчення іноземної мови є складним процесом, який слід розглядати не лише з погляду історії методики навчання, але також із позицій таких галузей наукового знання, як лінгвістика, психолінгвістика, фізіологія, психофізіологія, загальна та вікова психологія. Т. Камянова переконана, що «повноцінне володіння іноземною мовою – це автоматизована здатність у мовленні з легкістю прокладати шлях від думки до слова, це наявність у свідомості понять та зв'язків, що виражаються за допомогою іншої мови, це вміння використання ідіоматики, це швидкість реакції та відсутність психологічних бар'єрів спілкування» [1, с. 47]. У даному висловлюванні для нас особливо цікавою є згадка ідіоматики, під якою О. С. Ахманова [2, с. 166] та Т. В. Жеребило [3, с. 115] розуміють сукупність ідіом даної мови, тобто «словосполучень, значення яких не збігається зі значенням складових їхніх компонентів – слів, взятих окремо» [3, с. 115]. Такі словосполучення не піддаються буквальному перекладу іншими мовами. В англійській мові існує дуже поширений тип ідіом, що має назву «фразові дієслова».

Професор Р. Ф. Палмер визначає фразові дієслова як поєднання дієслів із прислівниками (*verb + adverb*), наприклад, *make up, give in, put down*. Значення таких поєднань не можна зрозуміти із значень окремо взятого дієслова та окремо взятого прислівника. При цьому, в мові дуже часто існує самостійне дієслово з таким, чи дуже близьким значенням (*invent, yield, quell*). Науковець зазначає, що не завжди подібні поєднання є ідіоматичними. Наприклад, фразове дієслово *put down* має й буквальне значення («*покласти щось на поверхню, особливо на підлогу*»): *Emma put down her bag and went upstairs*). Таких фразових дієслів, які володіють прямим і ідіоматичним, або метафоричним, значенням, досить багато: *The conjuror took the audience in. The woman took the homeless children in*. Р. Ф. Палмер також зазначає, що «фразове дієслово замість

прислівника може містити прийменник (*to look after, to go for*) або прислівник і прийменник одночасно (*to do away with = to kill*)» [4, с. 98–99].

Віднесеність фразових дієслів до ідіоматичних лексичних одиниць дозволяє зробити висновок про те, що повноцінне володіння іноземною мовою (у даному випадку англійською) має на увазі вільне та усвідомлене володіння фразовими дієсловами, які характеризують як повсякденне побутове мовлення носіїв мови, так і офіційно-діловий стиль в усній та письмовій формах.

Спостереження та висновки, зроблені в цій галузі самими носіями мови, дуже показові та переконливі: і в усних, і в письмових роботах учні, які вивчають англійську мову, уникають вживання фразових дієслів, оскільки вони просто не вміють з ними користуватись. Відсутність такого явища у рідній мові провокує учнів уникати використання цих незрозумілих конструкцій. І це велика помилка. У мові носія англійської мови фразові дієслова займають важливе місце. Там, де учень з різних причин віддасть перевагу звичайному дієслову, носій мови, швидше всього, буде використовувати дієслово фразове. Це означає, що для англійця або американця більш природно сказати *hang on* замість *wait*, *call up* замість *telephone*, *break down* замість *stop working*, *put off* замість *postpone*, *get out* замість *exit*, *get together* замість *congregate*.

О. А. Бірюкова та А. І. Трошин наголошують, що «у практиці навчання англійської мови учнів середньої загальноосвітньої школи при виконанні ними різноманітних завдань особливо часто виявляється нерозуміння значення фразового дієслова і, як наслідок, неправильне його вживання, незнання сполучуваності фразового дієслова з іменниками, з якими він утворює колокації, а також ігнорування фактора перехідності чи неперехідності фразового дієслова. У результаті, замість одного дієслова учень вибирає зовсім невідповідний у певному контексті варіант, який не відповідає комунікативному завданню висловлювання» [5, с. 39]. Або ж учень намагається поєднувати дієслово з іменником, з яким носій мови ніколи його не вживе, або забуває про те, що розташування прямого додатку до перехідного фразового дієслова залежить від того, якою частиною мови воно виражене, чи зовсім забуває про частку, отримуючи значення, що не вписується в загальну смислову структуру речення.

Проблема оволодіння фразовими дієсловами значною мірою обумовлена ідіоматичністю цих сполук: як було зазначено вище, загальне значення фразового дієслова часто не можна вивести зі значень що входять у конструкцію слів. Навчання фразовим дієсловам – процес, що вимагає творчого підходу. Щоб навчитися використовувати фразові дієслова в мові, необхідно розуміти їх значення і знати, де і коли вони звучатимуть доречно.

Існують фразові дієслова, які непросто перекласти українською мовою одним словом. В результаті доводиться вдаватися до описового перекладу, оскільки еквівалент, запропонований у словнику, не складається у граматично правильну конструкцію українською мовою. У цьому випадку знайомство з якомога більшою кількістю автентичних контекстів вживання фразових дієслів стає одним із способів засвоєння їхніх смислових зв'язків з іншими словами та розвитку мовної інтуїції.

Систематична робота, спрямована на освоєння цього непростого мовного матеріалу, безперечно, дасть позитивні результати. І, насамперед, вони виявляться у повноцінному володінні англійською мовою на якісно новому рівні, коли мовець може вільно оперувати ідіоматичними лінгвістичними засобами, що надають мовленню натуральності, жвавості та емоційності. Вивчаючи фразові дієслова, учень збагачує свій

словниковий запас, поповнюючи його не тільки новими дієсловами, а й їхніми синонімами та антонімами; він запам'ятовує найбільш природні для носіїв мови сполуки фразових дієслів з іменниками та прислівниками, тобто формує та вдосконалює свою колокаційну грамотність, яка також є показником гарного володіння мовою.

Розпізнавання та розуміння фразових дієслів у мовленні співрозмовника сприяє виробленню правильної стратегії мовленнєвої поведінки, що, у свою чергу, є показником сформованості іншомовної комунікативної компетентності у її лінгвістичному, соціолінгвістичному, соціокультурному, стратегічному, дискурсивному та соціальному проявах.

Refereces

1. Kamyanova, T. 2017. *Uspishna anhliyska. Systemnyu pidkhid do vyvchennya anhliyskoyi movy*. Kyiv.
2. Akhmanova, O. S. 2004. *Slovnyk linhvistychnykh terminiv*. Kyiv.
3. Zherybylo, T. V. 2010. *Slovnyk linhvistychnykh terminiv*. Nazran.
4. Palmer, R. F. 1981. *Semantics. A New Outline*. Cambridge: Cambridge University Press.
5. Biryukova, O. O., Troshyn, O. I. 2017. "Frazovi diyedlova na urotsi anhliyskoyi movy: zahalni vidomosti ta metodychni rekomendatsiyi". *Problemy suchasnykh intehtratsiynykh protsesiv ta shlyakhy yikh vyrishennya*. Sterlitamak.

*Тетяна П'ятничка, канд. філол. наук, доцент
Західноукраїнського національного університету
Олександра Дуда, канд. філол. наук, доцент
Західноукраїнського національного університету*

РІЗНОПЛАНОВА ФУНКЦІОНАЛЬНІСТЬ ОПИСОВОГО ПРЕЗЕНСУ

Мовна реалізація теперішності різними формами презенту характеризується різноплановою функціональністю, яка визначається участю цих форм в тому чи іншому способі викладення матеріалу.

На основі цієї функції можна виділити такі види презенту: описовий, розповідний та екранізуючий. З одного боку, здатність граматичних структур презенту передавати конотативну інформацію реалізується лише у сприятливому контексті, з іншого – ці граматичні моделі самі визначають спосіб викладу, створюють художній час. У результаті складної взаємодії форм презенту і семантико-синтаксичних умов, у яких розкриваються його значення, виникає можливість функціональних транспозицій цих форм, створення стилістичних прийомів їх використання в художньому тексті.

У відтворенні об'єктивної теперішності мовними засобами *описовий презент* несе особливе смислове навантаження. Спостерігається деяка відмінність у реалізації описової функції граматичними структурами презенту: Present Simple, Present Continuous, Present Perfect.

Описовий PrS називає дію/стан, які в уяві читача/слухача не асоціюються зі станом суб'єкта або з виконанням ним певних операцій, а сприймаються як якісна характеристика цього суб'єкта чи середовища/ситуації у якій він опинився, тобто має

місце транспозиція *дія(стан) → якість*, для якої, однак, потрібна контекстуальна підтримка. Це яскраво простежується у наступних текстових фрагментах:

1. *From the station, which **lies** back up from the sea, it **is** possible to see the whole sweep of Strathnairn, the longest, as they never **tire** telling you, town or city in Scotland. Because of the abrupt rise of the hills behind it, the entire town **hugs** the narrow strip of land between the hills and the water of Moray Firth which it **faces**; for all the length of the town, **there is** only one street and everything **faces** or **backs** on it [2, p. 17].*

2. *The years **pass** more swiftly in coal towns than they **do** in other places because **there are** no true seasons to measure the passing of time in coalfields. The life of the town **exists** in the mine, and it **is** always the same season underground. In summer, for a few minutes each day, **there is** an illusion of coolness when the miners first **drop down** the shaft, and in the winter it **seems** warmer than usual, but soon it's the same. Winter or summer the man **sweat** the same amount of sweat and **drink** the same number of pints in public house and **spill** the same amount of blood [2, p. 119].*

3. *Ah, but Ingrid **is** a pretty bird! Always so neat and clean. She **looks** as if she **has** a bath every morning. Her hair **is** always soft and clean and shining in the light. She **has** a trim little figure [1, p. 18].*

PrS описовому також властива статичність. Дія, виражена граматичною формою PrS, втрачає динамізм, сприймається як така, що має місце на момент своєрідного зрізу у часі. Створюється ефект часового мікрополя, подібний до того, який виникає при перегляді слайдів чи фотографій. За граматичними правилами у такому випадку мав би вживатися Present Continuous, з другого боку – тут відсутній процес розгортання дії, властивий для аспекту Continuous.

Виникає парадоксальна ситуація: *PrS описовий* створює ілюзію зафіксованого моменту розгортання подій, властивого PrC. Однак, PrC у таких випадках не вживається, оскільки відсутній процес дії, що протікає у часі. Натомість PrS описовий створює ефект завмерлої дії, ідентичний до того, як подібний, але зоровий ефект створюється у фільмах-казках, де зачаровані персонажі застигають у закам'янілих позах. PrS описовий створює мікротекст, який може бути відмежованим від подій, описаних до чи після нього, або врзатись у них. Він формує полотно твору, але у кожному випадку цей мікротекст можна виділити в окремий етюд, що міг би функціонувати як логічно завершене ціле поза межами даного твору.

4. *Maybe everyone **lives** with terror every minute of every day and **buries** it, never stopping long enough to look. Or maybe it's just me. I'm speaking here of your ordinary basic terrors, like the meaning of life or what if there's no meaning at all, or what if somebody **pushes** the red-alert button, or the noises in an old house when boards **creak** and things **go bump** in the night. Sometimes I **think** we're all tightrope walkers suspended on a wire two thousand feet in air, and so long as we never **look down** we're okay; but some of us **lose** momentum and **look down** for a second and **are** never quite the same again: we **know** [4, p. 139].*

Таким чином, реалізація потенційно-якісної теперішності формою PrS зумовлює ще одну функціональну транспозицію *постійне → тимчасове (застигле)* як елемент художнього часу.

Функція PrS описового у створенні художнього часу далеко не однозначна, оскільки вона реалізується в умовах часових співвідношень, які ускладнюються комунікативним навантаженням, розширенням граматичної семантики і зв'язком даної

граматичної форми з позамовною дійсністю та впливом часової обмеженості, властивої тексту.

У прикладі 3 дається опис Інгрід, характерний для неї протягом хоч, можливо, і довгого періоду часу, а все-таки обмеженого (якщо не віком чи обставинами, то, безумовно, її індивідуальним часом).

У прикладах 1, 2, 4 спостерігається співвідношення або злиття позачасового буття чи існування з часовою площиною персонажів/автора. У таких випадках художній час і граматична форма PrS наче вихоплюють момент перетину цих часових систем, іншими словами, створюється співвідношення загальне → окреме.

Як відзначалося вище, для реалізації PrS описового потрібні певні дієслова, що функціонують у відповідних умовах. Найчастіше описове значення PrS передається дієсловами-зв'язками та тими дієсловами, що можуть уживатися як перша частина складеного дієслівного присудка, а саме: *become, get, turn, grow* тощо, оскільки саме вони у сполученні з предикативом виражають якісну характеристику суб'єкта чи ситуації. Однак, група дієслів, що вживаються у PrS описовому, вищеназваними дієсловами, безумовно, не обмежується, тому що контекст, у свою чергу, впливає на функціональне і комунікативне навантаження цієї граматичної форми.

У прикладі 2 дієслова *sweat, drink* і *spill* сприймаються не як назви дій, а як носії якісної характеристики тяжких умов праці та життя шахтарів, тобто вживаються у композиційно-стилістичній функції PrS описового. Виходячи з цього, можна твердити, що практично кожне дієслово у граматичній формі PrS у сприятливому контексті може набувати описового значення, реалізуючи теперішність. Із цієї причини така композиційно-стилістична функція PrS може реалізуватися будь-якими формами основного предикативного ядра, хоч іменний складений присудок і зворот *there is/are* – структури, які створюють найкращі умови для вживання PrS описового: *there is, there are* – приклади 1, 2, 4; *are the same, has a bath, is possible, is soft, is me, are walkers, is a bird* – приклад 1 - 4; *hugs, faces, drink, spill, drop down* – приклади 1 - 4; *has* – приклад 3.

У більшості випадків, коли теперішність реалізується граматичною формою Present Continuous, спостерігається поєднання часової конкретності з конкретністю просторовою.

У зв'язку з особливостями вживання форми PrC для вираження одиничних дій чи виділення (вихоплення) моменту або періоду дій, які повторюються у теперішньому з темпоральної позиції персонажа, і завдяки характерній семантичній ознаці процесуальності, PrC разом з іншими елементами контексту моделює конкретну ситуацію. Звідси впливає його композиційно-стилістична функція дескриптивності. PrC описовий реалізує транспозицію дія ⇒ якість ще яскравіше, ніж описовий PrS. У таких випадках набирає основного значення якісна характеристика персонажа, але вона не є його постійною ознакою чи, навіть, такою, що обмежена періодом часу, а зводиться до опису тих особливостей певної дійової особи, що набирають особливої ваги чи специфічного значення у період комунікації.

Вживання описового PrC обмежене. Переважно це випадки, коли в складеному іменному присудку дієслово-зв'язка вживається у формі PrC. Це спричиняє зіткнення між властивою для складеного іменного присудка статичністю і характерною для PrC динамічністю. Таке парадоксальне сполучення протилежних ознак породжує більшу емоційну експресивність контексту.

1. "He's negotiating with his wife's attorney, but she's **being unreasonable** in her demands." [3, p. 192].

2. "Why would you want to do such a thing?" Candy asked him. "I think you're **being selfish**." [5, p. 333].

Особливий інтерес викликає вживання PrC описового у сполученні з прислівником *always* для вираження негативного відношення мовця до ознак, властивих персонажів чи предмету. Саме за таких обставин особливо виразно прослідковується транспозиція дії у якість, але у даному випадку – постійну або характерну для певного періоду. У нижчеподаному прикладі однорідні присудки *are hugging and kissing* не сприймаються як назви дії, а вимальовують у свідомості реципієнта ознаки підлещування заради корисливих цілей. Дія відступає на задній план, переходячи у виразний опис нещирих у своїй поведінці людей.

3. "You talk about affectionate – that's them, all right. They're **always hugging and kissing you**, but they know how to shake some sense into you, too." [5, p. 308].

У сприятливих семантико-синтаксичних умовах художнього дискурсу може реалізуватися і описове значення Present Perfect. Ця часова форма набуває семи описового презенту за умови, коли виражає не лише дію, результат якої актуальний в момент мовлення, а дію, яка переходить в ознаку, і саме ця набута якість важлива на момент мовлення.

1. *Dick listened enraptured because it was Maisie who spoke. He knew the old life.*

It hasn't changed much, he said. Do they still steal colors at lunch time? [6, p. 113].

2. "Isn't it time to speak plainly, Miss Symms? There's no time to do anything else. I've grown very fond of you." [7, p. 516].

Наведені приклади переконливо ілюструють здатність *PrP описового* імплікувати теперішню якість, яка стала результатом експліцитно вираженої дії. Описове значення PrP передусім реалізується лексичним вираженням дії, пов'язаної із зміною суб'єкта (приклади 2) чи об'єкта (приклад 1). У таких випадках PrP описовий констатує безперервність **часового потоку**, реалізує презентність, передаючи зумовленість "теперішнього" персонажів/ситуацій минулим.

Таким чином, слід констатувати, що у відображенні теперішності дієсловами у Present Simple, Present Continuous та Present Perfect у різних семантико-стилістичних умовах окреме місце належить їх здатності відносити до теперішньої дії, що не належать до певного часового плану, тобто описовому презенту – одному з видів реалізації багатозначної семантики цих видо-часових форм дієслова, який виявляється як наслідок їх зв'язку з позамовною дійсністю.

References

1. Barnard C., Stander S. 1976. "The Unwanted". *Reader's Digest Condensed Books*. Canada: The Reader's Digest Association Ltd. 65–208.

2. Cook R. 1980. "Sphinx". *Reader's Digest Condensed Books*. Canada: The Reader's Digest Association Ltd. 7–130.

3. Cronin A. J. 1975. *The Northern Light*. Kyiv: Dnipro Publishers.

4. Galsworthy J. 1976. *A Modern Comedy. Book 2. The Silver Spoon*. Moscow: Progress Publishers.

5. Heyer G. 1976. *The Talisman Ring*. London: Pan Books Ltd.

6. Irving J. 1986. *Cider House Rules*. New York: Bantam Books.

7. Lovelace M. 1995. *The Cowboy and the Cossack*. New York: Silhouette Books.

*Аліна Поліщук, студентка факультету
іноземної філології Волинського національного
університету ім. Лесі Українки*

СЕМАНТИКА І ПРАГМАТИКА ВИСЛОВЛЕНЬ-ПОБАЖАНЬ (НА МАТЕРІАЛІ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ)

Побажання як складова мовно-культурної спадщини будь-якого народу представляє особливий інтерес для дослідників, враховуючи природу та походження цього феномену. Появу цього мовного явища можна пов'язати з періодом появи ритуальних текстів, воно зберегло своє існування до сьогодні і продовжує активно використовуватися в комунікативному процесі у сучасних умовах. З позиції проведення лінгвістичних досліджень особливу увагу привертає питання аналізу англійських побажань та їхніх прагмасемантичних та лінгвокультурних характеристик.

Науковці стверджують, що у мові людини відбивається довкілля та її внутрішній світ, а також її життєвий, культурний, перцептивний досвід. У мові людини узагальнено результати кваліфікативно-оцінних сфер пізнання, що є об'єктивними та вербалізованими у системі певного колективного досвіду та знань, які мають різний рівень категоризації.

Беручи за основу теорію ритуального походження мови, науковець О. В. Тищенко зауважує, що мовний знак не є відображенням обрядової дійсності людства, так як мова є вторинною, похідною від ритуалу. Ритуал становить вихідний локус, в якому і відбувається становлення мови як знакової системи, поєднується позначувальне з позначуваним. Ритуальна діяльність слугує основою для появи образного типу мислення людини. З позиції генезису, поява ритуальної діяльності пов'язана з сакралізацією, необхідністю виконання певних дій як самодостатньої умови для передачі колективного досвіду [5, с. 26]. Такі малі форми фольклору як побажання тісно пов'язані з ритуальною діяльністю певного народу. У кожній культурі та мові вони мають свою змістову й лінгвальну специфіку та здатні передавати особливості того чи іншого народу.

Змістове поле культури є цілою низкою співвідносних між собою понять та концептів, в яких мова відіграє роль своєрідного ключа, який відкриває складну семантику культури, допомагає визначити мотивацію щодо позначення культурно і міфологічно маркованих категорій. Отже, можна зробити висновок, що ритуал є цілісним знаково-міфологічним комунікатом. Він є формалізованим різновидом обряду, сукупністю певних індивідуальних або колективних дій символічного характеру. Зазначені вище дії завжди були пов'язаними з релігійною, магічною або символічною сферою [5, с. 29].

Генезис малих жанрів тісно пов'язаний із проблемою реконструкції – глибини занурення жанру в архаїчний культурний стан. Малі форми фольклору в цьому зв'язку (особливо ритуальні благопобажання та прокльони) надзвичайно консервативні і становлять набір майже "нерухомих" формул і мотивів: звідси їхня подібність у різних фольклорних традиціях.

Системний підхід до розуміння смислу фольклорної творчості висуває на перший план проблему творця-суб'єкта як носія певної форми свідомості. Культурна функція

фольклору виявляється, таким чином, у продукуванні різноманітних поетичних форм, що втілюють міфологічну картину світу.

Специфіка фольклорного тексту полягає в тому, що він двічі закодований: природною мовою та тим лінгвокультурологічним контекстом, який маніфестується у вигляді міфу, ритуалу, обряду тощо. Це сприяє не тільки додатковій конотації, але й містить інформацію, яка акумулює і мову, і культуру народу.

Прагмалінгвістичне вивчення благоповажань та злоповажань як одного із виявів ритуальної поведінки людини тісно пов'язане із культурним виміром. Щоб охарактеризувати значення благоповажань та злоповажань, яке розкривається у конкретній ситуації спілкування із урахуванням міжособистісних відносин, необхідно визначитися із кардинальними напрямками дослідження та метамовою з погляду ключових положень лінгвістичної прагматики.

Стійкі мовні формули благоповажань і злоповажань безперечно належать до сфери оптативних висловлювань, що виражають “опосередковану мотивованість дієслівної дії волевиявленням суб'єкта мовлення, висловлювань, у яких суб'єкт висловлює бажання, щоб чинним став стан справ у світі, відображений у їхній пропозиції”, або бажання мовця, щоб мала місце позначувана ситуація. Їх вивчення здійснюється з опорою на формальні засоби вираження оптативного змісту. Оптативність розуміють як функціонально-семантичну категорію, що синтезує універсально-понятійний зміст бажальності і конкретні засоби його презентації. Водночас благоповажання і злоповажання є специфічними емоційно-оцінними одиницями, у яких сема емоційної оцінки переважає над семою раціональної оцінки. Не випадково ці прагматично зорієнтовані одиниці у класифікації мовленнєвих актів Дж. Серля віднесені до експресивів [6], які виражають психологічний стан мовця, характеризують міру його відвертості [2, с. 173]. Оптативи-поважання, зумовлені емоційним та афективним станом мовця, викликані лише певною реакцією адресанта на певну дію (або її рефлексію) з боку адресата. Вони є інституалізованими для певного різновиду мовленнєвих ситуацій, тому можна стверджувати, що ці формули виконують експресивну функцію.

Сама назва експресив передбачає такий мовленнєвий акт, у якому реалізується експресивна функція мови, а поважання є не що інше, як вербальне вираження адресантом свого ставлення до проявів та рефлексій адресата у певній соціокультурній ситуації.

Маргінальний у символічному, психологічному і соціальному розумінні стан адресата не тільки маніфестується, але й організується, створюється за допомогою специфічної будови ритуального тексту.

Дослідники, що вивчали поважання, сходяться на тому, що до поважань зі статусом фразеологізмів і до поважань-спонтанних утворень раціонально підходити як до знаків маргінальної природи [1]. Можливо, раціональніше піти іншим шляхом: детально дослідити окремі фрагменти прагматичної системи оптативних висловлювань, зокрема й у зіставному контексті, і лише потім рухатися в індуктивному напрямі від окремих фактів до їх узагальнення та побудови типології.

Благоповажання і злоповажання становлять специфічну прагматичну підсистему як особливі мовні знаки не номінативного, а сигнального плану. Це тексти, що перебувають на периферії оптативних висловлювань і на периферії ритуалізованих текстів високого ступеня стійкості словесної структури, яка дозволяє зберегти мотиви і

символи архаїчного мислення. Такі тексти функціонують у мові як стійкі завершені висловлювання, що частково втратили зв'язок із вербально-магічними формулами і перетворилися на реакції на певні повідомлення чи події, зорієнтовані на типові ситуації комунікації. Вчені такі фраземи трактують як ситуативні, оскільки вони вживаються у чітко окреслених ситуаціях соціальної взаємодії [4], ритуальної та етикетної поведінки.

Побажання експресивного типу, на відміну від побажань інших дискурсивних типів, не мають приписуваного характеру: у певному соціокультурному колективі прийнято бажати іншій людині блага (благопобажання), натомість не належить із соціокультурного і конвенційного погляду проголошувати комусь злопобажання за жодних обставин. Ба більше, деякі з них взагалі не рекомендуються до вживання правилами мовленнєвого етикету.

Зважаючи на специфічний лінгвістичний і культурологічний статус благопобажань і злопобажань у системі оптативних висловлювань, вважаємо найбільш виваженим терміном на позначення вербальних формул побажань *оптативно-директивні експреси ви* – вербальні формули із позитивною/ негативною оцінною семантикою бажальності, яка на формальному рівні виражається через наказовий та умовний способи дієслівно-дійкичних конструкцій [3, с. 228]. Останні розмежовуються на:

1) директиви – за наявності об'єкта апеляції (англ. *Go to blazes* (V (inf) + S (nom)); у порівнянні український варіант: *Дай Боже / Бог) здоров'я* (V (imp) + S (nom) + S (acc));

2) оптативні директиви – з опосередкованим значенням апелятивності (англ. *May the good saints protect you* (V (aux) + Adj + S + V (inf)) + Pron (acc)), у порівнянні український варіант: *Бодай тебе взяла завійниця* (Part+ Pron + VF (imp) + N (nom)), 3) власне оптативи, що позбавлені семантики апелятивності, оскільки ґрунтуються на інтенції мовця до самого себе або до неозначених осіб (англ. *Evil, death short life* (S (nom) + S (nom) + Adj + S (nom)), у порівнянні український варіант *Аби-с весела, як весна, багата як осінь* (Part + Adj + S (nom) + Adj + S (nom)).

Вербальна формула побажання є специфічним засобом позначення позамовленнєвої дійсності, адже акт ритуальної номінації передбачає не створення номінанта, а вибір наявного в мові позначення для суті відображуваної типової ситуації. Ритуальні висловлення є стійкими відтворюваними архетипами, які постають з пам'яті як мовленнєві реакції на типовість подій та явищ.

Отже, побажання становлять специфічну прагматичну підсистему як особливі мовні знаки не номінативного, а сигнального плану. Це тексти, що перебувають на периферії оптативних висловлювань і на периферії ритуалізованих текстів високого ступеня стійкості словесної структури, яка дозволяє зберегти мотиви і символи архаїчного мислення. Побажання є суб'єктивно-оцінним феноменом: воно і називає, і оцінює, відображаючи передусім ставлення адресанта до адресата. Тут виняткове значення відіграє роль оцінної та прагматичної програм. Оцінна програма дає можливість оцінної інтерпретації. Під час її декодування адресат сприймає цю програму і не може бути пасивним, оскільки усвідомлює, оцінює й порівнює нову інформацію з отриманою раніше, тобто з тим зразком, що має в пам'яті.

References

1. Balandina, Nataliya. 2003. "Funktsional'no-prahmatychnyy i linhvomental'nyy analiz ches'kykh prahmatychnykh klishe. PhD diss., Kyiv.
2. Batsevych, Floriy. 2000. *Osnovy komunikatyvnoyi deviantolohiyi*. L'viv: L'vivs'kyy natsional'nyy universytet imeni Ivana Franka.
3. Bezpoyasko Olena. 1993. *Hramatyka ukrayins'koyi movy. Morfolohiya*. Kyiv: Lybid'.
4. Zhuykova, Marharyta. 2001. "Komunikatyvni funktsiyi sytuatyvnykh frazem". *Problemy zistavnoyi semantyky* 5: 211–214.
5. Tyshchenko, Oleh. 2000. *Obryadova semantyka u slov'yans'komu movnomu prostori*. Kyiv: Kyivs'kyy derzhavnyy linhvistychnyy universytet.
6. Searle, John. 1979. *Expression and meaning*. Cambridge: Cambridge University Press.

*Любов Приступа, студентка факультету
іноземної філології Волинського національного
університету ім. Лесі Українки
Антоніна Семенюк, канд. філол. наук, доцент
кафедри практики англійської мови Волинського
національного університету ім. Лесі Українки*

СЕМАНТИКА ТА ПРАГМАТИКА ПОЛІТИЧНОЇ ПРОМОВИ

Актуальність нашого дослідження обумовлена тим, що процес спілкування політичних діячів з громадянами є невід'ємним елементом суспільного життя. Хоча поняття політичної промови є маловивченим, загально визнаним і загально відомим є те, що політична промова – це заздалегідь підготовлений виступ для великої кількості людей, основною метою якої є переконання аудиторії. З метою утримання уваги аудиторії та досягнення позитивного впливу на свідомість слухачів політичні діячі використовують вербальні та невербальні засоби передачі інформації й удаються до певних стратегій, щоб зробити промову більш яскравою, переконливою, такою, щоб вона запам'яталась і в той же час була зрозумілою для всіх верств населення.

Вивчення політичної промови привертає увагу багатьох лінгвістів. Останнім часом даним явищем були зацікавлені наступні науковці: І. Бублик, М. Діденко.

Мета нашого дослідження полягає у визначенні лінгвістичних засобів та інструментів впливу Президента України Володимира Зеленського під час промови на загальних дебатах 77-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН [4]. Ця промова виступає яскравим прикладом використання стилістичних прийомів і лексичних одиниць з метою встановлення діалогу з публікою та висловлення своєї президентської позиції.

Спілкування й взаємодія політиків і виборців може бути формальним і неформальним, проходити у вигляді як приватної бесіди, так і публічного виступу. Але у будь-якому разі мова політиків повинна бути дуже переконливою, адже політика зводиться до бесіди, розмови, необхідності переконати протилежну сторону свідомо або підсвідомо інтерпретувати, оцінювати й діяти [3, с. 17]. Тому публічне мовлення слід інтерпретувати як основний інструмент впливу на розум, волю та почуття, який може викликати у цільовій аудиторії певну відповідь, співпереживання, підтримку.

До ознак політичного дискурсу відносяться: перевага фактів над цінностями, смислова невизначеність, інституційність, інтенція боротьби за політичну владу та ідеологічна полісемія. Оскільки владний статус вимагає дотримання певної дистанції у спілкуванні, між політиками й народом завжди існує символічна “прірва”. “І хоч у сучасному політичному дискурсі дистанція між лідером і масами руйнується завдяки ЗМІ, політичний дискурс тяжіє до авторитарності” [1, с. 42].

О. Падалка зазначає, що за своїм змістом політичні промови повинні бути зрозумілими для сукупності людей, об'єднаних характерними для них стосунками та “своєю інформацією, і її вербальне втілення має відповідати активній чи хоча б пасивній мовній компетенції загальної маси членів етнічного колективу” [2, с. 67].

Щодо змісту проаналізованої нами промови, то він лаконічний та зрозумілий для соціуму, в якому ми мали змогу окреслити наступні стилістичні і комунікативні прийоми, які допомагають визначати головну думку президента. Серед стилістичних фігур до яких найчастіше вдався В. Зеленський виступають: анафора, епіфора, риторичні запитання та паралельні конструкції.

Найуживанішим тропом виступає анафора: “*The crime was committed against our state borders. The crime was committed against the lives of our people. The crime was committed against the dignity of our women and men. The crime was committed against the values that make you and me a community of the united nations.*”; “*Punishment for the murders of thousands of people. Punishment for tortures and humiliations of women and men. Punishment for the catastrophic turbulence that Russia provoked with its illegal war and not only for us, Ukrainians, but for the whole world.*”; “*It is necessary to remove the main factor of global price turbulence, namely: Russian energy blackmailing. It is necessary to cap the prices at which Russia exports its energy resources. It is necessary to make Russian oil and gas – just ordinary goods again. Currently, oil and gas are Russia’s energy weapons.*”; “*After the Russian missile terror. After the massacres. After Mariupol. After the burning of Ukrainian prisoners in Olenivka by the Russian military. After blocking the ports. After the strikes of Russian tanks and missiles on nuclear power plants.*”; “*Its inability to prevail over us, its inability to prevail over the world.*” [4].

В.Зеленський вдається до даного стилістичного засобу для звернення до емоцій аудиторії, щоб переконати, мотивувати та заохотити до дій. Більше того, у всіх наведених вище прикладах відсутні будь-які сполучники, тобто використано асиндетон, що надає фразам стислості і виразності.

Наступний стилістичний прийом до якого вдався В.Зеленський – епіфора: “*Ukraine wants peace. Europe wants peace. The world wants peace.*”; “*The fourth item is security guarantees. Every nation has the right to security guarantees.*”; “*The military mobilization in Russia is true. Sham referendums are also true.*”; “*...it will only prove the weakness. Russia’s weakness*” [4]. Дана комунікативна стратегія служить для посилення експресивності мовлення та застосовується, щоб висловити значимість предмета і події. На відміну від анафори, в даних прикладах епіфора спрямована на передачу в більшій мірі негативних емоцій.

Наступним прийомом виступають паралельні конструкції: “*...windows were broken, walls were damaged*” [4]. Використання паралелізму вжито для додання мові особливої виразності.

У проаналізованій промові для створення відповідної тональності та ритму фрагмента використано і риторичні запитання *“But will the world go for it? Or will it be scared? Will it be scared of Russian threats?”*; *“How did it all end?”*; *“What is not in our formula?”*; *“And have you ever heard such words from Russia?”*; *“What is true then?”* [4]. Основними функціями даних риторичних запитань є стимулювання дискусії, констатування наявних фактів та ініціювання певних дій.

Зазвичай політичні промови у лексичному плані абстрактні, насичені складними словами, їм притаманний високий рівень узагальненості. Крім того в політичних промовах доволі часто вживаються власні імена, точні дати та числа, типовим є наявність загальноприйнятих аббревіатур та скорочень: *G8, USA, WMD* [1, с. 68]. В своїй промові В. Зеленський також використав конкретні дати та числа: *445 graves, Article 51, 88 rounds, February 24 this year, back in 2014, 6- and 8-year-old girls, one hundred and one – and seven*. Він вжив також таке скорочення як: *UN* та використав багато власних назв, а саме назв країн: *“Only seven countries voted against: Belarus, Cuba, NorthKorea, Eritrea, Nicaragua, Russia and Syria.”*

Президент використовує у своїй промові багато прикметників: *catastrophic, illegal, full-scale, terrible, armed, hostile* які вжиті, щоб підкреслити важливість сказаного та акцентувати увагу цільової аудиторії. Численна кількість вжитих означень таких як: *social, territorial, international, global, universal* несуть в собі важливу функцію ототожнення та залучення до проблеми не лише однієї людини чи країни, а територіальну, міжнародну, глобальну функцію, що залучає всіх. Також у промові прослідковано використання ідіоми *“turn blind eye”* та вжито наступні фразові дієслова: *count on your support, to speed it up, to slow down its retreat*.

В. Зеленський вжив слова *“mass burial, mass acres”*, які наголошують на масштабності проблеми, що це не одиничні вбивства, а акти вбивства великої кількості людей. В наступних реченнях він навіть вказав до яких саме терористичних дій вдалась країна-агресор: *“There is a family that died under the rubble of a house after a Russian airstrike – father, mother, 6- and 8-year-old girls, grandparents. There is a man who was strangled with a rope. There is a woman with broken ribs and wounds on her body. There is a man who was castrated before the murder, and this is not the first case”* [4].

Також у проаналізованій нами промові Зеленський використовує порівняння *“Russia as a state sponsor of terrorism”* залишаючи у підсвідомості слухачів відносні образи.

“It is a formula that punishes crime, protects life, restores security and territorial integrity, guarantees security, and provides determination” [4]. У цьому відносно короткому реченні президент використав п'ять присудків, які мають на меті увиразнити даний фрагмент і поставити всі ідеї в один ряд важливості.

Кожен з використаних стилістичних та комунікативних засобів вносить свій внесок в ефективність виступу, робить його більш плавним і зрозумілішим. Загалом промова Президента на загальних дебатах 77-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН змістовна та доступна широкій аудиторії.

Перспективу подальших розвідок вбачаємо в дослідженні політичних промов, так як останнім часом серед мовознавців зростає увага до політичного дискурсу, адже світові політики виголошують промови на численних заходах, постійно поповнюючи архіви політичних текстів і політичний дискурс залишається маловивченим й потребує постійного дослідження.

References

1. Nahorna, Larysa. 2005. *Politychna mova i movna polityka: diapazon mozhyvostey politychnoi lnhvistyky*. K.: Svitohliad.
2. Padalka, Olha. 2012. "Politychna promova ta yiyi prosodychni charakterystyky". *Naukovyi visnyk Shidnoyevropeiskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky*. *Movoznavstvo*. 6: 66–69.
3. Foote, Joe S. 1990. *Television Access and Political Power. The Networks, the Presidency and the «Loyal Opposition»*. Praeger, N. Y. London.
4. <https://www.president.gov.ua/en/news/vistup-prezidenta-ukrayini-na-zagalnih-debatah-77-yi-sesiyi-77905>

*Мар'яна Процик, викладач англійської мови
Новороздільського політехнічного коледжу*

ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНА ОСВІТА В КАНАДІ

Децентралізація системи освіти слугує прогресивним рушієм розвитку сфери освітніх послуг Канади, в якій немає загального федерального міністерства освіти, а також інтегрованої національної системи шкільної та вищої освіти. Департаменти освіти десяти канадських провінцій та трьох територій повністю самостійно визначають політику в цій сфері та бюджет на ці потреби [3, с. 34].

Питання освіти в Канаді є предметом уваги низки таких українських вчених, як А. Чирва, Н. Муқан, Н. Видишко, І. Гушлевська, М. Лещенко, Г. Воронка, Л. Карпинська, О. Барабаш, О. Огієнко, Ю. Шийка тощо.

Професійно-технічним навчальним закладам відведено провідну роль у підготовці кваліфікованих кадрів для місцевих і регіональних громад. Вивчення особливостей канадської освітньої системи є на часі, що підкреслює **актуальність** нашого дослідження. Мета дослідження – проаналізувати особистості професійно-технічної освіти в Канаді.

У спільній декларації "Освіта Канади 2020", провінційні міністерства освіти створили інтегровані освітні системи, що налагоджує міжурядову співпрацю на основі застосування національного підходу до розвитку людського потенціалу [7]. Стратегія розвитку професійної освіти включає збільшення кількості студентів, що навчаються у системі професійної освіти, за допомогою підвищення якості освітніх послуг, доступності професійної освіти, а також навчання дорослих та розвиток умінь і навичок (розвиток доступної, диверсифікованої, інтегрованої системи навчання дорослих, розвитку умінь та навичок, що здатна пропонувати освітні послуги канадцам відповідно до їхніх потреб) [7]. Окрім цього, у документі визначено основні загальні сфери діяльності, а саме: розвиток освіти корінного населення, формування життєздатності системи професійної освіти, розвиток мовної освіти; розвиток програм оцінювання навчальної діяльності та показників діяльності, розробка дослідницької стратегії та освітніх баз даних [7].

У Канаді 163 університети та 183 коледжі й інститути, а також функціонують ще 68 інституцій університетського рівня та 51 рівня коледжу, в яких програми підготовки фахівців певних спеціальностей акредитовані на основі провінційної програми забезпечення якості університетської освіти [6]. Система освіти Канади включає школи

початкового і середнього рівнів, громадські або технічні коледжі (англ. *community colleges*), професійні коледжі (англ. *career colleges*), коледжі університетського типу (з академічним напрямком, англ. *university colleges*), загальноосвітні професійні коледжі системи CEGEP (франц. *College d'Etudes Genertes et d'Education Professionnelle*), університети.

Відбір викладацького складу до коледжу здійснюється за певними критеріями. Викладачі мають мати відповідний кваліфікаційний рівень (визначається галузевою професійною асоціацією), значний практичний досвід роботи за спеціальністю, яку вони викладають, педагогічну підготовку і педагогічний досвід. Наукові ступені та педагогічна освіта вважаються лише вторинними критеріями. Викладачі, що не мають педагогічного досвіду, проходять відповідні курси підвищення кваліфікації на робочому місці [2].

У кожній провінції професійно-технічна освіта має свою специфіку за загальним спрямуванням та організацією процесу навчання. Наприклад, професійну освіту у провінції Альберта надають університети, коледжі, програми виробничого учнівства, технічні інститути, приватні навчальні заклади, що забезпечують фахову підготовку, а також 83 центри навчання дорослих, які працюють на громадських засадах [5] і за різними програмами.

До системи професійної освіти провінції Альберта належать понад 20 коледжів, два технічні та один спеціалізований інститути. Ці навчальні заклади можуть пропонувати: однорічні навчальні програми з отриманням сертифіката про їх завершення; дворічні навчальні програми з отриманням диплома, що забезпечує можливість вступу на навчання до університету; навчальні програми практико-орієнтованої підготовки (*applied degree program*), що передбачають трирічне навчання та однорічну оплачувану практику на підприємстві; навчальні програми бакалаврату; навчальні програми виробничого учнівства. Окрім того, такі навчальні заклади мають навчальні програми неперервної професійної освіти, беруть активну участь у проведенні спільних із університетами науково-дослідних розвідок [1].

У коледжі зазвичай навчаються два роки, і більшість часу минає не з теоретичними завданнями, а з практичними. Коледж пропонує випускнику сертифікат чи диплом про отриману спеціальність, інколи ступінь бакалавра (англ. *Bachelor of Arts*). На ринку праці бакалаври з коледжу часто цінуються вище, ніж бакалаври з університету, бо мають кращу практичну підготовку [3, с. 34].

Сьогодні спостерігається збільшення прикладних бакалаврських освітніх програм в канадських коледжах, наприклад: “Бакалавр прикладних наук” (англ. *Bachelor of Applied Science*), “Бакалавр прикладного бізнесу” (англ. *Bachelor of Applied Business*) або “Бакалавр комп'ютерних наук” (англ. *Bachelor of Computer Science*). Зазвичай при виборі коледжу керуються таким міркуванням: якщо ви не знаєте, що краще вибрати – навчання в коледжі чи університеті, то подумайте про обрану спеціальність. Якщо вона академічна, що припускає проведення досліджень і кар'єру в науці або викладанні, то поступайте в університет. Якщо ж ви хочете отримати прикладну професію і не збираєтеся пов'язувати життя з наукою, то сміливо вибирайте навчання в коледжі [4].

Канадські коледжі пропонують безліч спеціальностей, серед яких освітні програми з управління бізнесом, інженерія, комп'ютерні спеціальності різних напрямків, фармацевтика, медсестринська справа, бухгалтерський облік, різні види дизайну, готельний менеджмент і туризм, журналістика, маркетинг і реклама тощо. Наприклад,

Lakeland College – Лейклендський коледж (у провінції Альберта) пропонує освітні програми із сільського господарства, бізнесу, навколишнього середовища, соціальних послуг, дизайну; *McKenzie College* – Коледж Маккензі (у провінції Нью-Брансвік) пропонує освітні програми із мистецтва, дизайну, соціального підприємництва, ІТ.

Отже, професійно-технічна освіта в Канаді – якісна, відповідає економічним і соціальним потребам суспільства. Навчання в коледжах популярне серед молоді, адже основне завдання коледжів – надавати професію, спеціальність для майбутнього працевлаштування.

References

1. Barabash, Olena. 2013. Rozvytok nepererвної osvity u Kanadi. Lviv.
2. Hren, Larysa, Lola Nataliia. 2019. Derzhavne upravlinnia systemoiu profesiino-tekhnichnoi osvity Ukrainy: vykorystannia mizhnarodnoho dosvidu. Metody ta formy upravlinnia sotsialnoekonomichnym rozvytkom derzhavy: materialy Mizhnarodnoi naukovopraktychnoi konferentsii (m. Dnipro, 23 serpnia 2019 r.): 89–92.
3. Mukan, Nataliya. 2007. “Systema nepererвної profesiynoi osvity pedahohiv Kanady: instytutsiiv ta yikhnya diyalnist’”. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Ceriya pedahohichna* 22: 227–231.
4. Osoblyvosti kanadskoi systemy osvity. 2017. *Suchasna osvita*: 2.
5. Tkaenko, Lyudmyla; Khmelnytska, Olena. 2018. Kanada. Reformuvannya i modernizatsiya osvitnikh system krayin svitu XXI stolittya: monohrafiya: 25–39.
6. Education in Canada. 2018. Toronto: Council of ministres of education, Canada. 14 p.
7. Learn Canada 2020. Joint declaration of provincial and territorial ministers of education. CMEC, 15 April.

Oksana Rohach, канд. філол. наук, доцент
кафедри прикладної лінгвістики Волинського
національного університету ім. Лесі Українки

CURRENT TRENDS IN APPLIED LINGUISTOCS

Applied linguistics occupies a significant place in linguistic studies and undergoes a constant development and change. A peculiar feature of modern linguistics is its interdisciplinary character and combination of such important trends as linguistic data processing, language teaching, language learning, language policy, critical pedagogy and others. Thus, applied linguistics includes cognitive, psycholinguistic, sociolinguistic, and educational perspectives.

Traditionally it included such topics as second language acquisition and the acquisition of additional languages, bilingual and multilingual education, language planning and language policy, literacy skills, second/foreign language pedagogy, translation and interpretation, language for specific purposes, forensic linguistics, discourse analysis, language testing and assessment, child language, language and gender, pragmatics and rhetoric, corpus analysis, critical pedagogies, research methodology in applied linguistics.

H. Widdowson defined applied linguistics as an activity which seeks to identify, within the disciplines concerned with language and learning, those insights and procedures of enquiry which are relevant for the formulation of pedagogic principles and their effective actualization in practice (Widdowson, 1990a). G. Cook points out that, the study of language teaching and

language learning backgrounds the general principles which underline the endeavor to link 'knowledge about language' to 'the real world' (Cook, 2009:8).

The definition that is given in the Longman Dictionary of Language Teaching and Applied Linguistics also states that *applied linguistics* is the study of second and foreign language learning and teaching, the study of language and linguistics in relation to practical problems, such as lexicography, translation, speech pathology, etc. (Richards, 1999: 19).

It is typical for the present day applied linguistics to develop its traditional spheres (e.g. language teaching and learning) with the new ones - *multilingual education, critical pedagogy, new methods of linguistic research*. According to I. Papadopoulos and S. Chipper, editors of the book "International Current Trends in Applied Linguistics", modern applied linguistics focuses on the application of theoretical linguistics to current problems arising in different contexts of human society (Papadopoulos, 2022).

In this context it is necessary to point out that another meaningful notion of the present day applied linguistics is critical pedagogy. The term *critical pedagogy* is often associated with the work of scholars such as Crystal, Freire, Giroux, Luke, McLaren, Simon, Davis, Ellsworth, Gaskell, Spender etc. *Critical pedagogy* is about teaching students to think critically and question the information they are given. For example, if students read a dominant history narrative in a textbook, instead of just accepting the information, they should be encouraged to conduct their own research and read alternative narratives (Norton, 2022). Critiques of classroom practices in terms of the social visions such practices support and it is rather important in the second language education. *Feminist critiques* have also considered classroom practices and have identified ways in which the relationships and activities of classrooms contribute to patriarchal, hierarchical, and dominating practices in wider societies. Politically engaged critiques of power in everyday life, communities and institutions are precisely what is needed to develop critical pedagogies in language education. So, such attitudes are becoming more and more topical as at the time the global digitalization of the massive amount of information, students have to learn how to be critical and develop their analytical skills.

Another important factor that influences the process of the second language learning and teaching is *a multicultural environment of the classes* where the educational processes take place. It is rather evident that nowadays we cannot but take into account cultural components of the language learning process as language learners have different cultural backgrounds, either being international students or coming from various domestic cultures. In this context educators should consider the significance of the issues of the First Nations Peoples and their cultures too. This topic has gained its popularity and is being studied in such countries as Australia, Canada, The United States and others. Scholars who work in the fields of anthropology and linguistics state that a national language is a genetic code of a nation, its lenses with the help of which a nation perceives and explores the world, creates its worldview, preserves its and its culture, and shapes its behaviour.

There is a *connection between language learning and social change*. From this perspective, a language is not simply a means of expression or communication; rather, it is a practice that constructs, and is constructed by, the ways language learners understand themselves, their social surroundings, their histories, and their possibilities for the future.

As we know, in most cases language acquisition is a two-side process in which teachers and students are involved that is why it is vital to understand the relationships between them. Other similar oppositions are the relationships between writers and readers, test makers and test takers, and the researchers and researched where the principle of the win-win paradigm is to be applied.

D. Crystal (Crystal, 2010:247) stated that, in addition to the field of foreign language learning and teaching, applied linguists help out in different kinds of life situations. Some study the language used in reading schemes in primary schools and suggest new methods for helping young children learn to read. Some work with people whose languages are dying to see if there are ways of keeping the languages going. Some study the language printed on the things we buy in the shops, to see if it is clear. And a fascinating area of applied linguistics is in the world of crime detection.

Superdiverse classrooms, curriculum reforms, the need for alternative, formative assessment methods, sound research to identify student populations at risk, thought-provoking proposals to develop lexical areas and components of intercultural communication skills – are just a few of the topics for anyone interested in theoretical developments, trends, and examples of good practices and inspiring ideas in the field of applied linguistics, language education and pedagogy (Papadopoulos, 2022).

To sum up, we can say that the 21st century is a century of multiple and multiplying social, cultural and technological challenges that language education needs to take into consideration in order to create a friendly educational environment with the cultural, social, gender, learning differences being considered.

References

1. Cook, Guy and Seidlhofer, Barbara. 2009. *Principle and Practice in Applied Linguistics*. Oxford: Oxford University Press.
2. Crystal, David. 2010. *A Little Book of Language*. New Haven and London: Yale University Press.
3. Norton, Bonny and Tohey, Kelleen. 2022. *Critical pedagogy and Language Learning*. Cambridge: Cambridge University Press.
4. Papadopoulos, Isaak and Chiper, Sorina. *International Current Trends in Applied Linguistics*. [Electronic recourse]. – Mode of access: <https://novapublishers.com/shop/international-current-trends-in-applied-linguistics-and-pedagogy/>
5. Richards, Jack, Platt, John and Platt, Heidi. 1999. *Longman Dictionary of Language Teaching and Applied Linguistics*. London: Longman.
6. Widdowson, Henry. 1990a. *Aspects of Language Teaching*. Oxford: Oxford University Press.

*Антоніна Семенюк, канд. філол. наук, доцент
кафедри практики англійської мови Волинського
національного університету ім. Лесі Українки*

ГЕНДЕРНА ВАРІАТИВНІСТЬ РЕАЛІЗАЦІЇ КОМУНІКАТИВНОЇ ІНТЕНЦІЇ

На сучасному етапі розвитку комунікативної лінгвістики нагальним є дослідження соціолінгвістичних аспектів міжособистісного спілкування, у якому важливим є вибір мовцем оптимальних засобів розв'язання поставлених ним комунікативних завдань. У центрі уваги опиняється проблема співвідношення комунікативної інтенції та способів її реалізації, але особливий інтерес представляє

також відмінність в інтенційному змісті висловлень, що полягає в можливості реалізації одним висловлюванням декількох комунікативних намірів адресанта.

Актуальність нашої розвідки визначається тенденцією до вивчення комунікативної поведінки учасників спілкування, яка проявляється через реалізацію сукупності лінгвальних й екстралінгвальних засобів комунікації, вибір яких залежить від ситуації спілкування, комунікативних інтенцій. Аналіз комунікативно-позиційних ролей учасників комунікації допомагає не тільки дослідити шляхи реалізації певної інтенції, а також дає можливість передбачити варіанти поведінки індивіда, який має певний соціальний статус.

Мета нашого дослідження полягає в аналізі співвідношення комунікативної інтенції мовця та мовних / немовних засобів її адекватної реалізації, маркованих гендером співрозмовників.

Сучасні дослідники розглядають поняття інтенції з точки зору теорії спілкування, відзначаючи при цьому роль гендерного аспекту в комунікативній поведінці. Врахування гендерного аспекту вносить корективи в процес комунікативної діяльності і модифікує вибір мовних засобів і форм спілкування, стратегій і тактик комунікації, паралінгвістичні елементи спілкування.

У ході аналізу діалогічних уривків виявилось, що чоловіки і жінки по-особливому лінгвалізують і пізнають світ, що знайшло своє відображення у їхній мовленнєвій поведінці. Так, жінка як учасник соціальної комунікації – це за своєю природою активна вербальна особистість, за якою традиційно закріплено образ матері і хранительки домашнього вогнища.

Відсутність жорсткого сценарію комунікації, часової й протокольної регламентованості, порядку передачі комунікативних ходів, відносна свобода індивідуальних поведінкових та мовленнєвих проявів, відносно вільний вибір теми розмови та організації комунікативного простору у ситуаціях спілкування “чоловік – жінка” значним чином впливають на вибір мовних та немовних засобів спілкування.

Аналіз комунікативних інтенцій, котрі використовуються у типових ситуаціях спілкування нерозривно пов’язаний із таким ситуаційним чинником як учасники спілкування в аспекті комунікативно-позиційних ролей. Розгляд учасників комунікації з під кутом зору лінгвістичного аналізу дозволяє припустити, що статус безпосередніх учасників мають ті суб’єкти, котрі одночасно, чи поперемінно виступають у базових комунікативних ролях.

Жіноче мовлення характеризується ініціативними ролями турботливості, доброзичливості, а також зацікавленості. Жінкам властиве дбайливе ставлення до чоловіків, що відображається у їхньому мовленні за допомогою експресивно-емоційної лексики, широкого вживання якісних прикметників, не рідко найвищого ступеня порівняння, діеприкетників теперішнього та минулого часу, порядкових числівників, іменників як у перед-, так і постпозиції до означуваного слова, що свідчать про чутливе сприйняття світу ними: “*My good stranger, my beloved man*” [3, p. 96], “*You are the first love and the last love of my life*” [3, p. 131], “*You are the most lovable man in the world, by far: and the most loving*” [3, p. 154], “*Light of my life, angelic enchantment of my heart*” [2, p. 131]. Вживання абстрактних іменників (*enchantment, love, heart, life*) надзвичайно прикрашає мовлення жінок і є ознакою їхньої поетичної натури.

Про авторитетність чоловічого мовлення як виду вербальної діяльності, що створює для мовця активну комунікативну позицію, свідчать дослідження фахівців у галузі гендерної лінгвістики [1, с. 112]. За даними нашого аналізу, чоловіки вживають менше слів, що описують почуття, емоції, психофізіологічні стани, й удаються до типових у сім'ї звертань *my sweetheart, my darling, my sweetie*, в яких у якості означення виступають переважно не прикметники, а присвійний займенник, що вказує на натуру чоловіка-власника й несе яскраве експресивно-емоційне забарвлення. Про повагу до дружини та любляче ставлення до неї свідчить звертання "*My love and my Faith*" [1, р. 7], які символізують вірність, відданість й чесність.

У лексиконі жінки часто можна простежити застарілі слова й обороти, архаїзми, діалектні слова: "*Prithee put off your journey until sunrise and sleep in your own bed tonight. A lone woman is troubled with **such dreams and such thoughts** that she's **afeard** of herself sometimes*" [2, р. 7]. Архаїзм *prithiee* (*I pray thee*) інтенсифікує благання дружини, яка прагне, щоб чоловік залишився вдома. У цьому контексті інтенсифікатори *such dreams and such thoughts* з акцентом на детермінантові *such* імплікують недоречність від'їзду коханого, за допомогою яких дружина намагається переконати чоловіка, і якоюсь мірою навіть залякати. Діалектизм *afeard* підкреслює відчуття страху жінки перед від'їздом коханого.

Чоловіки ж, навпаки, більш сприйнятливі до нового у мові, що, зокрема, проявляється у вживанні ними американізмів: *keep your eyes peeled, it was a real eye-opener, easy as falling off a log, to go the whole hog, lame duck, face the music*. Наприклад, вживання американізму *tarry* ("*this one night must I tarry away from thee*" [2, р. 7]) вказує, що чоловік у більшій мірі ніж жінка знаходиться під тиском інтелектуальних, ідеологічних, релігійних, естетичних уподобань суспільства, що, своєю чергою, відіграє значну роль у ході реалізації інтенції мовця.

У бесіді чоловік завжди прагне домінувати та керувати її подальшим розгортанням. Для вираження власної інтенції він висловлюється прямо та відверто: "*No harm in finding you **an ugly woman**,*" *Andre said* [3, р. 350]. Замість нейтрального *not attractive* (неприваблива) чоловік використав прикметник *ugly* (потворна), який несе негативний заряд. Часто мовлення чоловіків містить прямі негачії, зокрема із заперечним займенником *nobody, none*, заперечною часткою *not*: "*And because **you are not beautiful**, do you think that I cannot love*" [3, р. 359].

Жінка більшою мірою зосереджена на сімейному мікросвіті, що зумовлює ширший спектр невербальних компонентів, на опис її поведінки у родинному колі. Так, жінка виражає свою прихильність до чоловіка з допомогою дотику, жесту, дистанції, зорового контакту, а також інтонації та тону голосу, що описано в авторському наративі: "*Dearest heart,*" *whispered she, softly and rather sadly, when her lips were close to his ear*" [2, р. 7]. Вживання дієслова *whisper*, прислівників *softly* та *sadly*, виразу *close to his ear* виступають як засоби реалізації інтенції адресанта, адже апелюють до чуттєвої сфери адресата. Прислівник *rather* виступає у якості інтенсифікатора, який підвищує інтенційний потенціал прислівника *sadly*.

Зовнішність та одяг жінки також відіграють важливу роль у реалізації її інтенції: "*Then God bless you!*" *said Faith, with the pink ribbons; "and may you find all well when you*

come back.” [2, p. 7]. Зображення рожевих стрічок не є випадковим, адже жінка вимальовується в уяві як невинна дитина з косичками, а отож має ніжну, тонку натуру. Дружина постає як дбайлива та турботлива, з чистим серцем та лагідним голосом, яка бажає чоловікові тільки добра, що окрім невербального знаходить своє вербальне вираження у моделі *may+ sb+ inf*, за якою слідує підрядне часу: *and may you find all well when you come back* [2, p. 35].

Звукова фонація, міміка, жести й інші виразні рухи, що супроводжують мовлення чоловіків несуть додаткову невербальну інформацію. Зовнішність та одяг свідчать про положення у суспільстві, про матеріальний та сімейний стан: “*Beautifully dressed man with a gold ring on*”. Поза тіла розповість про наміри, думки та характер чоловіка: “*He was standing back from her*” – будучи спиною до співрозмовниці, чоловік може щось приховувати, недоговорювати, а також це може свідчити про його сором’язливість у певному контексті. При ухилянні від відповіді, чоловік зазвичай опустить голову перед жінкою та намагатиметься змінити тему, або ж непомітно піде: “*He hung his head and sneaked away*” [2, p. 34].

Отже, фактичний матеріал показав, що існує цілий спектр відмінностей в сфері вербальних стереотипів у сприйнятті чоловіків та жінок. З точки зору лінгвістичної гендерології семантичні відмінності пояснюються особливостями розподілу соціальних функцій в суспільстві та соціальною природою мови. Комунікативна інтенція у чоловіків та жінок відрізняється добором мовних засобів їх реалізації. Так, для переконання дружини у доцільності діяти згідно поставленої ним мети, чоловік удається до дієвих лексичних та синтаксичних засобів. Жінка постає як активна комунікативна особа, у мовленні якої переважає емоційна оцінка явищ дійсності. Мовлення жінок характеризується більшою витонченістю, оскільки у розмові жінка намагається уникати жорстких висловлювань, використовує м’якші, ніжніші, більш естетичні у словесному плані форми. Жінка вдається до використання якісних прикметників, не рідко найвищого ступеня порівняння, дієприкметників, порядкових числівників, іменників. Мовлення чоловіків пряме, тверде, дещо грубе, різке, вимогливе, прямолінійне, що характеризується вживанням меншої кількості слів, що описують почуття, емоції, психофізіологічні стани.

Будучи акомпанементом до вербального, невербальне мовлення відіграє важливу роль у реалізації інтенції мовця. Пози, жести, міміка та інші невербальні засоби, що можуть виражати психофізіологічні стани людини, допомагають виразити комунікативний інтенційний потенціал мовця.

Сьогодні основні напрямки вивчення комунікативної інтеракції полягають у визначенні його культурно-ситуативної сутності, моделюванні його структури, висвітленні його лінгвокультурних та жанрових особливостей. Важливим є вивчення мовленнєвого впливу та встановлення комунікативної нерівності між учасниками дискурсу, що і є перспективою подальшого лінгвістичного дослідження.

References

1. Holmes, Janet and Meyerhoff, Miriam. 2003. *The Handbook of Language and Gender*. Oxford: Blackwell Publishing Ltd.
2. Hawthorne, Nathaniel. 2005. *Young Goodman Brown*. Rockville: Wildside Press.
3. Marmol, Jose, Lane, Helen R., Sommer, Doris. 2001. *Amalia*. Oxford University Press.

Olha Sivaieva, старший викладач

WORDS ASSOCIATED WITH HEALTH: MEDICAL STUDENTS' POINT OF VIEW

What do you mean by health? The answer to this question is a complex one, as it holds many different meanings across time, culture, society, social class and even age groups. In this work, we will discuss the association with health and how it has been conceptualized among medical students.

The aim of the research is to study and compare the associative words obtained with the stimulus word HEALTH as the content of images among medical students. The methodology includes a free associative experiment and comparative analysis.

We conducted a free associative experiment using the method of individual questioning of 150 testees aged from 16 to 20 years. They were not limited in time or number of answers. As a result of their responses, we received reactions that comprise the associative fields of the stimulus word HEALTH.

The associative experiment enables to single out words associated with HEALTH among medical students, while comparative analysis provides the picture of similar and different features of the associations with HEALTH. The automatic character of associations, the weak ability of a person to control them, the combination of the associative process with a number of physiological reactions of a person explains the effectiveness of using numerous associative experiments in psycholinguistics [1]. Nowadays, free 'associative' experiment is the most widely used technique of psycholinguistic analysis of word semantics. This method has a number of advantages, in particular, the speaker's reaction to stimulus words allows us to figure out semantic connections of words existing in the human psyche.

Results

According to the experimental data, the associative field of the word HEALTH is presented as the following: *medical check-up, disinfection, doctor, vaccination, nurse, Covid-19 test, mask, hygiene, movement, peace, medicine, vitamins, water, healthy lifestyle, care, treatment, sleep, fresh air, physical condition, active rest, positive thinking, immunity, food, good mood, sport, morning exercises, hand-washing, certificate, no stress, youth, human psychology, sun, love, no bad habits, self-development, Covid-19, communication, motivation, freedom.*

M. Stubbs distinguishes three categories of associations: positive, negative, and neutral, underlying that "there are always relations between node and collocates, and among the collocates themselves [2, p. 225]. The interpretation of the results obtained has proved that results created in free association among medical students concerning health are either positive, negative or neutral. Thus, the associations have been divided into positive, negative and neutral ones. The positive, negative or neutral association has been based on the definitions of these particular words. It should be mentioned that these positive, negative and neutral associations make the collocations with the lemma HEALTH positive, negative or neutral correspondingly.

The nucleus constitutes positive associations with HEALTH. The most are slightly manifested near peripheral field: 90 % of the field is formed by relatively positive reactions – *medical check-up (141), healthy lifestyle (97), care (92), sleep (81), positive thinking (68), good*

mood (47), sport (43), morning exercises (35), no stress (22), there are also reactions which can be interpreted as negative *medical doctor (123), vaccination (121), nurse (120), Covid-19 test (119), Covid-19 (3)*, and there is a case, which we consider to be neutral – *youth (15), sun (9), love (9), freedom (1)*.

The results of the experiment demonstrate that HEALTH is seen as positive in 90 % of the reactions. Medical students characterize HEALTH as the state of being free from illness and hope for better future. 10 % of reactions are distinguished as a negative evaluation. In most cases, negative reactions are testified from the point of uncertainty in the nearest future. Perhaps this frequency of reactions can be explained by fear of the unknown, as well as by the non-standard situation in which a testee finds themselves. Also, in some reactions testees mentioned positive and optimistic perception of the topic HEALTH as they were at the university, having offline classes, which actually makes them happier. Thus, reactions show a general positive idea of HEALTH.

The largest group consists of reactions that indicate a person's vision of factors, conditions to maintain or restore personal health. This is due to popularization of an active and healthy lifestyle among young people. The images with which students associate health are positive and life-affirming. Words associated with HEALTH which are connected with pandemic are *medical check-up, vaccination, Covid-19 test, disinfection*.

The results of a free associative experiment show the dominance of positive reactions to the word-stimulus HEALTH, although negative associations are also present.

The further research will engage more respondents. It is planned to study the association with HEALTH retrieved from students of different majors.

References:

1. Arkhipova, S.V. 2011. *Associative experiment in psycholinguistics*. Bulletin of the Buryat State University. 11, P. 6–9.
2. Stubbs, M. 2002. Two quantitative methods of studying phraseology in English. *International Journal of Corpus Linguistics*, 7(2), 215–244. Retrived from http://www.cantab.net/users/michael.stubbs/articles/stubbs-2002-two_quantitative_methods.pdf

*Марія Товстяк, студентка факультету
іноземної філології Волинського національного
університету ім. Лесі Українки*

МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПАЛЬЧИКОВИХ ІГОР ТА ВПРАВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Коли учні приходять в школу – у перший клас, то вони вже починають вивчати англійську мову, незважаючи на те, що ще добре не знають української мови. Першокласники взагалі не розуміють цієї мови, тому їм важко працювати на уроках іноземної мови. Вони швидко втомлюються, стають неуважними та не хочуть працювати. Із цими проблемами вчитель зустрічається вже на перших уроках англійської мови. Адже він повинен дбати про здоров'я школярів та робити все, щоб

їхньому здоров'ю нічого не загрожувало. На допомогу у даній ситуації приходять пальчикові ігри та вправи.

Дослідженням та висвітленням різних аспектів правильного підходу щодо ефективного навчання англійської мови учнів початкових класів, формування в них здоров'язбережувальної компетентності та можливостей використання пальчикових ігор та вправ на уроках англійської мови займались багато вчених та психологів, таких як: О. І. Герцен, І. О. Зимня, І. Р. Максимов, Ю. І. Пассов, Г. В. Рогова, С. Ф. Шатілов, І. Л. Шульга, та інші. Але, кожного дня в школу приходять інші діти, з іншими потребами, з іншими можливостями, тому проблема залишається актуальною і вимагає подальшого дослідження.

Мета дослідження: дослідити можливості використання пальчикових ігор та вправ на уроках англійської мови, їхню мету та результативність при вивченні іноземної мови учнями початкових класів.

Знання іноземної мови – це ключ до успіху у сучасному світі, в якому спілкування англійською мовою, сприймання та аналіз надзвичайно великих обсягів інформації набуває все більшого й більшого значення. Англійська мова – це офіційна міжнародна мова бізнесу та торгівлі, інтернету і техніки, науки і туризму. Володіння англійською мовою – це необхідність сьогоdnішнього дня. Отже, загальноприйнято вивчати англійську мову як міжнародний еквівалент спілкування. Тому сьогодні її навчають у дитячих садочках, школах, вузах, на багатьох курсах та тренінгах. Особливістю вивчення англійської мови в початковій школі є вивчення за допомогою гри. Адже у цей час в учнів дуже добре працює пам'ять й креативне мислення та вони спроможні сприймати й запам'ятовувати великий обсяг матеріалу. Отож, вивчення іноземної мови розкриває перед нами нові можливості, робить багатшим наш духовний світ. Реалії сьогодення вимагають від вчителів початкової школи пошуку нових ефективних форм і прогресивних методів навчання, що забезпечують розвиток творчих здібностей учнів, пам'яті, уваги, уяви, уваги [1].

Зазначимо, що навчаючи або працюючи з дітьми молодшого шкільного віку необхідно використовувати різні форми та види ігор на уроках англійської мови. Це ефективний спосіб підвищення якості та продуктивності вивчення іноземної мови. Використання різних форм та видів ігор на уроці підвищує зацікавленість учнів до уроку, зосереджує їхню увагу на головному – мовленнєвих навичках в процесі спілкування під час гри. Ігри допомагають школярам стати творчими особистостями, а також вчать творчо підходити до виконання завдань. І ще такі прийоми роботи сприяють закріпленню мовленнєвих навичок у пам'яті, підтриманню інтересу та активності дітей, бажанню спілкуватися англійською мовою. Ігрові елементи під час навчання допомагають вчителю оживити урок, полегшити процес закріплення мовного матеріалу, зробити навчальний процес надзвичайно цікавим [3].

Звернемо увагу на те, що одним із важливих ігрових елементів на уроці англійської мови є використання пальчикових ігор та вправ. Бо діти швидко втомлюються, стають неуважними, неслухняними й зовсім не реагують на зауваження вчителя. Щодо початкової школи, то пальчикові ігри та вправи тут просто необхідні, і не тільки для зміни виду діяльності. Адже 99 % учнів у початкових класах краще запам'ятовують матеріал тільки в русі, або коли процес запам'ятовування

супроводжується певними діями. Руки, пальці та долоні – це головні органи, що призводять у рух розумову діяльність дитини [2].

Пальчикові ігри та вправи, на думку М. В. Клименко – це інсценівки римованих віршів, історій чи казок за допомогою ритмічних рухів рук, пальчиків та долонь. Головною метою пальчикових ігор та вправ є переключення уваги, поліпшення координації та дрібної моторики рук, що безпосередньо впливає на розумовий розвиток дитини. Результатом є відновлення стійкості уваги, підняття загального тону, підвищення працездатності. Коли вчитель пропонує пальчикову гру чи вправу, то він повинен відразу створити її настрій, правильно та виразно вимовляти кожен звук, заздалегідь продумати всі рухи і одночасно з текстом їх повторювати. Під час повторення віршованих рядків і одночасному русі пальцями у молодших школярів формується правильна вимова звуків, вміння швидко і виразно говорити, вдосконалюється пам'ять, здатність узгоджувати рухи і мову [2].

Пальчикові ігри та вправи можна використовувати для формування фонетичних, лексичних, граматичних навичок та умінь аудіювання, усного мовлення, техніки читання та письма, а також для фізкультхвилинок й рольових ігор.

Щоб використати на уроці пальчикові ігри необхідно провести підготовчу роботу або підготувати наочність для цих пальчикових ігор. Є різні види роботи з пальчиковими іграми. Інколи вчителі можуть використовувати просто самі пальчики, умовно назвавши їх: *father, mother, little a baby, grandmother* та показуючи дітям і називаючи їх. Але інколи цього недостатньо.

Для розвитку фонетичних навичок можна запропонувати ігрові прийоми. Одним із таких ігрових прийомів є *Tongue Twister “Hickory, dickory, dock”*. Необхідно підготувати транскрипційні знаки, які є присутні у скоромовці та використовувати їх під час проведення гри. Потрібно роздати учням ці знаки. Кожна дитина повинна надіти їх на свої пальчики. Вчитель правильно та виразно декламує скоромовку. Як тільки учнічують той чи інший звук, вони піднімають відповідний пальчик-звук. Наприклад: вчитель говорить “*Hickory, dickory, dock*”, в цей час учні піднімають лише ті пальчики-звуки, які воничують (Т: “*Hickory, dickory, dock*”, Ps: [k], [d], [r]). Вчитель обов'язково слідкує за школярами: чи уважно вони його слухають та чи піднімають правильні пальчики-звуки, якічують. Якщо діти допускають помилки, то вчитель обов'язково виправляє.

“*Colours*” – це пальчикова гра для розвитку лексичних навичок. Для цього необхідно підготувати білі паперові пальчики та роздати дітям. Учні ще повинні взяти кольорові олівці, адже вони будуть потрібні під час гри. Вчитель називає кольори, а школярі розфарбовують тими кольорами свої білі паперові пальчики. Наприклад: вчитель каже “*Your thumb is green*”, а дитина розфарбовує великий пальчик зеленим кольором. Вчитель звертає увагу на те, чи знають учні лексику на тему: “*Colours*”.

Є ще надзвичайно цікава гра з пальчиками для формування граматичних навичок. Для цього ігрового прийому нам потрібно підготувати на пальчики паперові знаки-дієслова: *am, is, are* та роздати їх дітям. Учні повинні надіти на пальчики ці знаки. Вчитель називає слова: *he, they, she, we, father, friends*. А діти показують дієслова, які вживаються з тими чи іншими словами.

Для формування умінь аудіювання можна запропонувати таку пальчикову гру. Необхідно роздати учням кубики леґо зеленого та червоного кольору. Ці кубики леґо одіваються на пальчики. Вчитель читає загальновідомі факти, а діти показують

пальчики-кубики лево зеленого кольору, якщо речення відповідає дійсності та пальчики-кубики лево червоного кольору, якщо речення неправильне. Spring is a snowy season. Spring is green. Kyiv is a capital of Ukraine. Tuesday is the first day of the week. Winter is a rainy season. Cow is a domestic animal. A penguin can fly. Sunday is the last day of the week. Summer is hot. Fox is a wild animal. Учитель звертає увагу на те, чи слухняні та уважні учні.

Це цікавий ігровий прийом для розвитку умінь усного мовлення. Для цієї гри потрібно використовувати пальчикові іграшки – членів сім'ї. Необхідно роздати цих членів сім'ї дітям, щоб вони наділи їх на пальчики та ввести їх у мовне середовище. Потім учні говорять вірш “Моя сім'я” та імітують рухи пальчиками: коли сім'я засинає – школярі згинають пальчики, а коли сім'я прокидається – діти розгинають пальчики та рухають долонькою. Вчитель звертає увагу на усне мовлення учнів.

Надзвичайно цікава та пізнавальна пальчикова гра для формування умінь техніки читання. Для цієї гри необхідно підготувати пальчикові наліпки із правилами читання, які діти вже вивчили. Вчитель вимовляє слова, які учні вже вміють читати і знають, а вони на пальчикових наліпках показують правило: T: read, sea, teach. Ps: ea. T: father, mother, brother. Ps: th. T: plane, cake, snake. Ps: a. T: car, star, farm, arm. Ps: ar. T: play, day, ray. Ps: ay. T: rain, paint, grain, plain. Ps: ai. T: thin, thirteen, teeth. Ps: th. Педагог звертає увагу на те, чи учні знають правила читання.

Це хороший ігровий прийом для формування умінь техніки письма. Для цієї пальчикової гри потрібно підготувати слова із пропущеними літерами з теми “Colours” на картках, які учні будуть вставляти та літери-пальчики, які учні будуть показувати на своїх пальчиках. Вчитель роздає учням роздатковий матеріал. Діти вставляють пропущені літери у словах з теми “Colours” та записують ці слова. Ці літери, що вони вставляли – показують на пальчиках. Вчитель звертає увагу на техніку письма учнів.

Це дуже цікава пальчикова гра для рухової активності учнів. Її можна використовувати як фізкультхвилинку. Для цієї гри необхідно скачати відеоролик “Teddy Bear, Teddy Bear”. Вчитель включає учням відео, а вони дивляться цей відеоролик, співають та виконують рухи одночасно із вчителем. Вчитель спостерігає за учнями та звертає увагу на те, чи вони уважні й правильно виконують рухи.

Це надзвичайно цікавий ігровий прийом для рольових ігор. Для цієї пальчикової гри потрібно використовувати пальчикові іграшки – тваринки. Цих тваринок необхідно роздати дітям, щоб вони наділи їх на пальчики. Також потрібно ввести дітей у мовне середовище. Потім учні надягають на пальчики пальчикові іграшки – тваринки та спілкуються між собою. Вчитель звертає увагу на вміння учнів спілкуватися в ролях та вести між собою діалоги.

Отже, використання пальчикових ігор та вправ вчителем є ефективним для дітей молодшого шкільного віку тому, що допомагає не лише зняти втому в учнів, відновити стійкість їхньої уваги та підвищити їхню працездатність, а й покращити координацію та дрібну моторику рук, і найголовніше – зберегти, зміцнити та відновити здоров'я школярів, ще й сформувані в учнів правильну вимову звуків, вміння швидко і чітко говорити, вдосконалювати пам'ять та здатність одночасно узгоджувати рухи і мову.

References

1. Dushnitska, Iryna. 2018. “Vazhlyvist vyvchennia inozemnykh mov u suchasnomu sviti ta rol navchalnoi hry u tsomu protsesi”. *Anhliiska mova ta literatura*, 19-21: 30–35.

2. Klymenko, Mariia. 2018. "Vykorystannia palchykovykh ihor ta vprav". *Anhliiska mova ta literatura*, 1-3: 97–102.
3. Kotkova, Nataliia. 2020. "Ihrovi elementy v navchalnomu protsesi". *Anhliiska mova i literatura*, 1-34: 60–67.

*Анна Філіпчук, студентка факультету
іноземної філології Волинського національного
університету ім. Лесі Українки*

СТРАТЕГІЇ ТА МЕТОДИ ПЕРЕКЛАДУ ТУРИСТИЧНИХ ТЕКСТІВ

Головною особливістю сучасної епохи є значно підвищена інтенсивність людського спілкування у діяльності спрямованій на передачу та отримання певної інформації. У цьому процесі текст є джерелом інформації для комуніканта. Однією із сфер комунікації, поряд з архітектурою, мистецтвом та іншими галузями широковідомими в сучасному світі, є туризм. У зв'язку з невинним розвитком індустрії туризму виникає потреба активного вивчення особливостей туристичних текстів та стратегій їх перекладу.

О. В. Скібіцька дає таке визначення туристичного тексту: «Туристичний текст – будь-який текст, опублікований державним чи приватним органом, який має на меті: надати інформацію для будь-якого туриста (мандрівника, відвідувача визначних місць) чи прорекламувати напрямок (країну, місто, готель, ресторан тощо) та спонукати туристів відвідати його» [6, с. 171].

До туристичних текстів відносяться різноманітні типи текстів, відмінні за своєю тематикою, прагматикою та структурою. Серед них особливо поширені путівники, туристичні брошури, рекламні проспекти, каталоги, програми подорожей та ін. Туристичні тексти мають ряд ознак, характерних для рекламних текстів, тому туристичний текст вважається різновидом рекламного.

Дослідники (В. Н. Комісаров [2], І. С. Алексєєва [1] та ін.) відносять переклад рекламних текстів до одного з найскладніших видів перекладу. Як зазначає І. С. Алексєєва: «У сучасному світі завдання перекладу реклами у звичному розумінні практично ніколи не ставиться. Щоб рекламний текст виконував свою комунікативну функцію, його недостатньо перекласти, він має бути включений до культурного середовища мови перекладу» [1, с. 64].

Відтак, перекладач під час перекладу туристичного тексту має обрати перекладацьку стратегію, яка дозволить максимально повно передати інформацію закладену в тексті оригіналу.

На думку О. С. Гринько та О. П. Матузкової стратегія перекладу є цілеспрямованою когнітивною поведінкою перекладача, що спрямована на вирішення комунікативного завдання перекладу. Вона включає такі невід'ємні компоненти, як певний набір методів, технік і прийомів перекладу, необхідних для досягнення репрезентативності перекладу [5, с. 11]. В найбільш узагальненому та стислому вигляді перекладацьку стратегію можна визначити як порядок та суть дій при перекладі конкретного тексту. І. С. Алексєєва підрозділяє перекладацьку стратегію на три основні етапи: перед перекладацький аналіз тексту, аналітичний варіативний пошук, аналіз результатів перекладу [1, с. 37].

Стратегія перекладу визначається особистісними якостями перекладача, який самостійно на практиці виробляє елементи власної стратегії [2, с. 116].

Труднощами перекладу туристичних текстів є відтворення жанрового різноманіття та особливостей їх структури і композиційної побудови; відтворення балансу інформативності та експресивності. Адже, рекламний текст туристичної сфери часто містить різноманітні стилістичні засоби, які вимагають від перекладача особливої чутливості у розпізнаванні та передачі експресивності, що зближає переклад туристичного тексту з художнім перекладом. Це численні епітети: *"unique charm, bewitching beauty, brilliant rest, dazzling white sandy beaches, sun-drenched part of the country, idyllic landscapes"*. Крім того, в туристичній рекламі можна виявити метафору – *"an oasis of wellbeing, a taste of homeland, historic highlights of Germany"*; гіперболу – *"a spa atmosphere stolen from heaven"*; трансформовані фразеологізми – *"chocolate heaven, Europe's seventh heaven"*.

Перекладачеві потрібно або зберегти стилістичний прийом, або компенсувати його, як це було зроблено в наступному прикладі, де метафора, заснована на слові *"heart"*, була замінена на уособлення: *"Broadway is the bright beating heart of the NYC's performing arts scene. – Яскравий і жвавий Бродвей панує на театральній сцені Нью-Йорка"* [4, с. 140].

Переклад виразних засобів потребує хорошого мовного чуття і творчого підходу. Ряд труднощів граматичного та фразеологічного характеру, може спричинити складнощі при виборі адекватних граматичних рішень під час перекладу. Хоча граматичні перетворення не так часто використовуються при перекладі туристичних текстів, вони важливі, оскільки дозволяють наблизити граматичну структуру перекладного тексту до граматичної норми мови перекладу. Так, при перекладі словосполучення *"we recommend a visit"* очевидно, що правильним буде застосування граматичної заміни іменника на дієслово, оскільки номіналізація, характерна для англійської мови, не притаманна українській мові: «рекомендуємо відвідати». При перекладі словосполучення *«bronze-colored sand – пісок кольору бронзи»* граматична заміна дієприкметника на іменник пояснюється відмінностями у деривації англійської та української мов [6, с. 178].

Подолання труднощів перекладу туристичних текстів можливе, якщо перекладач має знання з туристичного бізнесу, ерудицію у сфері культури, має чудове знання мови та володіє прийомами перекладу. Важливим інструментом при подоланні труднощів перекладу у сфері туризму є багаж перекладацьких відповідностей для термінології, скорочень, одиниць виміру та тематичної лексики. Націленість на реципієнта визначає перекладацькі рішення при подоланні різноманітних труднощів перекладу. Під час перекладу туристичного тексту перекладач має обрати ту перекладацьку стратегію, яка сприятиме найбільш повній передачі когнітивної та експресивної інформації для споживача туристичних послуг. Для передачі когнітивної інформації найбільш характерною є стратегія орієнтована на передачу окремих деталей тексту (фрагментарна), а для передачі емоційно-естетичної інформації – стратегія сконцентрована на передачі основного змісту тексту (сфокусована). Перекладаючи різні типи інформації перекладачеві необхідно вибрати стратегію, яка надалі допоможе вибрати відповідну перекладацьку трансформацію. Залежно від характеру перетворень найбільш поширеними у перекладознавстві є лексичні, граматичні та лексико-

граматичні трансформації. Основними перекладацькими трансформаціями в рамках застосування стратегії орієнтованої на передачу окремих деталей тексту є лексичні трансформації. Для стратегії, яка сконцентрована на передачі основного змісту тексту, більш характерними є граматичні та лексико-граматичні трансформації [3, с. 84].

Аналіз туристичних текстів, які надають інформацію про різновиди відпочинку, екскурсійні тури, країнознавчі відомості, показав, що в рамках фрагментарної стратегії передача окремих деталей тексту є найбільш ефективною завдяки лексичним перекладацьким трансформаціям, зокрема таким як транскрипція, транслітерація, калькування, генералізація, конкретизація, модуляція, додавання, опущення. Найбільш вживаними лексичними трансформаціями в аналізованих нами англійських туристичних текстах є модуляція (25 %), транскрипція (24 %) та калькування (17,5 %). Найменше перекладачі звертаються до використання генералізації (6 %), додавання (5 %) та опущення (4,5 %).

У рамках сфокусованої стратегії передача основного змісту тексту є найбільш ефективною завдяки таким перекладацьким трансформаціям як описовий переклад (35,8 %), заміна частини мови (20 %) та синтаксичне уподібнення (16,7 %). Найбільш вживаними граматичними трансформаціями в аналізованих туристичних текстах є заміна частини мови, синтаксичне уподібнення та об'єднання речень (17,5 %). На лексико-граматичному рівні найбільш використовуваною перекладачем трансформацією є описовий переклад (35,8 %).

Аналіз частотності використання трансформацій дозволив нам дійти висновку в тому, що в роботі з контентом сайтів сфери туризму перекладач не обмежує себе у виборі перекладацьких перетворень, проте найчастішими у використанні виявилися такі трансформації як модуляція, транскрипція та описовий переклад. Одним з найважливіших завдань при перекладі реалій є збереження та передача колориту вихідного тексту [6, с. 184].

З метою оцінки якості перекладу нами було проаналізовано англійські та українські туристичні тексти і їх переклади, взяті з офіційних туристичних сайтів. Переклади англійських текстів, які з точки зору перекладацької стратегії в аналізованих текстах є зразковими, свідчать про те, що професійний перекладач, обравши перекладацьку стратегію – збереження прагматичної складової оригінального тексту при конвенційності форми тексту щодо нової лінгвокультури виконує своє «комерційне» завдання – підвищити популярність дестинації і збільшити кількість клієнтів. Аналіз аналогічного за якістю перекладу тексту з української мови на англійську дозволяє підтвердити, що незалежно від напрямку перекладу єдиною вірною є перекладацька стратегія, націлена на прагматичну адаптацію змісту та трансформацію синтаксису при збереженні емотивної та експресивної складової. Однак, більшість перекладних текстів не відповідає багатьом вимогам: у них допущені мовні, мовленнєві, прагматичні та змістовні помилки. Порушення різних мовних норм (лексичних, граматичних, орфографічних, пунктуаційних) зазначені у багатьох текстах перекладів, ілюструють проблеми, пов'язані із складанням якісного вихідного та перекладного текстів, а також свідчать про недооцінку автором тексту такої важливої складової іміджу туристичної дестинації, як мовна привабливість. Наведемо кілька прикладів перекладів з помилками в лексичній комбінації та граматичному узгодженні, які зумовлені калькуванням вихідного тексту.

«*The exclusive is included. – Ексклюзивне включено*» (пропонований коректний переклад: **ексклюзивні зручності та послуги**).

Facilities and service. – Оснащення номерів (пропонований коректний переклад: **послуги та зручності**).

2 *Студії* – 2 *Studios* (коректний переклад: **2 Studio Rooms**) [4, с. 143].

Отже, стратегія перекладача, який працює над перекладом туристичних маркетингових текстів, повинна бути націлена на створення такого тексту, який сприйматиметься потенційним покупцем не як переклад іншомовного тексту, а як оригінальний текст. Для даного типу та жанру тексту застосування перекладацької стратегії, у більшості випадків, полягає у створенні нового тексту з певними стилістичними маркерами та образними характеристиками, що потребує зміни форми та структури іншомовного тексту

References

1. Alekseeva, Iryna. 2008. *Tekst y perevod. Voprosy teorii*. Moskva.
2. Komissarov, Vilen. 2000. *Teoriya perevoda (lynhvystycheskye aspekty)*. Moskva: Vysshaia shkola.
3. Matuzkova, Olena. Hrynko, Olha, Horbatiuk, Natalia. 2020. *Stratehii ta analiz v ysnomu ta pysmovomu perekladі. metod. posib*. Odeskyi nats. un-t imeni I. I. Mechnykova. Odesa: ONU.
4. Neborskaia, Vera. 2011. *Yazykovaia lichnost i stili myshleniia*. Monohrafiia. Saarbrücken: «LAP Lambert Academic Publishing GmbH & Co. KG».
5. Novozhylova, Anna. 2015. «Stratehii perevoda tekstov tyristicheskoho diskursa (na materiale saita otelia)». *Sovremennye issledovaniia sotsialnykh problem*, 8: 138–149.
6. Skibitska, Olena. 2008. «Peredacha kulturno-markovanoi leksyky pry perekladі turystychnykh tekstiv». *Naukovyi visnyk Chernivetskoho universytetu. Hermanska filolohiia*, 408-409: 171–185.

*Анна Хилюк, студентка факультету
іноземної філології Волинського національного
університету ім. Лесі Українки
Ольга Василенко, канд. філол. наук, доцент
кафедри практики англійської мови Волинського
національного університету ім. Лесі Українки*

СФЕРИ ПРОНИКНЕННЯ АНГЛІЦИЗМІВ В УКРАЇНСЬКУ МОВУ, ПОЗАМОВНІ ПРИЧИНИ ЇХ ПОШИРЕННЯ

Динаміка змін у суспільному житті значно впливає на динаміку мовних явищ. Англійська мова протягом усього часу свого існування має міцні зв'язки з іншими індоєвропейськими мовами, якими розмовляє третина людства в усьому світі. Процес запозичення є властивим для кожної мови і не менш значущим для лексичного складу української, тому ця тема завжди привертає увагу науковців і розглядається як актуальна. Вона має достатньо цікавого матеріалу для проведення досліджень, але ще далеко не вичерпана.

Кінець ХХ - початок ХІ ст. став часом неймовірного розширення політичних, економічних та культурних зав'язків України з англійськими країнами. Це спричинило

посилення надходження в українську мову чужомовної лексики для найменування нових явищ, наявних в англомовній світовій практиці [2].

Метою дослідження є виявлення основних закономірностей використання англіцизмів у різних сферах сучасного українського суспільства, а також аналіз позамовних причин запозичення лексем англомовного походження у сфери діяльності української мови і визначення напрямків, у яких вживання англіцизмів найбільш розповсюджене.

Кінець ХХ століття – переломний момент історії української мови, який характеризується двома процесами: 1) розширенням сфер вживання української мови у зв'язку з набуттям нею реального статусу державної; 2) збільшенням питомої ваги іншомовних елементів в активній лексиці, причиною якого є посилення взаємодії з країнами Заходу. Такий процес зумовлений політичними та соціально-економічними факторами і провідною роллю спочатку Великобританії, а потім США на міжнародній арені після Другої Світової війни [3].

Найуживанішими англійськими запозиченнями в українській мові у ХІХ–ХХ ст. є лексеми у сферах суспільних відносин, спорту та судноплавства, що закономірно відбиває значну світову роль Великобританії у цих галузях. Друга за кількістю група запозичень – у галузях техніки, фізики, біології, хімії, культури і мистецтва. Найменше лексичних одиниць англійського походження виявлено у спеціальних галузях: фотографії, філософії, педагогіки, журналістики [4].

У наші дні англійська мова є засобом міжнародного спілкування, а передусім – мовою провідних засобів масової інформації: великих радіо- та телекомпаній, світової мережі Internet, багатьох газет та журналів. Щоденне постійне теле- й радіомовлення пропонує рекламу численних закордонних товарів, нерідко таких, для позначення яких в українській мові бракує слів. Через це в мові відбувається запозичення безпосередньо з англійської мови усно-писемним шляхом [2].

Останнім часом з'явилося багато слів на позначення різних елементів одягу, які можуть іноді паралельно вживатися з уже існуючими назвами або ж відбивати нові досягнення у сфері моди: *боді, ті-шот, гріндерси, топ, трентч, кардіган* тощо; у культурній сфері спостерігаємо особливо багато запозичень у зв'язку з великою популярністю масової культури західних країн. До них належать такі слова, як *шоу-бізнес, промоушн, рімейк, ремікс, кліп-мейкер, постер, фан-клуб, сингл, саунд-трек* тощо [3].

До немовних причин відносять такий важливий фактор як вплив стереотипного сприйняття інших країн, їхнього стилю життя пересічними громадянами. Наприклад, популярними серед молоді зараз є такі англіцизми як *світшот* (англ. *sweatshirt*) – бавовняний спортивний светр; *худи* (англ. *hood – каптур*) – светр з м'якого бавовняного трикотажу, з каптуром; *тімберленди* (англ. *timberland*) – взуття американської фірми *The Timberland Company*; *чокер* (англ. *choker – душитель*) – нашийна прикраса у вигляді смужки, яка тісно прилягає до шкіри; *вейп* (від англ. *vape*) – електронна сигарета; *барбершоп* (англ. *barbershop*) – чоловіча перукарня і т. д. [1].

Сильного впливу зазнала також молодіжна культура. Виникнення жаргону з використанням англомовних запозичень є результатом не стільки експансії самої англійської мови, скільки популяризацію західного способу життя, бажання молодих людей бути схожими на героїв популярних кінофільмів, телепередач, а звідси – часто спостерігається механічне перенесення англійських лексем на український ґрунт. У жаргонізованому мовленні сучасної молоді людини можна помітити кілька лексем-англіцизмів, які вона використовує постійно, інші ж перебувають на перефії. Так, лише невелика кількість жаргонізмів відображає фонетичну систему відповідних

англійських лексем: *крейзи* “ненормальний” – *crazy* [kreizi], *пати* “вечірка” – *party* [pa:ti] і т. д., більшість же відображає швидше звукову форму англійців: *мен* “чоловік” – *man* [maen], *супер* “відмінний” – *super* [sju:pə] та інші [3].

До запозичень у сфера комп’ютерних технологій та побуту належать такі слова, як *байт*, *біт*, *блюмінг*, *браузер*, *бульдозер*, *буфер*, *веб-сторінка*, *відеоплеєр*, *грейдер*, *диск*, *диспетчер*, *дисплей*, *драйвер*, *ескалатор*, *імейл*, *інтернет*, *каупер*, *кіберпростір*, *комбайн*, *комп’ютер*, *конвеєр*, *крекінг* [2].

Як наслідок, у зв’язку з стрімким розвитком наукових технологій та зростом комп’ютерної мережі Інтернет, майже усі мови відчувають міцний вплив англійської мови. Отже, кількість англійців в цих мовах зростає з кожним роком.

Всього за кілька років до складу активної лексики української мови увійшли слова англійського походження, що не тільки позначають нові явища культурного та суспільного життя, а й витісняють власні елементи з аналогічним чи близьким значенням. Це знаходить свій вияв у всіх сферах життя, зокрема: в економічній та соціально-політичній сферах загального вжитку набули слова, що позначають різноманітні явища нової для України соціально-економічної формації, на побудову якої зорієнтоване наше суспільство: *менеджмент*, *бізнес*, *бізнесмен*, *траст*, *прайс*, *ділер*, *маклер*, *імпічмент*. Це дуже важлива частина запозичень, оскільки має інтернаціональний характер і відбиває наслідки процесів глобалізації України [3].

Отже, згідно з результатами дослідження, проникнення слів іншомовного походження тісно пов’язане з історією нашого народу, що на різних етапах формування та розвитку власної державності вступав у багатоманітні відносини з іншими народами світу. Англійці зустрічаються у найрізноманітніших тематичних групах, а україномовне радіо і телебачення подають велику кількість запозичень, які значно змінили словниковий запас нашої рідної мови. Таким чином, спостерігається активізація нових слів і подальше збагачення лексики за рахунок англійських запозичень з різних областей побуту, торгівлі, науки, політики.

References

1. Molotkina, Yuliia. 2016. Movni ta pozamovni prychny pronyknennia anhlitsyvmiv u suchasnu ukrainsku movu. *Sotsium. Dokument. Komunikaatsiia*. 2016. Vyp. 2. S. 112–124. URL: <https://sdc-journal.com/index.php/journal/article/download/102/76/>
2. Pysarenko, M., Polishchuk, P. Sfery pronyknennia anhlitsyvmiv v ukrainsku movu. Komunalnyi zaklad «Navchalno-vykhovnyi kompleks: zahalnoosvitnia shkola I-III stupeniv-himnaziia № 23 Vinnytskoi miskoi rady». Vinnytsia. URL: <http://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/27768/7869.pdf?sequence=3>
3. Chernikova, Lidiia. Smilyk, Tetiana. 2009. Anhlitsyvmiv v suchasni ukrainskii movi. *Voprosy dukhovnoi kultury*. Fylohicheskyye Nauky. S. 129-133. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/34810/36-Chernikova.pdf?sequence=1>
4. Iaroshenko, Mykola. 2012. Anhlitsyvmiv v ukrainskii movi XIX-XX stolit. *Ukrainoznavchiy almanakh*. 2012. N 9. S. 207–209. URL: http://www.irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=Ukralm_2012_9_56

Орислава Хомич, студентка факультету іноземної філології Волинського національного університету ім. Лесі Українки

ПРАГМАСТИЛИСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ У МЕДІА-ТЕКСТАХ (НА МАТЕРІАЛІ АМЕРИКАНСЬКИХ ЗМІ)

Фразеологічні одиниці це не прості словосполучення, що мають вільні значення компонентів, тому під час їх перекладу можна зіштовхнутися з низкою труднощів. Медіатексти виконують роль передавачів або ретрансляторів фактів та думок про ці факти за допомогою використання тих засобів виразності, що здійснюють вплив на свідомість читача або слухача.

Прагматичні, функціональні та комунікативні аспекти постійно перебувають у взаємодії, що дозволяє медіатекстам значною мірою здійснювати вплив на громадську думку та свідомість особистості. Враховуючи це, доцільно сформулювати мету дослідження, яка полягає в аналізі прагмастилістичних особливостей перекладу фразеологізмів у медіатекстах та визначенні характерних конотацій фразеологічних одиниць в залежності від ситуації мовлення та контексту.

У цій роботі розглянемо кілька прийомів перекладу фразеологічних одиниць, серед яких: підбір еквівалента, підбір аналога, описовий переклад, лексичний переклад, контекстуальний переклад, антонімічний переклад, калькування та цілісне перетворення. Проаналізуємо застосування цих прийомів на матеріалі, зібраному з американських ЗМІ, що доступні в Інтернеті — «The New York Times», «The Washington Post», «New York Post», «Bloomberg», «Forbes».

Розпочнемо з прийому «підбір еквівалентів», у якому еквіваленти можна поділити на повні та часткові. Для повних еквівалентів характерним є збіг з фразеологізмами перекладної мови за всіма характеристиками: семантика, стилістичне забарвлення, образність, компонентний склад граматичної структури [2]. Часткові еквіваленти характеризуються невеликими відмінностями щодо вираження фразеологізмів тотожної семантики.

Кількість еквівалентів в українській та англійській мовах незначна, тому часто виникає потреба шукати аналоги фразеологізмів, які передавали б той самий зміст, але були б засновані на інших образах. Наприклад: *The appointment of Anthony Scaramucci, a financier and broadcaster, to the top communications job was the final straw.*

Призначення Ентоні Скарамуччі, фінансиста і телеведучого, на посаду керівника із зв'язків з громадськістю стало останньою краплею. (з сайту «The Washington Post») [6].

У наведеному прикладі відбулася часткова фразеологічна заміна на основі іншого метафорично образу. Адже англійське слово «straw», що перекладається як «солома» було замінено на слово «крапля». Повним еквівалент можна вважати, коли відбувається повна заміна фразеологічних елементів вихідної мови.

Описовий переклад характеризується особливою лексичною заміною з доповненнями, коли значення фразеологізму передається завдяки вільним словосполученням із залученням описів, порівнянь, пояснень [1]. Описовий переклад застосовують тоді, коли мова перекладу не має еквівалентів та аналогів фразеологічних одиниць оригіналу.

Лексичний переклад або заміну використовують, коли у вихідній мові поняття позначено фразеологічною одиницею, а у мові перекладу – лексемою [3]. До прикладу, фразеологізм *to cast the blame* перекладено як *бути винним*: *What on Earth happened to*

stocks? Here's where to cast the blame. Що сталося з акціями у світі? Нам відомо, хто **винний** (з сайту «Bloomberg») [10].

Під час контекстуального перекладу відбувається підбір фразеологізму, що має контекстуальну відповідність та логічно пов'язаний з фразеологізмом вихідної мови, однак має інше словникове значення [4]. Наприклад, фразеологізм *to stand in one's way* при перекладі можна передати наступним чином: *Moving around is good for young people, but governments stand in their way*. *Можливість подорожувати світом цікавить молодь, однак влада, як кістка в горлі, перебиває їм кисень* (з сайту «The New York Times») [8].

Антонімічний переклад використовують під час перекладу фразеологічної одиниці вихідної мови, замінюючи фразеологізмом, що має протилежну семантику. Також можливе трансформування ствердних конструкцій в негативні та навпаки.

Because the people who are rolling in money certainly are.

Тому що завжди є люди, в яких грошей кури не клюють. («New York Post») [9].

Це яскравий приклад застосування антонімічного перекладу, оскільки фразеологізм «*rolling in money*» означає «купатися в грошах», що є протилежним до українського фразеологізму «*грошей кури не клюють*».

Калькування використовують у випадках, коли фразеологізм вмотивовується значенням його складових. За допомогою калькування вдало передається образна характеристика фразеологічної одиниці, відтворюється унікальність авторського стилю і практично мінімізуються стилістичні втрати. Наприклад: *Researching the field is not only ordeal, але also often a wild goose chase - tons of work with zero payoff*. У цьому реченні з метою збереження національного колориту цілком доречно використання калькування, тим більше, що в цьому ж реченні автор пояснює значення фразеологізму: *Дослідження цієї сфери є не тільки важким випробуванням. Дуже часто воно нагадує погоню за дикими гусями – тонна зусиль та нульова користь.* (З сайту «Forbes») [7].

Цілісне перетворення застосовується у тих випадках, коли значення фразеологізму не вдається визначити, відштовхуючись від семантики окремих слів.

Здійснений аналіз дозволяє переконатися, що кожний конкретний випадок стратегії перекладу є варіативним і на перекладацьке рішення має вплив чималий ряд факторів. До них відносяться особливості вживання фразеологічної одиниці у певному контексті, її емоційно-експресивне забарвлення, семантику та структуру.

Під час вибору способу перекладу фразеологічної одиниці необхідно спиратися на особливості контексту з урахуванням усіх показників творення фразеологізма, у тому числі стилю та колориту. Однак через публіцистичну спрямованість журналістських текстів прагнення до точного фразеологічного перекладу не завжди є ключовою вимогою.

References.

1. Anthony Scaramucci is how you got Trump. Washington Post. URL: <https://www.washingtonpost.com/outlook/2019/08/15/anthony-scaramucci-is-how-you-got-trump/> (дата звернення: 20.09.2022).
2. Applying For Private Scholarships: No Longer A Wild Goose Chase. Forbes. URL: <https://www.google.com/amp/s/www.forbes.com/sites/annefield/2015/08/30/applying-for-private-scholarships-no-longer-a-wild-goose-chase/amp/> (дата звернення: 20.09.2022).
3. Demska-Kulchytska O. M. Frazeolohiia. Kyiv : Vydavnychy dim «Kyievo-Mohylianska akademiia», 2008. 74 s.

4. Denysova A. S. Yavyshche variantnosti ta synonymii u frazeolohii. Filolohichni nauky. 2015. Vypusk 40. Naukovi pratsi Kamianets-Podilskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Ohiiienka. S. 63–67.
5. Hordiienko K. O. Metodyka vykladannia u navchanni inshomovnykh frazeolohichnykh zvorotiv studentiv fakultetu inozemnykh mov. Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Serii : Filolohiia. 2018. Vyp. 37 (2). S. 51-54.
6. Korunets I. V. Teoriia i praktyka perekladu (aspektnyi pereklad) : Pidruchnyk. Vinnytsia : «Nova Knyha», 2003. 448 s.
7. Major Covid Holdouts in Asia Drop Border Restrictions. The New York Times. URL: <https://www.nytimes.com/2022/09/23/world/asia/asia-travel-reopening-japan-taiwan-hong-kong.html?searchResultPosition=8> (дата звернення: 20.09.2022).
8. 'They did what they did': Hochul sees \$637M 'pay-to-play' as no big deal. New York Post. URL: <https://nypost.com/2022/09/23/ny-gov-kathy-hochul-on-637m-alleged-pay-to-play-scheme/> (дата звернення: 20.09.2022).
9. What on Earth Happened to Stocks? Here's Where to Cast the Blame. Bloomberg. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2018-02-06/what-on-earth-happened-to-stocks-here-s-where-to-cast-the-blame> (дата звернення: 20.09.2022).
10. Zhuravel M. Istoriiia i stan doslidzhennia anhliiskoi ta ukrainskoi frazeolohii. HUMANITY, COMPUTERS AND COMMUNICATION (HCC 2015), 22–24 April 2015, Lviv, Ukraine. S. 170–172.

*Діана Черняшук, студентка факультету
іноземної філології Волинського національного
університету ім. Лесі Українки*

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ-ПРОЄКТІВ ДЛЯ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Досить актуальним в освітньому процесі сьогодення стає використання новітніх прийомів і методів, що допомагають учням формувати їхні вміння самостійно здобувати нові знання, збирати усю необхідну інформацію, висувати різні гіпотези, робити ґрунтовні висновки. На сучасному етапі в початковій школі це вирішується за допомогою організації різноманітної проєктної діяльності адаптованої до початкових програм школярів сучасної початкової школи.

Використання методу проєктів для розвитку креативного мислення школярів привернуло увагу як вітчизняних дослідників: Г. Бритикової, І. Єрмакова, Л. Котелянця, К. Мелашенка, О. Пометуна, Л. Пироженка, О. Тягло, П. Цимбала, Г. Фенченко, так і зарубіжних вчених Р. Грейді, Ф. Джулі, Дж. Гілфорда та С. Ланга.

Мета дослідження: проаналізувати застосування методу проєктів для розвитку креативного мислення учнів початкової школи.

Застосування методу проєктів для розвитку креативного мислення учнів початкової школи становить основу проєктного навчання, сенс якого полягає у створенні спеціальних умов для кращого самостійного засвоєння школярами навчального матеріалу в процесі виконання проєктів.

Метод проєктів – метод, який зосереджується на різноманітних навчальних заходах, при яких школярі можуть знайти себе, працюючи та практикуючись разом над

конкретною проблемою, предметом чи темою у відкритих дискусіях та обміні освітнім досвідом, прогресивними освітніми думками та демократичними ідеями. Крім того, учні можуть виявити та розвинути своє креативне мислення та інші здібності, ділячись один з одним у цих навчальних проєктах [3].

В свою чергу Дж. Гілфорд описав творче мислення як «ієрархію, що складається з ряду розумових здібностей і процесів, які відрізняються залежно від контексту» [4]. Розумові здібності, визначені ним:

– плавність – здатність виробляти велику кількість відповідних відповідей за певний час на дану ситуацію чи проблему;

– гнучкість – здатність продукувати велику кількість різноманітних ідей;

– оригінальність – здатність продукувати незнайомі та незвичайні ідеї.

Удосконалення здатності кожного окремого учня визначати і реалізовувати спільну/загальну мету роботи та знаходити оптимальні шляхи її досягнення; вміння розподіляти функції і ролі у спільній діяльності; проведення взаємного поступового контролю; вирішення конфліктів, ураховуючи усі інтереси сторін команди; співпраця – основна мета проєктної діяльності сучасної початкової школи [1].

Власне у початковій школі закладаються основи сучасної проєктної діяльності учня, які надалі, поступово, в процесі навчання розвиваються та поглиблюються в міру дорослішання і усвідомлення учнем своїх професійних, соціальних і громадянських потреб і обов'язків.

Метод проєктного навчання – це метод, навчаючись за яким, учні, певний час досліджуючи і реагуючи на справжні, цікаві та складні питання, отримують потрібні знання та навички. Згідно вчень дослідників, навчання на основі проєкту передбачає:

✓ застосування знань та навичок для вирішення сучасних проблем у нашому реальному світі;

✓ підвищення рівня відповідальності учнів за свій обсяг роботи, що виконувався;

✓ виконання вчителями ролей тренерів та фасилітаторів дослідження, проведення рефлексії;

✓ активна робота учнів у парах або групах для розвитку креативного мислення [2].

У 2006 році Project Management Institute (PMI) Northern Italy Chapter (NIC) запустив навчальну програму щодо проєктних методів у школі, яка спочатку була реалізована в початковій школі. Уже в 2007 році цей експеримент впроваджено шляхом правильного методичного набору, що цілком відповідає методології управління проєктами. Відповідно до цього структура методики була розділена на певні секції:

– опис концепції, її цілі та конструкція;

– ядро, містить повну інформацію про метод розробки проєкту;

– навчальні матеріали для попередньої підготовки вчителів і учнів;

– використання інструментарію методу проєктів;

– ілюстрація декількох проєктів, що можуть проводитися в початковій школі [6].

Планування навчального проєкту відбувається в декілька етапів:

✓ визначаються навчальні цілі;

✓ заплановується «що робити» і «як робити»;

✓ планується, спосіб публічної презентації отриманих результатів проєкту [5].

Звідси випливає, що шанси на те, що учні стануть творчими особистостями різко збільшуються:

- виявлення з перших років навчання в школі спеціальних навичок і орієнтація їх на додаткову діяльність;
- використання методів стимулювання творчості;
- використання креативних вправ та ігор;
- міждисциплінарність та навчання шляхом співпраці;
- заохочення до висловлення власної точки зору та взяття на себе відповідальності;
- стимулювання конструктивної конкуренції між учнями.

Отже, можемо сказати, що метою навчального проєктування в початковій школі є створення вчителем таких умов під час освітнього процесу, за яких його результатом є індивідуальний досвід проєктної діяльності кожного учня та розвиток його креативного мислення.

References

1. Na urok [Electronic recourse]. – Mode of access: <https://naurok.com.ua/proektna-diyalnist-u-pochatkoviy-shkoli-263109.html>.
2. Proektna tekhnolohiia. Pochatkovi klasy [Electronic recourse]. – Mode of access: <https://sites.google.com/site/skilnijekspres/dla-vciteliv/proektna-tehnologia-pochatkovi-klasi>.
3. Grady R., & Julie, F.H. (2007). *The project method in agricultural education: Then and now*. Journal of Agricultural Education, 48 (3), 46-56.
4. Guilford J. P. (1959). *Personality*. New York: McGraw Hill.
5. Langa C. (2014). *Social Media Impact on Primary Education Cycle Childrens secondary socialisation*, The International Scientific Conference Learning and Software for Education; Bucharest 3: 256-261. Bucharest: «Carol I» National Defence University.
6. Northern Italy Chapter [Electronic recourse]. – Mode of access: <https://www.pmi.org/membership/chapters/europe-middle-east-africa/italy/northern-italy-chapter>.

*Юлія Чукас, студентка факультету
іноземної філології Волинського національного
університету ім. Лесі Українки*

ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ФОРМУВАННІ АНГЛОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ

Сучасний навчально-виховний процес постійно зазнає якісних змін. Комп'ютеризація освітньої діяльності уможливує перехід від традиційного навчання, де вчитель з посібником в руках подає нову інформацію та перевіряє її засвоєння за допомогою сотень контрольних робіт, до новітнього, де він виступає свого роду медіатором між інтерактивними формами навчання та учнями, які самостійно відкривають шлях до нових знань. Саме тому дослідження ефективності впровадження в освітню діяльність мультимедійних технологій, зокрема у процес формування комунікативної компетентності учнів на уроках іноземної мови в основній школі, є на часі.

Мультимедійні технології – це сукупність сучасних технологій обробки, збереження та передачі інформації за допомогою мультимедійних засобів (проекторів,

комп'ютерів, телевізорів, відеозаписів або аудіоповідомлень, віртуальної реальності), що в одному цифровому поданні поєднують текст, звук, графіку, фото та відео [2].

Керуючись Концепцією впровадження медіаосвіти в Україні [1], методологічну основу використання мультимедійних технологій на уроках англійської мови становлять праці П. Пардеде [3], О. Пінчук [4], М. Шемуди [5]. Існування широкого спектру мультимедійних технологій демонструє різноманітність підходів до їх класифікації: 1) лінійні (аудіозаписи, уривки фільмів чи інші відео), нелінійні (навчальні онлайн-ігри) та комбіновані (презентації); 2) синхронної (вебінари) та асинхронної (листування за допомогою електронної пошти, ведення дискусії на форумі) взаємодії; 3) навчальні (для презентації навчального матеріалу з урахуванням рівня існуючих знань та особистих інтересів), діагностичні (для визначення рівня поточних знань і перевірки засвоєння поданої інформації) та ігрові (поєднують навчальну діяльність та ігри задля подачі нової інформації або ж перевірки підготовленості учнів до заняття).

Опрацювання низки педагогічних, психологічних та методичних джерел, тематично-календарних планувань, навчальних програм і навчально-методичних комплексів, підручників, навчальних посібників і хрестоматій, онлайн-платформ та інструментів, електронних матеріалів і педагогічного програмного забезпечення уможливило виокремлення найбільш дієвих засобів мультимедійних технологій, а саме: мультимедійних презентацій, мультимедіа-тренажерів, мультимедійних електронних комплексів та мультимедійних ресурсів мережі «Інтернет».

Як засвідчують результати наукової розвідки, використання мультимедійних технологій на уроках англійської мови сприяє більш ефективному формуванню англійської комунікативної компетентності учнів у порівнянні з традиційним навчанням та має ряд переваг. По-перше, мультимедійні технології значно підвищують зацікавленість учнів у здобутті нових знань з англійської мови та реалізації наукової діяльності. По-друге, сприяють формуванню самомотивації, креативного мислення і самостійності. По-третє, зменшують навантаження, покладене на вчителя, та значно збільшують його арсенал методів подачі, засвоєння та контролю знань навчального матеріалу.

Завдяки впровадженню мультимедійних технологій якісних змін зазнають базові компоненти змісту навчання англійської мови (аудіювання, читання, говоріння, письмо), а також мовні та мовленнєві навички учнів: покращується вимова і навички слухання, значно збагачується словниковий запас, пришвидшується процес розвитку навичок письма та підвищується рівень знань граматичного матеріалу за рахунок миттєвого зворотного зв'язку. Окрім цього, мультимедійні технології забезпечують розвиток умінь вільного користування комп'ютером та іншими технологічними новинками.

На особливу увагу заслуговує проведена експериментальна перевірка доцільності використання мультимедійних технологій задля ефективного формування англійської комунікативної компетентності учнів основної школи. Експериментальною базою дослідження став Золочівський ЗЗСО І-ІІ ступенів «Школа радості». Загальна кількість учнів, залучених до експерименту, становить 62 особи. Завдяки отриманим спостереженням за процесом вивчення англійської мови розроблено комплекси вправ із використанням мультимедійних технологій для формування таких англійських

компетентностей, як продукування усного та писемного мовлення, розвиток зорового сприйняття та сприйняття навчальної інформації на слух, а також сформовано списки онлайн-ресурсів для саморозвитку і самостійного формування в учнів навичок аудіювання, читання, говоріння та письма. Отримані матеріали використовувались задля експериментального впровадження у навчальний процес. Учні експериментальних класів зазначили, що основними факторами, які підвищили їх рівень знань з англійської мови, були: вміло структуровані та інформаційно наповнені таблиці, які містили посилання на всі матеріали, використані на уроці; легка доступність завдань, тестів і вікторин та їх привабливий зовнішній вигляд; можливість коригування темпів опрацювання нового матеріалу та його використання на практиці.

Таким чином, аналіз результатів проведеного експерименту дозволяє стверджувати, що впровадження мультимедійних технологій на уроках англійської мови дає позитивні результати для удосконалення навичок читання, аудіювання, говоріння і письма. Учні експериментальної групи краще справляються з виконанням завдань за умови систематичного вивчення навчального матеріалу та контролю знань. Мультимедійні засоби викликають в учнів більший інтерес до навчального процесу, сприяють їх вмотивованості й зацікавленості, що в кінцевому результаті забезпечує підвищення рівня сформованості англійської комунікативної компетентності.

References

1. Kontsepsiia vprovadzhennia mediaosvity v Ukraini. Skhvaleno postanovoiu Prezydii Natsionalnoi akademii pedahohichnykh nauk Ukrainy 20 travnia 2010 roku, protokol № 1-7/6-150 [Electronic resource]. Mode of access: http://osvita.mediasapiens.ua/mediaprosvita/mediaosvita/kontsepsiya_vprovadzhennya_mediaosviti_v_ukraini/
2. Korchevskyi, B. B., & Dyakova, V. V. 2010. "Multymediini tekhnologii v navchanni. Stvorennia navchalnykh videofilmiv". *Visnyk Vinnytskoho politekhnichnoho instytutu*, 3: 118–123.
3. Pardede, P. 2017. Factors Attributed to Contradictory Research Findings in Print Reading vs. Digital Reading Effectiveness: A Literature Review. In: PROCEEDING English Education Department Collegiate Forum (EED CF) 2015-2018. Jakarta: UKI Press.
4. Pinchuk, O. P. "Vykorystannia multymediinykh produktiv u systemi zahalnoi serednyoi osvity" [Electronic resource]. Mode of access: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/download/170/156>
5. Shemuda, M. 2018. "Zastosuvannia multymediinykh tekhnologii u navchanni inozemnykh mov". *Teoretychna i dydaktychna filolohiia. Seriya: Pedahohika*, 28: 182–191.

*Olena Shyika, студентка факультету
іноземної філології Волинського національного
університету ім. Лесі Українки*

EXPLORING THE COMPONENTS OF TRANSLATOR'S COMPETENCE

Language is the basis of translation, for this reason, the translator must be fluent in the language, and know its structure, rules, grammar, and appropriate use of words in the right context, which means being familiar with the whole theory of the language. For a comprehensive interpretation of the original text and the production of a translation, an understanding of these systems and even some psychophysiological abilities is essential.

The translation is about language, both verbal and non-verbal language. Here, theories regard to linguistics or language must be grown deeply in the translator's mind. Even translation theories must draw upon the general theory of language [1]. There are at least three major functions of language proposed by Bühler they are: expressive, informative, and vocative [2]. According to Remarque, the mind of the creator of the text is a central part of the expressive function. Another function of language, as Remarque explains, is informational, characterized by facts, subject matter, general external situation, and message theory, which is the field of language. The readership, namely the addressee, is the basis of the vocative function, this includes advertising, propaganda, and persuasive letters. The translator's language competence includes high-level knowledge of not one, but two languages. The knowledge of the theory of the native language, and the ability to compare it with another in terms of structure and grammar is a factor in producing a meaningful and correct translation. For the translator, the scope and goals of communication, the choice, and the method of using language means are largely set by the original and do not depend on his desire. Therefore, the translator must have comprehensive linguistic competence, both receptively and productively, in both languages involved in the translation process [3]. The translator needs to consider all ranks of the language (lexical, phrasal, clausal, sentence, and discourse). For a specific purpose, some levels may be missed during translation.

Language is an integral part of the culture; the translator must be familiar with all aspects of the manifestation of cultural background during translation. Any text of translation contains the cultural identity and social laws that are inherent in a particular people's community. A translator must have cultural competence in both the source language and target language [4]. Cases of non-equivalent vocabulary create a cultural and linguistic picture of the world. The cultural (conceptual) picture of the world is a reflection of the real picture through the prism of concepts formed on the basis of a person's ideas, received with the help of the senses, and passed through his consciousness, both individual and collective [5]. The translator should pay special attention to idiomatic expressions, because in most cases there is no direct equivalent in the language of translation.

The translator must be aware of the meaning of gestures, because gestures have a cultural connotation, carrying different concepts for each nation. Paralanguage refers to the non-verbal elements of communication used to modify meaning and convey emotion. Paralanguage may be expressed consciously or unconsciously, and it includes the pitch, volume, and, in some cases, intonation of speech [7].

The cultural competence of a translator includes knowledge of the political situation in a particular country. This aspect significantly influences the creation of a translation, for example, due to censorship in the state or condemnation of certain political views, the translator is forced not to use certain words or to avoid translating politically biased fragments. By its nature, the translator is a mediator between cultures, including the political one, which means that he/she should not support any of the political parties.

Summing up the abovementioned positions we could claim that the translator must appreciate the language and culture of the nation in which he/she specializes. The constant interest of a specialist in the field of improving his/her knowledge in both linguistic and cultural aspects increases his professional competence. The background of knowledge plays a significant role, which means that the translator must have an understanding of other areas of human activity outside of linguistics. Knowledge of terms, stable phrases, and the ability to describe the process in a particular area are indicators that the translator is comprehensively developed. Vigilance and attentiveness as personal traits of a translator apply not only to simultaneous translation when a specialist needs to grasp every word but also to work with written translation. The translator should pay special attention to even the smallest details, which may contain key ideas and can change the whole essence of the message. No less important is the translator's ability to take responsibility for his work. This aspect is related to the skill of being attentive, but it has a deeper meaning, which is the consequence, namely, the significance of the translation.

References

1. Baker, Mon and Malmkjaer, Kirsten. 2001. *Routledge Encyclopedia of Translation Studies*. Routledge Taylor and Francis Group.
2. Newmark, Peter. 1988. *A Textbook of Translation*. Prentice Hall.
3. Komissarov, 1990 Komissarov, V. N. 1990. *Teoria perevoda (lingvisticheskie aspekty)*. Moskva.
4. Kastberg, Peter. 2007. "Cultural Issues Facing the Technical Translator". *The Journal of Specialized Translation*, Issue 8.
5. Ter-Minasova, S. G. 2000. *Yazyk i mezhkulturnaya kommunikatsiya*. Moskva.
6. Wong D., Shen D. 1999. "Factors Influencing the Process of Translating". *Meta*. 1: 1–22.
7. Paralanguage. *Academic Dictionaries and Encyclopedias*. URL: <mailto:https://en-academic.com/dic.nsf/enwiki/308689>

*Юлія Щурук, студентка факультету
іноземної філології Волинського національного
університету ім. Лесі Українки*

*Ольга Василенко, канд. філол. наук, доцент
кафедри практики англійської мови Волинського
національного університету ім. Лесі Українки*

БРЕКЗИТ: СОЦІАЛЬНІ ТА ЛІНГВІСТИЧНІ НАСЛІДКИ

Брекзит – одна з найактуальніших тем сьогодення, пов'язаних з ЄС. Ця складна процедура тривала з травня 2015 року (коли прем'єр-міністр Девід Камерон підтвердив

прихильність до маніфесту Консервативної партії у проведенні референдуму щодо британського членства в Європейському Союзі) і до саме виходу із союзу, який відбувся 31 січня 2020 року.

Метою нашого дослідження є виявлення соціальних та лінгвістичних наслідків Брекзиту.

Вихід Британії з ЄС спричинив багато проблемних наслідків не лише для самого Сполученого Королівства, але й для Європейського Союзу. Ця подія відобразилася на політичному, економічному, соціальному та навіть культурному житті. Після Брекзиту в країні настав 11-ти місячний перехідний період. Багато людей стикнулися з обмеженнями та проблемами у сфері послуг, відповідно роботи за кордоном та, під час деякого періоду, із проблемами перетину кордону. Звичайно, після довгого процесу виходу, у Великій Британії ближчим часом не відбуватимуться радикальні зміни, але все ж таки політична система отримає більше ступенів свободи, більше внутрішніх повноважень, щоб постійно керувати економікою і розробляти нові закони в середовищі, що має більш пряму відповідальність перед громадськістю. Прем'єр-міністр Борис Джонсон вжив таку метафору щодо Брекзиту: “Велика Британія як той метелик, що залишає свою лялечку” [1].

Оскільки в торгівлі товарами з Британією у ЄС профіцит, а в послугах – дефіцит, новою угодою Європейський союз фактично закріпив на папері всі свої нинішні переваги. А в тих сферах, де перевага у британців, залишив за собою право зводити бар'єри і обмеження.

Він значно вплинув не лише на політичне та економічне життя британців, але й значною мірою зумовив лінгвістичний вплив: появу неологізмів та нових термінів. Нижче подано приклад декількох досить відомих неологізмів.

Brexiters – так називали прихильників виходу Британії з ЄС [3]. **Brexitosis** – відчуття відчаю у тих людей, які голосували за те, щоб залишитись в ЄС. Цей неологізм з'явився завдяки колишньому прем'єр-міністру Великої Британії Борису Джонсону [4].

Brexit-moaners – люди, які голосували за продовження членства в ЄС, і зараз критикують (“стогнуть”) Брекзит та вказують на його негативні наслідки.

Brexitmas (Happy) – привітання із Різдвам людей, які підтримали Брекзит [5].

Brixit – ще один неологізм на позначення виходу Великобританії з ЄС, який був створений Алістером Ньютоном [6].

Вихід Британії з ЄС не лише приніс багато нових слів та фраз, але й надав багатьом іншим виразам нових значень. Наприклад, **unicorn** позначає дискредитацію нереалістичних прихильників Брекзиту відколи коли президент Європейської ради Дональд Туск поділився листом від шестирічної дитини з малюнком містичної істоти.

Іншим прикладом є слово **backstop**. До кінця 2017 року в результатах веб-пошуку для **backstop** домінували спортивні вболівальники або фінансові експерти, а після це стало синонімом відкритого кордону між Ірландією та Північною Ірландією – проблемною темою в переговорах щодо Брекзиту [2].

Цікавим фактом є те, що існують неологізми які були відкинуті суспільством. Для прикладу неологізм **Bremain**, який є протилежним до самого слова **Brexit**. Багато лінгвістів не погодилися з таким утворенням адже дієслово **to remain** немає відповідного іменника, тому утворення такого словосполучення є не зовсім правильним.

Можна зробити висновок, що Брекзит завдасть значних втрат у сфері економіки та певних проблем для суспільства. Великобританія нарешті матиме можливість самостійно управляти економікою, вводити зміни в законодавство та самостійно співпрацювати з іншими країнами, незважаючи на ЄС. Звичайно, будуть проблеми у сфері зовнішньої торгівлі, вільного пересування, працевлаштування людей за кордоном та інші. Щодо лінгвістичного впливу, то беззаперечно будь-які політичні події країни мають досить великий вплив на розвиток її мови та культури.

На мою думку, всі ускладнення, що виникли і виникнуть у Великій Британії є виправданою вартістю політичного суверенітету та культурної і соціальної незалежності.

References

1. The Washington Post – article «After Brexit, Britain faced a cold, shrunken reality» – URL: <https://www.washingtonpost.com/world/2020/02/07/after-brexit-britain-faces-cold-shrunken-reality/>
2. Brexit backstop “could leave NI alone in customs union”. BBC News. URL: <https://www.bbc.com/news/uk-northern-ireland-46455489>
3. EU Referendum: North West towns vote Leave as cities vote Remain. BBC News. URL: <https://www.bbc.com/news/uk-politics-eu-referendum-36598635>
4. Georgia Public Broadcasting. «Neologisms and Portmanteau Words». URL: <https://www.gpb.eu/2022/02/neologisms-new-words.html>
5. Is it Merry Brexmas Election everyone? BBC News. URL: <https://www.bbc.com/news/uk-england-50221986>
6. The rise of the word Brexit. BBC News. URL: <https://www.bbc.com/news/uk-politics-3789697>

*Марія Ярема, студентка факультету
іноземної філології Волинського національного
університету ім. Лесі Українки*

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН-РЕСУРСІВ НА УРОКАХ ЗАСВОЄННЯ ЛЕКСИКИ

Живучи в час активного розвитку інноваційних технологій, неможливо обійтися без їх застосування у процесі навчання. Сьогодні майже кожен учень володіє сучасними гаджетами, навчальні класи, здебільшого, обладнані новітнім мультимедійним забезпеченням, на базі шкіл створюються окремі класи, які беруть за основу навчання з використанням планшетів, тощо. Усі ці девайси здатні неабияк вплинути на покращення якості навчання, а також підвищити мотивацію учнів до вивчення іноземної мови та досягти високих показників навчання.

Теперішня ситуація через воєнні дії в країні та досвід минулих років, часів пандемії COVID-19, показали, що сучасний вчитель іноземної мови повинен враховувати умови навчання і вміти вправно організувати навчальний процес поза межами класу: дистанційно або за допомогою змішаного навчання. Вивчення іноземної мови в даних умовах вимагає від вчителя пошуку нових ресурсів, методів, прийомів, які б полегшили засвоєння учнями нового мовленнєвого матеріалу та забезпечили дотримання принципу наочності на уроці.

На кожному уроці іноземної мови учні ознайомлюються з новими лексичними одиницями, оскільки саме опанування лексичною компетенцією лежить в основі формування іншомовної комунікативної компетентності. Під час вивчення нової лексики доцільно і необхідно використовувати різні засоби навчання, до яких ми можемо віднести різноманітні онлайн-ресурси, платформи та додатки, які допоможуть учням повноцінно засвоїти новий лексичний матеріал.

Засвоєння нової лексики здійснюється за певними етапами, а саме:

- 1) Ознайомлення учнів з новими ЛО (лексичними одиницями) – семантизація.
- 2) Автоматизація дій учнів з новими ЛО, де виділяють:
  - а) автоматизацію на рівні словоформи, вільного словосполучення та фрази/речення;
  - б) автоматизацію на понадфразовому рівні – діалогічної або монологічної єдності.
- 3) Удосконалення дій учнів з ЛО.
- 4) Ситуативне вживання засвоєних ЛО при висловлюванні своїх думок в усній та письмовій формі, контекстне розуміння ЛО при читанні та аудіюванні [2, с. 32].

Етап ознайомлення учнів з новими ЛО відіграє чи не найважливішу роль у процесі засвоєння лексики. На даному етапі основним завданням є семантизація – розкриття значення нових слів. Учитель спонукає учнів до пізнавальної діяльності, презентує нову лексику у контексті, чітко і правильно вимовляючи нові слова, бо перше запам'ятовування форми є надзвичайно важливим [1].

Задля здійснення автоматизації дій учнів на понадфразовому рівні доцільно використовувати застосунок *Story Dice*. В основі даної програми є кубики з картинками. Під час роботи можна вибрати від 1 до 10 кубиків. Перемішавши їх, учні створюють свою нову, захопливу історію. У розпорядженні користувачів є двісті сорок картинок і мільйони таємних історій. За допомогою *Story Dice* можна залучати дітей до створення оповідань на основі нової лексики. На уроці англійської мови можна зіграти в “Hot Potatoe”, придумавши речення із запропонованими картинками і словами.

Застосунок *Wordwall* є також дуже корисним при вивченні нової лексики. Його можна застосовувати на всіх етапах вивчення лексики, оскільки він надає можливість створювати картки для семантизації нових слів, здійснювати автоматизацію дій учнів з новими ЛО за допомогою ігор, тощо. Програма пропонує 18 режимів для опрацювання слів, які можна адаптувати під будь-яку вікову категорію. За допомогою *Wordwall* стає можливим створення опорних карток для автоматизації дій з ЛО на рівні словоформи, вільного словосполучення та фрази/речення. Великою перевагою даного застосунку є те, що він надає вчителю можливість створювати завдання на самій платформі, а також друкувати їх, завантаживши у режимі PDF. Їх можна застосовувати у класі як доповнення до інтерактиву або як окрему діяльність, якщо у класі немає мультимедійного забезпечення.

Memrise – ігровий додаток для вивчення слів та розмовних фраз. Він містить багато видів тренувальних вправ: перегляд карток, як способу ознайомлення з новими словами, прослуховування аудіо або перегляду відео для впізнавання ЛО у мовленні, співвінесення прослуханої ЛО із графічним образом, тощо. Даний застосунок побудований на основі інтервального методу, який дозволяє закріпити вивчені раніше слова та фрази [3].

Kahoot – онлайн сервіс для створення інтерактивних завдань, які можна адаптувати в залежності від мети та завдань уроку. Він дозволяє створювати тести, опитування, вікторини для перевірки ступеня засвоєння учнями нової лексики. Платформу можна використовувати під час роботи з будь-якими віковими категоріями. Даний сервіс вміщує систему готових ігор, розроблених іншими користувачами сервісу і надає можливість створювати власні [4]. Безумовною перевагою *Kahoot* є те, що за його допомогою можна створювати інтерактивні класи і, залучивши усіх учнів з їхніми смартфонами, виконувати завдання у дистанційному режимі або сидячи у класі за партами одночасно.

Отже, застосування елементів електронного навчання на уроках англійської мови сприяє підвищенню мотивації навчання, розвитку комунікативних та інформаційних навичок, забезпечуючи постійний доступ до навчальних ресурсів у будь-який час і в будь-якому місці. Використання інтернет-ресурсів є особливо доцільним на уроках вивчення лексики, оскільки вони дозволяють повністю реалізувати усі етапи її вивчення на будь-якому уроці, незалежно від умов навчання.

References

1. Borshchovetska V., Ihnatenko V. 2018. *Anhliiska mova: Navchalno-metodyni posibnyk*. В 83. Bila Tserkva.
2. Pakhomova T., Halchenko O. 2015. *Metodyka navchannia inozemnykh mov : Navchalno-metodychni posibnyk dlia studentiv osvithnoho stupenia "bakalavr" napriamu pidhotovky "Mova i literatura (anhliiska)" Zaporizhzhia: Kruhozir*, 164 .
3. Biriukova, Anastasiia. 2020. "Nenudni uroky anhliiskoi movy – 5 dodatkov dlia smartfonu" [Electronic resource]. – Mode of access: <https://greenforest.com.ua/journal/read/neskuchnye-uroki-anglijskogo-yazyka#a23>
4. Shovenko, Valentyna. 2017. "Onlain-servis Kahoot! Yak instrument vzaemodii vchytelia ta uchniv" [Electronic resource]. – Mode of access: <http://timso.koippo.kr.ua/hmura13/shovenko-valentyna-oleksandrivna-onlajn-servis-kahoot-yak-instrument-vzaemodiji-vchytelya-ta-uchniv-na-urokah-ukrajinskoji-movy-ta-literatury/>

Збірник матеріалів

**XVI Міжнародної наукової онлайн-конференції
«Пріоритети германської і романської філології»**

імені професора Євгенії Гороть

7-8 жовтня 2022 року,

№ 2/2022

Редактор: Л. М. Угонь

Технічний редактор: Л. М. Угонь

Відповідальність за достовірність фактів, покликань, власних імен,
а також правильність перекладу покладено на авторів статей.

Оригінал-макет виготовлено на факультеті іноземної філології
Волинського національного університету
імені Лесі Українки (43021, м. Луцьк, просп. Волі, 13)